

YARATICI, DÜŞÜNDÜREN, YENİLİKÇİ OYUN ALANLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tunay TUNCER KIR

Mimarlık Ana Bilim Dalı

Mimari Tasarım Sorunları Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr.Üyesi Haluk ULUŞAN

HAZİRAN 2019

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YARATICI, DÜŞÜNDÜREN, YENİLİKÇİ OYUN ALANLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tunay TUNCER KIR

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimari Tasarım Sorunları Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Haluk ULUŞAN

HAZİRAN 2019

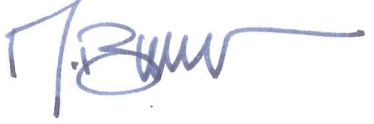
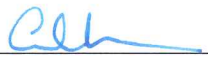

TUNAY TUNÇER KIR tarafından hazırlanan **YARATICI, DÜŞÜNÜLEBİLİR, YENİLİKÇİ** adlı bu tezin **YÜKSEK LİSANS** tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

DR. ÖĞR. ÜYESİ HALUK ULUSAN

Tez Danışmanı

Bu çalışma, jürimiz tarafından ..... **Mimarlık** ..... Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** ..... tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman : **DR. ÖĞR. ÜYESİ HALUK ULUSAN**
Üye : **DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET BİRİK**
Üye : **DR. ÖĞR. ÜYESİ ESTER AKBALIK**
Üye : _____
Üye : _____

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi **Fen Bilimleri** Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım klavuzuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ücret karşılığı başka kişilere yazdırmadığımı (dikte etme dışında), uygulamalarımı yaptırmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Haziran, 2019

Tunay TUNCER KIR

Kızım'a ve Tüm Çocuklara,

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez danışmanlığımı üstlenip çalışmam boyunca yapıcı eleştirileriyle yardım ve desteğini esirgemeyen, yüksek enerjisiyle yanımda olan değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Haluk ULUŞAN'a;

Tüm bu süreçte fikirleriyle bana yön veren ve destek olan sevgili eşime; çalışma konusunu seçme sebebim olan meraklı ve sabırlı kızıma; her zaman, her koşulda yanımda olan ve başarımda büyük emekleri olan değerli aileme, gösterdikleri yardım, özveri ve sabırlarından dolayı;

Atölye çalışmalarının gerçekleştirildiği Altınçağ Anaokulu, Şişli Sevgi Yumağı Anaokulu ve Alanya Özel Hamdullah Emin Paşa İlkokulu'na katkılarından dolayı,

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Haziran 2019

Mimar
Tunay TUNCER KIR

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	xiii
ÇİZELGE LİSTESİ	xv
ŞEKİL LİSTESİ	xvii
ÖZET	xix
ABSTRACT	xxi
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	3
1.2 Yöntem	5
2. AÇIK HAVA OYUN ALANLARINA GENEL BAKIŞ	7
2.1 Çocuk-Oyun İlişkisi	7
2.2 Çocuk-Oyun Alanı İlişkisi	12
2.3 Oyun Alanı Çeşitleri ve Tarihçesi	23
2.3.1 Geleneksel Oyun Alanları (Basit Parklar)	25
2.3.2 Özel Öğrenme Amaçlı Oyun Alanları	25
2.3.3 Macera Oyun Alanları.....	25
2.3.4 Hayal Kurduran, Yaratıcı Oyun Alanları.....	27
2.3.5 Yenilikçi (Çağdaş, Heykelsi) Oyun Alanları	28
3. ÇOCUKLARLA ATÖLYE ÇALIŞMASI	35
3.1 Çalışma Alanı ve Çalışmanın Kapsamı.....	35
3.2 Çocukların Düşünme, Hayal Etme Süreçlerine Yardımcı Olması Hedeflenen Anket Soruları	37
3.3 Çocukların Gözünden Açık Hava Oyun Alanları Çizimleri	51
3.4 Atölye Çalışmasının Değerlendirilmesi	55
4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	59
KAYNAKLAR	79
EKLER	87
ÖZGEÇMİŞ	115

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADA	: Americans with Disabilities Act
ASTM	: American Society for Testing and Materials
CPSC	: Consumer Product Safety Commission
IPEMA	: International Play Equipment Manufacturers Association
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NRPA	: National Recreation and Park Association
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1. 1 : Çalışma Yönteminde İzlenen Yol.	5
Çizelge 2. 1 : Açık Havada Oyun Oynamanın Çocuklar Üzerindeki Olumlu Etkileri.8	8
Çizelge 2. 2 : Yaş Gruplarına Göre Açık Havada Yapılabilecek Aktiviteler.....	15
Çizelge 2. 3 : Oyunun Oynandığı Yere Göre Faydaları, Avantaj ve Dezavantajları.18	18
Çizelge 2. 4 : Açık Hava Oyun Alanlarının Tarihsel Gelişimi.....	23
Çizelge 2. 5 : Yapım Amaçlarına Göre Oyun Alanları.....	32
Çizelge 3. 1 : 4-6 Yaş Parka Gitme Sıklığı Grafiği.....	56
Çizelge 3. 2 : 7-10 Yaş Parka Gitme Sıklığı Grafiği.	56
Çizelge 4. 1 : Açık Hava Oyun Alanında Yaratıcılığı Tetikleyen Donatılar.....	60
Çizelge 4. 2 : Planlama ve Tasarım Kriterleri..	61
Çizelge 4. 3 : Yaşlara Göre Oyunda Görülen Değişim.	63
Çizelge 4. 4 : Farklı Tipteki Güvenli Yüzey Kaplamalarının Avantajları ve Dezavantajları.	69

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2. 1 : Açık Havada Oyun Oynama Becerileri-1.....	14
Şekil 2. 2 : Açık Havada Oyun Oynama Becerileri-2.....	14
Şekil 2. 3 : Açık Havada Oyun Oynama Becerileri-3.....	14
Şekil 2. 4 : Açık Havada Oyun Oynama Becerileri-4.....	14
Şekil 2. 5 : Serbest aktivitelerin yürütülebildiği sokak görünümü.....	20
Şekil 2. 6 : Amsterdam’da sokak içinde bir oyun alanı görünümü.....	20
Şekil 2. 7 : Yenilikçi Oyun Alanı Örneği.....	21
Şekil 2. 8 : Yaratıcı Oyun Alanı Örneği, Mavi Bloklar	27
Şekil 2. 9 : Hayal kurduran renkli dev legolar.....	28
Şekil 2. 10 : The Blue Whale Playground-Heykelsi Form O.A. Görünüm-1.....	29
Şekil 2. 11 : The Blue Whale Playground-Heykelsi Form O.A. Görünüm-2.....	30
Şekil 2. 12 : The Blue Whale Playground-Heykelsi Form O.A. Görünüm-3.....	30
Şekil 2. 13 : Heykelsi Oyun Alanı Örneği, Colorado.....	30
Şekil 2. 14 : Yenilikçi Oyun Alanı Örneği-2.....	31
Şekil 2. 15 : Yenilikçi Oyun Alanı Örneği-3.....	31
Şekil 4. 1 : Yenilikçi Oyun Alanında Zemin-Donatı İlişkisi Örneği.....	73
Şekil 4. 2 : Oyun Alanında Yeşil Alan-Sert Zemin Oranı	75
Şekil A. 1 : Fredrik Hendrikplantsoen Oyun Parkı.....	88
Şekil A. 2 : Hem tünel hem köprü bir arada.....	88
Şekil A. 3 : Trambolin zıplama filesi kısmından görünüm	89
Şekil A. 4 : Evans Ağaç Evi.....	89
Şekil A. 5 : Drapers Field Oyun Alanı-1.....	90
Şekil A. 6 : Drapers Field Oyun Alanı-2.....	90
Şekil A. 7 : Vyksa, Rusya Çocuk Aktivite Alanı.....	90
Şekil A. 8 : Children's Bicentennial Park.....	91
Şekil A. 9 : Adelaide Hayvanat Bahçesi Çocuk Oyun Alanı.....	92
Şekil A. 10 : Bilie Holiday, Yenilikçi Oyun Alanı.....	92
Şekil A. 11 : Bilie Holiday, Yenilikçi Oyun Alanı-2.....	92
Şekil A. 12 : Avic Park, Yenilikçi Oyun Alanı Örneği.....	93
Şekil A. 13 : Heykelsi Oyun Alanı Örneği	93
Şekil A. 14 : Heykelsi Oyun Alanı Örneği	94
Şekil A. 15 : Heykelsi Oyun Alanı Örneği	94
Şekil A. 16 : Eski Şeker Fabrikası Yenilikçi Oyun Alanı Örneği	95
Şekil A. 17 : Kütüphane ve Oyun Alanı Örneği	95
Şekil A. 18 : Müze Örneği	95
Şekil A. 19 : Müze Örneği	96
Şekil A. 20 : Alışveriş Merkezi ‘de Yenilikçi Açık Hava Oyun Alanı Örneği.....	96
Şekil A. 21 : Okul Bahçesinde Oyun Alanı Örneği.....	96

YARATICI, DÜŞÜNDÜREN, YENİLİKÇİ OYUN ALANLARI

ÖZET

Çocukların ihtiyacına yönelik açık hava oyun alanlarının eksikliği bilinmekle birlikte, ülkemizde buna yönelik tasarlanıp uygulanan başarılı çözümlerin sayısı son yıllarda giderek artmaktadır. Güncel pek çok kaynak ve araştırmada, açık havada oyun oynamanın faydaları ve önemi çeşitli yönleriyle vurgulanmaktadır. Açık hava oyun alanları çocukların sadece oyun ihtiyacını gidermemekte, fiziksel, zihinsel ve sosyal becerilerinin artmasına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda doğa ile iç içe vakit geçirmelerine sebep olduğu için stres ve oluşabilecek riskler ile erken yaşta baş edebilme, problem çözme yetisi edinmelerine yardımcı olmaktadır.

Sıklıkla ve yinelenerek karşılaşılan bakımsız ve tekdüze parklara alternatif olabilecek; açık hava oyun alanı tasarımlarının çocuklar üzerindeki olumlu etkileri, gelecekte zihinsel ve düşünsel açıdan sağlıklı bireylerin gelişimi açısından da son derece önemlidir. Bu çalışmada, çocukların eğlenirken aynı zamanda hayal gücünü tetikleyecek, onları yaratıcılığa teşvik ederken renkli bir deneyim edinmelerine yardımcı olacak, yenilikçi ve yaratıcı açık hava oyun alanlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Tezin ikinci bölümünde çocuk-oyun-oyun alanı ilişkisi, açık hava oyun alanlarının çeşitleri ve çocukların oyun oynadığı açık hava oyun alanlarının geçmişten günümüze kısa bir incelemesi yapılmıştır. Açık havada oyunun önemi ve gerekliliği belirtilerek, çocukların özgürce oynayabilecekleri, oyun oynarken içinde buldukları alanın yaratma ve hayal kurma dürtülerini harekete geçirebilecek fırsatlar sunan yenilikçi ve hayal kurduran oyun alanlarının özellikleri anlatılmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise, İstanbul'da okul öncesi eğitim veren Kadıköy ve Şişli İlçe'lerinde bulunan iki farklı anaokul ile Alanya'da özel bir ilköğretim okulunda 7, 8, 9 ve 10 yaş gruplarındaki öğrenciler ile açık hava oyun alanları ile ilgili anket ve atölye çalışması yapılmış; çocukların gözünden yaratıcı zihinlerinin gücünü ve hayal dünyalarını daha iyi anlayabilmek hedeflenmiştir. Çalışmada çocuklar tasarımcı olarak konumlandırılmış ve hayallerindeki oyun parkını çizmeleri istenmiştir. Çalışmanın sonucunda çıkan veriler ışığında açık havada oyunun önemi ve yaratıcı ve yenilikçi oyun alanları ile ilgili değerlendirmeler yapılarak, araştırmacılara ülkemiz ve dünya genelinden güncel veriler ışığında, geniş bir literatür taraması çalışması sunmak amaçlanmıştır. Çalışmanın ekler bölümüne, 4-10 yaş aralığındaki çocukların ve onlara eşlik eden yetişkinlerin de ilgisini çekebilecek, dünyanın çeşitli şehirlerinden seçilen nitelikli örnekler yer almaktadır. Tezin sonuç bölümünde, çeşitli yerli/yabancı kaynak, literatür taraması ve atölye çalışması sonucu elde edilen veriler ışığında bir dizi tasarım ve planlama kriteri ortaya koyulmuş ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Açık Hava Oyun Alanları, Doğal Çevrede Oyun, Yaratıcı Oyun Alanları, Çocuk Oyun İlişkisi, Çağdaş Oyun Alanları

CREATIVE, IMAGINATIVE, INNOVATIVE PLAYGROUNDS

ABSTRACT

The amount of successfully designed and implemented examples of outdoor playgrounds are increasing day by day, insufficiency of outdoor playgrounds in terms of children needs is still a major issue in Turkey. Recent studies and researches emphasize the benefits and importance of play for children at outdoor playgrounds from various aspects. Outdoor playgrounds are not just fulfilling the need of play for children but also contribute to their physical, mental and social skills in a positive way. As a consequence of being compatible within nature, outdoor playgrounds help children to gain problem solving ability and to cope with stress and potential risks at an early age.

Outdoor Playground design is extremely important for children regarding positive impacts on mental and spiritual improvement in contrast with neglected and monotonic playgrounds which frequently encountered. This study aims to analyze contemporary & creative playgrounds for children which encourage creativity in a colorful experience and trigger their imagination while having fun. The second part of this thesis includes research on children-play-playground connection, types and a brief historical development of outdoor playgrounds. Characteristics of contemporary & imaginative playgrounds that give an opportunity to motivate children's creative and imaginative urges while playing freely also explained related to the importance and need of outdoor play.

Third part of the thesis includes workshop & questionnaire study about outdoor playgrounds at two different kindergartens in Kadıköy and Şişli, İstanbul and a private elementary school in Alanya, done with children between ages 7 to 10. The target of the workshop & questionnaire study is to understand creative intelligence power and imaginary world of children from their point of views. At the workshop study children positioned as designers and they are asked to draw outdoor playground of their dreams. Consequently, some evaluations were made about the significance of play at creative & contemporary outdoor playgrounds as a result of the data collected from the study. The thesis also aims to present a wide theory and design research to researchers in the light of actual data from Turkey and other countries. At the appendices section, eligible examples of outdoor playgrounds around the world are added which may excite attention of children between 4-10 ages and also of accompanied adults. Determination and evaluation of essential design and planning criteria were identified within the whole scope of this research have built the conclusion part of this thesis.

Key Words: Outdoor Playgrounds, Play at Natural Habitat, Creative Playgrounds, Children-Play Connection, Contemporary Playgrounds

1. GİRİŞ

Açık havada oyun, çocukların fiziksel aktivite açısından etkin olmaları, sağlıklı ve mutlu birer birey olarak gelişimlerini sürdürmeleri bakımından önemlidir. Aynı zamanda çocuğu gelecekteki hayat deneyimlerine hazırlayan, deneysel ve sosyal ortamlar yaratması ile ilişkili olan çevresel duyuların çeşitlenmesi açısından çocuklara önemli fırsatlar sunmaktadır. Açık alanda oynanan oyunlar, çocuklara iç alan ve dijital oyunlara kıyasla, oyunlarında daha fazla yaratıcılık ve esneklik sunmaktadır. Artan nüfus, gelişen teknoloji kadar; kentlerde yeterli ve gerekli sayıda açık alan ve kent boşluklarının ayrılmayışı, var olan yerlerde ulaşım zorluklarının oluşu, pek çok çocuğun evlerde kapalı kalmasına sebep olmaktadır. Aynı zamanda, çocukların ihtiyaçları göz önünde bulundurulmadan yapılan birbirinin benzeri oyun parkları, çocukların dikkatini yeteri kadar çekmemekte, çocuklar tarafından sıkıcı bulunmaktadır.

Araştırmalar, oyun oynanan çevrenin önemine işaret etmektedir. İçinde yaşanan çevrenin iklim koşullarının, topografyasının, sosyo-kültürel yapısının, çocukların sosyal, zihinsel ve motor gelişiminde etkili olduğu, birçok uzmanın ortak görüşüdür. Barlett (1999)'a göre, yaşanan çevre, hatta komşuluk ve yakın insan ilişkileri çocukların oynadıkları oyun ve oynama biçimlerini etkilemektedir. Başka bir deyişle, çocukların oyun oynama dürtülerini, yaşadıkları çevre olumlu veya olumsuz etkilemektedir (Barlett, 1999, s. 63-69).

Yaşadığımız alanı çocuklar ve yetişkinler farklı algılamaktadır. Çocuklar sokaklar, kaldırımlar, boş arsalar veya oyun alanlarında karşılarına çıkan spontan fırsatları tercih etme ve merak etme eğilimde iken yetişkinler için tanımlı, planlı ve belirli sınırlayıcı özellikteki alanlar güvenli ve tercih sebebidir. Staempfli (2009), çocukların yapay bir dünyada büyümekte olduğundan bahsetmiştir. Bu durumu, çocuklar için güvenli oyun alanlarına toplumun bakış açısının doğal değişimi ve uygun oyun alanlarının nicelik ve nitelik açısından inişe geçmesi ile açıklamaktadır. Tüm bunlar, yetişkinler açısından çocukların ihtiyacını güvenli bir şekilde karşılayacak olan oyun alanları hem çeşitlilik hem de spontanlıktan ve yaratıcılıktan

uzaklaşmadan nasıl olmalı sorusunu akıllara getirmektedir. Staempfli'nin araştırması, doğal peyzajın fiziksel çeşitliliğinin çocukların davranışları ve oyun performansları açısından etkisi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bunun sebebi yaratıcılık, öğrenme ve gelişim bakımından fonksiyonel fırsatları barındırmasıdır (Steampfli, 2009).

Çocukların dış ortam ihtiyaçlarını karşılayabilecek ayırt edilebilir iki tür oyun alanı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi doğal çevrede oyun, diğeri tasarlanmış alanlarda oyun olarak açıklanabilir. Parsons (2011), çalışmasında bu iki oyun alanının fiziksel farklarını çocuklara sunduğu şeyler açısından anlamının önemli olduğunu belirtmiş; bunlardan hangisinin çocukların gelişimine daha çok katkı yaptığının ortaya çıkarılması için daha çok araştırma yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Tüm bu anlatıların ışığında burada net olan, açık havada oynamanın önemidir (Parsons, 2011).

İyi bir tasarım anlayışıyla tasarlanmış oyun alanları, doğal oyun alanlarında olduğu gibi aynı zamanda yeşil de olabilir. Oyun alanlarında yeşillendirme tasarlanırken, doğal oyun elemanları, dinlenme elemanları, malzeme vs. ile bütünleşmelidir. Çocukların erken çocukluk dönemlerinde başlayıp devam eden doğa ile iç içe olmaları fiziksel ve bireysel gelişimleri açısından çevresel kimliklerini bulmada son derece önemli ve yol göstericidir. Doğal açık hava oyun alanlarının, çocukların fiziksel gelişimlerinde, motor becerilerinin gelişimlerinde, dikkat ve etkinlik seviyeleri bakımından olumlu etkileri olduğu bilinmektedir.

Özellikle günümüzdeki teknolojik gelişmeler, şehirleşme, sosyal ağların yaygın kullanımı gibi etmenlerin çocukları hareketsiz yaşama teşvik edişi, sağlık, stres vb. birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Bu sebeple günümüzde oyun ve oyun alanlarının önemi bir kat daha artmaktadır.

Peki tüm bu olumlu ve olumsuz donatılardan nasıl bir sonuç elde edilebilir? Doğru planlama ilkeleri ile iyi izlenen politikalar ışığında tasarımcılarla işbirliği yaparak doğanın içinde yaratıcı, yenilikçi oyun alanları tasarlamak elbette mümkündür. İnternet kaynakları, literatür taraması ve gözlemler, ülkemizde çoğunlukla basit parkların mevcut olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak son yıllarda yenilikçi oyun alanları ve macera oyun alanlarına ilgi artmıştır. Yaratıcılığı tetikleyen, çocukların sadece motor becerilerini değil, zihinsel gelişimlerini de harekete geçirebilen, sosyal ilişkileri kuvvetlendirmeyi hedefleyen modern oyun alanlarının tasarlanması önem

kazanmıştır. Çocukların açık hava ve doğal ortamda vakit geçirmeleri, sportif faaliyetlerde bulunmaları ve oyun oynamaları tüm yaşamları boyunca sağlıklı ve mutlu birer birey olmaları yönünde önemli bir adım oluşturmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde son yıllarda çocuklar için hem eğitici hem de yaratıcı açık hava oyun alanları ile ilgili nitelikli örneklerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bu sayının artması ile dış alanda verimli vakit geçirmek sağlanabilir.

Tasarımcıların işin içine girdiği bu parklarda, çalışmanın 4. Bölümü'nde belirlenen tasarım kriterleri göz önünde bulundurularak incelenmeye çalışılmıştır.

1.1 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmanın amacı; çocukların yaşadıkları çevrede özgürce oynayıp eğlenerek vakit geçirebilecekleri; hazır elemanlar ile birlikte doğal çevre ve doğal oyun elemanlarını da içinde barındıran açık hava oyun alanlarının önemini vurgulamaktır.

Çalışma kapsamınca 'Yaratıcı, düşündürücü, yenilikçi oyun alanları nasıl olmalı?' sorusu çıkış yolu olarak hedeflenmiş; bu bağlamda tasarım kriterleri belirlenmiştir. Bu kriterlerin belirlenmeden önce çalışmanın 1. ve 2. Bölüm'lerinde yaş grupları gözetilmeden, yeterli alan oluşturulmadan, içinde tekdüze oyun elemanları bulduran, birbirinin kopyası geleneksel oyun alanlarına eleştirel bir gözle bakılmıştır. Ayrıca, çocukların sadece fiziksel gelişimlerini gözetilen basit parklar yerine; aynı zamanda bilişsel ve sosyal gelişimlerine de katkı sağlayan, yaratıcı, hayal kurduran, yenilikçi oyun alanlarının önemi anlatılmaya çalışılmıştır.

Hazır oyun elemanlarının yanı sıra su, kum vb. doğal oyun elemanlarının da açık havada oyun deneyimi açısından önemine değinilmiştir. Bu bağlamda farklı ülkelerden nitelikli örnekler belirlenmeye çalışılarak, okuyucuya ışık tutması hedeflenmiştir. Konu ile ilgili tasarım yaklaşımları hakkında geniş bir literatür taraması yapılmaya çalışılmış, okuyucuyu ve konu ile ilgili yetkilileri bu konuda bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Çalışmanın 3. Bölüm'ünde 1. ve 2. Bölüm'lerde anlatılanların, alan çalışması ile pekiştirilmesi sağlanarak; çalışmanın hedef kitlesi konunun içine dahil edilmiştir. Bu aşamada 'tasarımcı çocuklar' yaklaşımı benimsenerek, geniş yaş aralığı içinde oyun çağındaki çocukların, oyun alanları hakkında fikir, görüş ve odak noktaları tespit edilmeye çalışılmış olup; 4. Bölüm'de yer alan tasarım ve planlama kriterleri belirlenmiştir.

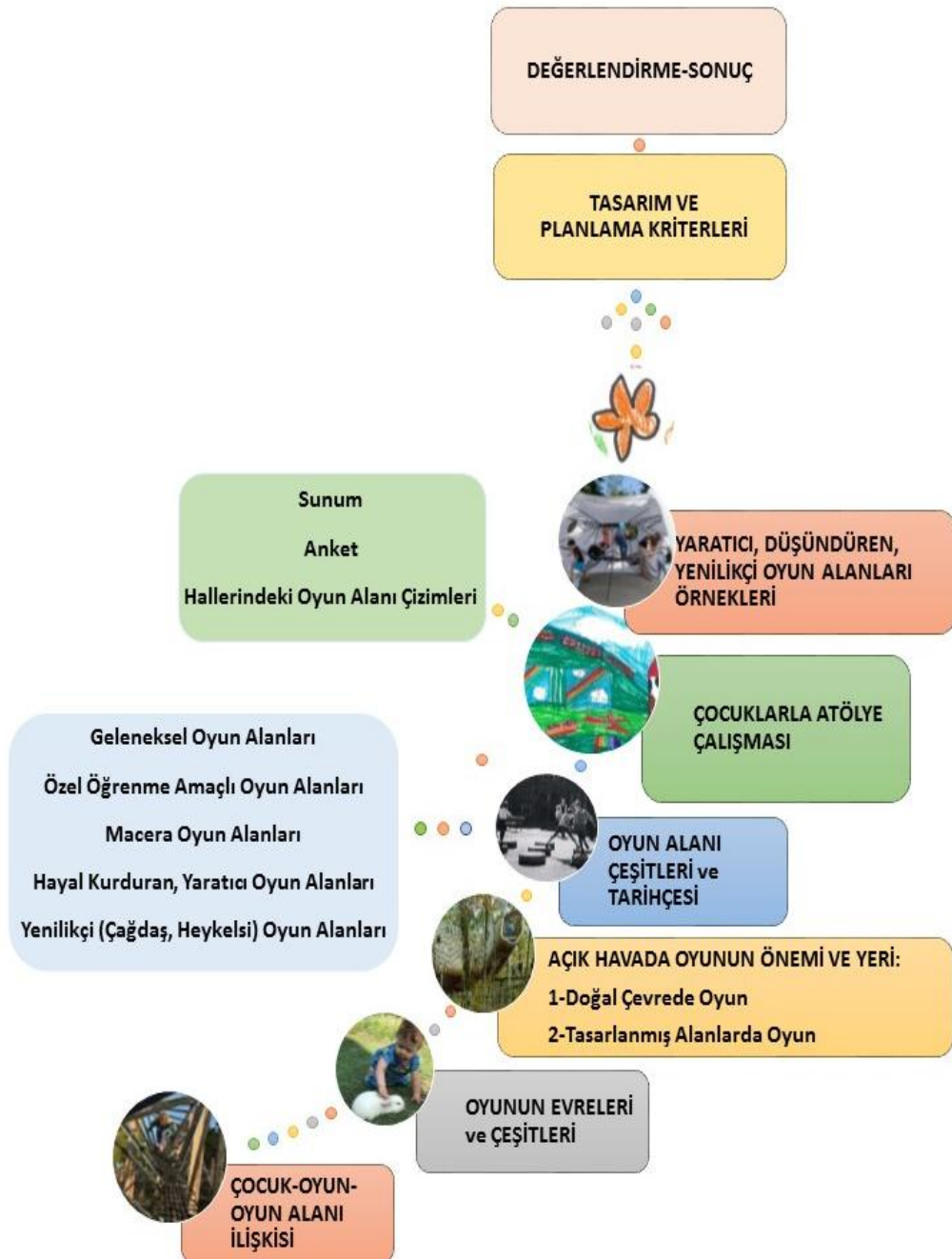

1.2 Yöntem

Çalışma aşamaları ve yöntemi Çizelge 1.1'deki gibi özetlenebilir. Tez çalışmasını, literatür taraması, yerli/yabancı yayımlanmış kaynaklar ile internet kaynakları, alan incelemesi üzerinden başarılı olarak nitelendirilebilecek dünya genelinden örnekler, üç aşamalı atölye çalışması ve belirlenen tasarım ve planlama kriterleri oluşturmaktadır.

Çizelge 1. 1: Çalışma Yönteminde İzlenen Yol. Tablolaştıran Tuncer Kır, 2019.

Çalışma yönteminde izlenen yolun belirlenmesinde, sırasıyla, çocuk-oyun-oyun alanı ilişkileri irdelenmiş; açık havada oyunun önemine değinilmiş, farklı tablolarla vurgulanmaya çalışılmıştır. Daha sonra tasarlanmış oyun alanları içerisinde yapım amaçlarına göre oyun alanı çeşitleri, tarihsel akışı ile birlikte anlatılmaya çalışılmıştır. İçlerinden, yaratıcı, düşündürücü, yenilikçi oyun alanlarına dikkat çekilmeye çalışılarak, Ek A Bölümü'nde seçilen, son birkaç yılın nitelikli örnekleri ile pekiştirilmeye çalışılmıştır.

Buna göre, 3. Bölüm'de bulunan, 4-10 yaş aralığı çocuklar ile Acıbadem Altınçağ Anaokulu, Şişli Sevgi Yumağı Anaokulu ve Alanya Özel Hamdullah Emin Paşa İlköğretim Okul'unda atölye grup çalışmaları yapılmıştır. Çalışmanın örneklem kümesi 4-10 yaş aralığı olsa da; doğumdan itibaren bebeklik, süt dönemi, 2-4 yaş aralığı çocuklar için de açık havada oyun oynamanın önemi ve açık hava oyun alanlarının çocuklara sağladığı katkılar açısından ele alınmaya çalışılmıştır. Grup çalışmaları; sunum, anket ve resim çalışmalarını içeren üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, çocukların günlük yaşamlarında sıklıkla gittikleri parklara alternatif oyun alanlarından oluşan örnekler ile çocukların en iyi bildikleri konuya ısınmaları sağlanmıştır. Sunum sırasında çocuklara söz hakkı verilerek anlatımları ile ilgili notlar alınmıştır. Ardından ikinci aşamada, konu ile ilgili 4-6 yaş ve 6-10 yaş aralığı için iki farklı anket hazırlanıp uygulanmış ve son aşamada, çocuklara, 'tasarımcı olsalardı, açık havada nasıl bir oyun alanı hayal ederlerdi?' sorusu sorularak, hayal ettikleri parkı resmetmeleri istenmiştir. Atölye sonunda çocukların anket sorularına verdikleri cevaplar ve resim çalışmaları hem sınıf hem de rehber öğretmenleri ile birlikte değerlendirilmiştir.

Çalışmanın son kısmını oluşturan 4. Bölüm'de ise, tasarım ve planlama kriterleri belirlenmiş olup; tüm bu veriler ışığında değerlendirilen sonuç kısmı ile çalışma tamamlanmıştır.

2. AÇIK HAVA OYUN ALANLARINA GENEL BAKIŞ

2.1 Çocuk-Oyun İlişkisi

Çocuk deyince aklımıza ilk gelen kavramlardan birisi oyundur. Oyun çocuğun özgürleşme alanı olmalıdır; çünkü çocuğun oyun oynarken kendi kurallarını koyması ve yönettiğini hissetmesi bağımsızlık duygusunu kazanması bakımından oldukça önemlidir. Böylelikle oyunla çocuk bütünleşir. Açık havada oyun ise, bu açıklamaya ek olarak; çocuğun yaratıcı, hayal kuran, sosyal ilişkileri kuvvetli bir birey olmasına fırsat tanır (MEB-DersNotları, 2016).

Birçok çocuk sosyolog ve psikoloğu, oyun oynamanın özellikle yoğun stres, travma ve olumsuz düşüncelerle dolu zihinlere sahip olan çocuklarda tedavi için kullanılabilecek bir terapi yöntemi olduğuna inanmaktadır. Yetersiz beslenme, öğrenme zorlukları, güvenlik, ulaşım ve ailevi sorunlar gibi problemler günlük hayatta karşılaşılan tehlikeli ve adaletsiz koşulların hatırlatıcıları gibidir. Öyle ki, çocukların yaşamında oyun oynamanın giderek artan oranda fayda sağlayan ana bir etmen haline geldiği görülmektedir. Bu sebeple uzmanlar dış mekanda alanlar bulabilmenin önemli bir fırsat olduğunu belirterek, tavsiye etmektedirler (Barlett, 1999).

Oyun, çocukların hayatlarının merkezidir. ‘Oyun; çocukların eğlenmesi, öğrenmesi, rahatlaması, büyümesi ve geleceğe hazırlanmasında büyük rol oynar’ (MEB-DersNotları, 2016). Bu nedenle çalışmada oyun, çocuklar, hatta yetişkinler için bir ihtiyaçtır görüşü benimsenerek anlatılmaya çalışılacaktır.

1977 yılı, Dünya Çocuk Yılı olarak kabul edilmiş; ardından tüm dünya ülkeleri tarafından Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 20 Kasım 1989 tarihinde onayladığı Çocuk Hakları Sözleşmesi ülkemizde de 1995 yılında kabul edilmiştir. Buna göre; *“Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir.”* (Url-1, Madde 3.1). Ayrıca; *“Taraflar devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence*

etkinliklerinde bulunma, kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar.” denilmektedir (Url-1, Madde 31).

Açık havada oyun oynamak, çocukların beslenme ve uyku gereksinimleri kadar; sağlıklı bir zihin ve fiziğe sahip olabilmeleri açısından da önemlidir. Çocuk ve oyun birleşince Çizelge 2.1’de açıklanan yetiler genel olarak ortaya çıkmaktadır.

Çizelge 2. 1: Açık Havada Oyun Oynamanın Çocuklar Üzerindeki Olumlu Etkileri. (Acar, 2009; MEB-Ders Notları, 2016). Tablolaştıran Tuncer Kır, 2019.

Oyun Tanımı :

Oyun, insan doğasında yaşamının her aşamasında aşına olduğu, bildiği bir iletişim kurma biçimidir. İnsan yaşamının ilk aylarında dünyayı tanıma şekli, çevresiyle kurduğu bağ da bir çeşit oyundur. Bu sebeple oyun, çocuğun yaşamının odak

noktasıdır demek yanlış olmaz. Oyun terapisti Garry Landreth, oyunu çocuğun dili, oyuncakları da çocukların kelimeleri olarak yorumlamıştır. Literatürde oyunun tanımı ile ilgili pek çok çalışmayla karşılaşmak mümkündür.

Huizinga teorisine göre, oyun çeşitli kültürlerden ortaya çıkma olmayıp, bu kültürlerin oluşmasında en önemli özelliğdir. Huizinga'ya göre oyun bir tepki ya da içgüdü değil belli bir işleve sahiptir. Oyun istekle yapılan gönüllü bir eylemdir. Zorlama diye bir şey yoktur; yani oyun özgürdür ve sürekli, devamlı tekrarlanır (Huizinga, 1995).

Caillois (2001) Man, Play and Games adlı kitabında, Huizinga'nın oyunla ilgili görüşlerinden etkilenecek şekilde oyunu şu şekilde tanımlamıştır: "Oyun, serbestçe kabul edilmiş fakat bağlayıcı olan kurallara göre belli bir alan ve zaman süreci içinde sürdürülen, gerilim ve eğlence duygularını içeren, gerçek hayattan farklı olduğu bilinci ile yapılan gönüllü bir hareket ya da faaliyettir (Arslan Muhacir & Yavuz Özalp., 2016; Caillois, 2001, s. 72-81).

Piaget'e göre oyun; dış dünyadan alınan bu sisteme yerleştirme yoludur. Buna göre oyun, insan davranışında daima bulunan ve çocuğun zihinsel gelişimini destekleyen önemli bir unsurdur. Piaget, zihin gelişiminde olduğu gibi, oyun gelişimini de çeşitli aşamalar gösteren belirli dönemlere ayırmıştır. Bu oyun dönemleri, doğumdan ölüme kadar tüm yaş dönemlerinin özellikleri ile uyum göstermektedir. Piaget'e göre oyun, fiziksel gelişim ve zihin gelişimi (Bilişsel Gelişim) ile ilişkilidir; bu sebeple oyunu alıştırmalı oyun dönemi (0-2 Yaş), sembolik (Simgesel) oyun dönemi (2-7 ya da 2-11 yaş arası) ve kurallı oyun dönemi (11-12 Yaş sonrası) olarak üç aşamada sınıflandırmıştır (Altuntaşlı, 2015-2016; Koşucu, 2015-2016; Piaget, 2016).

Oyunun Evreleri :

Oyunun evreleri, çocukların gelişim özellikleri ve yaşlarına göre, farklı disiplinlerden bilim insanları tarafından analiz edilerek, evreler arasındaki farklılıklar ortaya konulmuştur. Piaget tarafından oyun-zihin gelişimi ilişkilendirilerek, zihin gelişimine dayalı evreler ortaya konmuş; Freud, oyunu ruhsal ve kişilik gelişimi üzerinden ele almış; Ericson, psiko-sosyal açıdan oyunun evrelerini ele almıştır. Miltred Parten (1932) oyunun, çocuğun gelişimindeki sosyal yönünü vurgulamıştır. Patern (1932) oyunun evrelerini, çocuğun ilk yıllarında oyuna bakışı olan ilkel basamak olan

bireysel davranış biçiminden, iş birlikçi sosyal davranış biçimine göre aşamalandırılmıştır (Koşucu, 2015-2016).

Tek Başına Oyun (Solitary Play 0-2 yaş): Doğumdan sonra birkaç ay içinde başlayan ve iki yaşa kadar devam eden dönemdir. Bireysellik ön plandadır; çocuk tek başına oynar. Çevresindeki diğer çocuklardan ve onların oyunlarından etkilenmez, oyuncaklarını paylaşmaz; sosyal etkileşimi yoktur. Yaptığı işi ciddiye alır ve dikkatle inceler, kendini alkışlar. Canlı renkleri barındıran, ses çıkaran dikkat çekici oyuncaklar favorileri arasındadır. Tek başına oyun döneminde en belirgin özellik, çocuğun çevresinden bağımsız bir şekilde, etkilenmeden oyuna devam etmesidir. Bu dönem üç yaşa kadar devam edebilir. Üç yaşından sonra yavaş yavaş yanındaki diğer çocuklar ile iletişim kurar, oyuncaklarını paylaşır (Koşucu, 2015-2016; İşçi, 2017).

Oyununu İzleme: Çocuk hala tek başına oynar ancak diğer çocuklarla aynı ortamdadır. Diğer çocuklarla oyun oynamadan onların oyunu dikkatini çekebilir ve bu durumla ilgili sorular sorabilir (İşçi, 2017).

Paralel Oyun (Parallel Play): Bu dönemde çocuklar aynı ortamda oynayıp aynı oyuncakları kullanabilirler fakat bireysellik hala devam etmektedir. Sosyal etkileşim başlamıştır. Bu dönem 2 - 4 yaş arasındaki çocuklarda izlenir. Geçiş dönemleri için net ve keskin zamanlama yapılmamalı; geçişler çocuğa ve oyun tipine göre farklılık göstermektedir (Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Oyun Etkinliği-1, 2014; İşçi, 2017; Koşucu, 2015-2016).

Birlikte Oyun (Associative Play): Çocuk, bu oyun aşamasına geldiğinde çevresine de ilgisi artmıştır. Oyunda iki ya da üç çocuk aynı oyun malzemesini kullanır, aynı oyunda yer alır fakat her biri yine kendi oyununa devam eder (Altuntaşlı, 2015-2016; MEB-Ders Notları, 2016).

Kooperatif Oyun/ İşbirlikçi Oyun (Cooperative Play): Bu dönemde çocuk başkalarıyla işbirliği kurar, grup etkinliklerine katılır. Çocuklar oyun içinde paylaşımlarda bulunurlar; çünkü oyun, işbirliği yapılırsa amacına ulaşır. Bu dönemde çocuklar arasında gerçek bir sosyal iletişim vardır (Altuntaşlı, 2015-2016; Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Oyun Etkinliği-1, 2014; Koşucu, 2015-2016; MEB-Ders Notları, 2016). ‘Kooperatif oyunun en belirgin özelliği; çocukların hareketlerinde ve düşüncelerinde tek kişi olmadıklarını kabul etmeleri ve bu gerçeğe bağlı kalarak oyuncaklarını, duygularını, düşüncelerini, rollerini paylaşmalarıdır’ (Koşucu, 2015-2016).

Partern'nın oyunun evrelerinin belirlenmesinde benimsediği bireysel davranış biçiminden, iş birlikçi sosyal davranış biçimine göre yaklaşımından yola çıkarak; mevcut ve yeni yapılacak açık hava oyun alanlarını, oyun elemanları seçimi, yerlerinin belirlenmesi, yaş gruplarına göre uygunluğu ve farklı alanlar oluşturmanın önemi, tez çalışması boyunca açıklanmaya çalışılmıştır.

Oyunun Çeşitleri :

Yılmaz (2010) çalışmasında oyunu, Fiziksel Oyun, Zihinsel Oyun ve Yaratıcı Oyun olarak üç grupta incelemiştir. Bu başlıkları özetlemek gerekirse;

Fiziksel oyunlar;

- Kurallı (basketbol, voleybol, tenis, futbol vb.) ve kuralsız (bisiklete binmek, paten kaymak, salıncak, kaydırak gibi) olarak ikiye ayrılır.
- Bedensel ve bilişsel gelişimi pozitif yönde etkiler.
- Kaslar, sınırlar ve beyin fonksiyonu arasında bütünleşmeyi sağlar.

Sosyal Oyun;

- Sek sek, saklambaç, kovalamaca, kör ebe, evcilik vb. pek çok oyun sosyal oyun sınıfındadır.
- Sosyal iletişimi güçlendirir, çocukların çevreleriyle etkileşime girmelerine katkı sağlar.
- Farklı sosyal sınıflarda bulunan çocuklar arasında iletişim kurarak, ahlaki muhakeme yönlerinin kuvvetlenmesine neden olur.

Yaratıcı Oyun:

Çeşitli boyutlarda bulunan kasa, sepet, bloklar vb. elemanlardan kule yapma, inşa etme, kumla oynama, bez, muşamba, kumaş, kağıt vb. üzerine çeşitli boya, tebeşir gibi malzemelerle resim yapma, çizgiler çizme gibi oyunları içerir. Çocuklar yaratıcılıklarını kullanıp geliştirir; yeni oyunlar üretebilirler. Bu da çocuklar için pek çok yeni deneyim ve heyecan demektir (Yılmaz Ş. , 2010, s. 11-12).

Bu çalışmada; açık havada oyunun önemi vurgulanırken, çocukların fiziksel, zihinsel ve yaratıcılıklarını geliştiren; içerisinde hem fiziksel, hem sosyal hem de yaratıcı oyunun yer aldığı yaratıcı, düşündürücü, yenilikçi oyun alanları anlatılmaya çalışılacaktır.

2.2 Çocuk-Oyun Alanı İlişkisi

Çocuk için oyun kadar oyun oynadığı mekan da önemlidir. Çünkü çocuğun oyun oynadığı alanın şekli, kalitesi ve çeşitliliği oyunu etkilemektedir (Stine, 1997).

Çocuk çevresel etkilere hem çok açık, hem de yetişkinlere oranla daha büyük bir uyum yeteneğine sahiptir (Ertürk, 1992; Tandoğan, 2011). Yapılan araştırmalar sonucunda çocuğun davranışlarının, zeka gibi kişilik özelliklerinden çok, çocuğun içinde bulunduğu mekanlar tarafından yani fiziksel çevresi tarafından belirlendiği de kanıtlanmıştır. Çocuğun fiziksel, psiko-sosyal, bilişsel gelişiminde çevrenin etkisi büyüktür (Tandoğan, 2011). Bu nedenle çocuk ve mekan ilişkisini kavramak önemlidir.

“Mekân bilincinin oluşması, algı ve motor gelişiminin uyarılması için çocuk çeşitli mekânları deneyimlemelidir. Çocuğun mekân duygusuna sahip olabilmesi için üstünde-altında, içinde-dışında, açık-kapalı, sağ-sol, yakın-uzak gibi çeşitli kavramları öğrenmesi gerekir. Biçimlerin, dokuların, renklerin, tasarımların ve seslerin tekrarı çocukların öğrenmesini sağlamak için önemlidir. Gerçekte her mekân ve her ortam eğitim için bir potansiyele sahiptir. Bir oyun alanı çocuğa biçim, boyut, sayı, parçalar arası ilişki vb. gibi kavramları geliştirmesi için yardımcı olmalıdır” (Yılmaz & Bulut, 2003). Bebekler kendi oto mekanizmalarını tanımaktan çok hoşlanırlar. Kendi becerileri, dilleri, dokunma, duyma ve görme duyuları arasında bir bağ kurarlar (Çay, 2006).

Çocukların gelişim ve öğrenmelerine büyük katkı sağlayan oyun alanlarının yapımına, şehirleşme sürecinde beton yığınlarına dönüşen büyük kentlerde yerel yönetimlerin yasalar gereği de olsa önem verdiği görülmektedir. Ancak açık mekânlarda yapılan çocuk oyun alanlarının konum, mekân, güvenlik ve donatım yönünden standartlara uygun olup olmadığı tartışmalıdır.

Açık Havada Oyunun Önemi

Ellialtıoğlu (2011) Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyun Örnekleri kitabında park, bahçe, sokak, arsa, ormanlık alan vb. yerlerde oynanan oyunları açık hava oyunları olarak tanımlamıştır. Çocuklar kapalı alanlarda oyun oynarken sıkılabirler ancak, açık havada oyun oynarken bu olasılık pek azdır. Açık hava oyunlarını, kapalı oyun alanlarından ayıran en önemli özellikler; oyun alanının daha büyük olması, doğa ile

ilişki kurulma şansının olması ve kapalı alanda oynanamayan pek çok oyunun oynanabilmesidir (top oynama, ip atlama, kovalamaca, bisiklete binme, uçurtma uçurma, vb.). Aynı zamanda çocuklar kum, su, toprak, kil, çamur ile oynayarak yaratıcılıklarını ortaya koyabilirler (Ellialtıoğlu, 2011).

Başka bir açıdan, günümüz koşullarında çocuklar da tıpkı yetişkinler gibi hızla gelişen teknoloji çağında kendilerine bir alan oluşturmaktadır. Kimi zaman yetişkinlerin desteği kimi zaman da doğalarında var olan güçlü merak duygusu, teknoloji ile çok çabuk barışık olma ve zamanlarının çok büyük bir kısmını teknoloji ile yakın ilişkide geçirmelerine sebep olmaktadır. Daha gelişimlerinin ilk yıllarında çocukları esir alan bu durum onların kendilerinde tanıyıp keşfedecekleri bir çok özelliklerinin farkında olamamalarına sebep olduğu gibi, zamanlarının çoğunu kapalı alanlarda ve sabit kalarak geçirmelerine neden olmaktadır.

Son yıllarda yapılan pek çok araştırmanın sonucunda, hızla artan bir oranda tablet, telefon, bilgisayar vb. maruz kalan çocuklarda fiziksel ve zihinsel yönden sağlıklı bireyler yetişmesinde ve motor becerilerinin gelişmesinde olumsuzluklar tespit edilmiştir. Yine benzer araştırmalar, kapalı alanlarda harcanan zaman ve oynanan oyunlar yerine, açık havada oynanan oyunların öneminin göz ardı edilemeyecek kadar büyük olduğuna işaret etmektedir (Ayan & Ulaş, 2015).

Açık hava, çocuklara doğa ile iç içe olma, işbirliği yapma imkanı sunar. Maceraya olanak tanır. Koşmak, kirlenmek, daha çok alan tanımak, hoplamak, zıplamak, yuvarlanmak demektir. Aynı zamanda açık havada güneş ışığından ve temiz havadan maksimum oranda yararlanıldığı için çocukların deşarj olmasını ve duygusal yönden doyumunu sağlar, stresi azaltır (Url-2).

Şekil 2.1 ve Şekil 2.2 'de yer alan oyun alanları, çocukların farklı yükseklikleri algılayarak oyun oynama becerilerini geliştirebilmelerine olanak vermektedir.

Şekil 2.3 ve Şekil 2.4 'te çim, toprak vb. doğal malzemelerden tepecikler oluşturularak alışılmışın dışında bir oyun alanı tasarlanmış; boş alan-arsaların yeşillendirilerek değerlendirilmesine ve oyuna uygun hale getirilmesine örnekler sunmaktadır (Url-3).

Şekil 2. 1 : Açık Havada Oyun Oynama Becerileri-1.

Şekil 2. 2 : Açık Havada Oyun Oynama Becerileri-2.

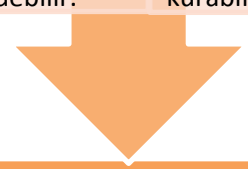

Şekil 2. 3 : Açık Havada Oyun Oynama Becerileri-3.

Şekil 2. 4 : Açık Havada Oyun Oynama Becerileri-4.

Açık havada yapılabilecek aktiviteler, doğumdan itibaren bebeklik, erken çocukluk, okul öncesi ve okul çağındaki çocuklar olarak gruplandırıldığında Çizelge 2.2'deki gibi yorumlanmıştır.

Çizelge 2. 2 : Yaş Gruplarına Göre Açık Havada Yapılabilecek Aktiviteler.
(Çay, 2006; MEB-Ders Notları, 2016; Url-4) Tablolaştırın Tuncer Kır, 2019.

0-2 Yaş Bebeklik Dönemi:					
Fiziksel ve zihinsel gelişimleri için çok önemlidir; çevrelerini keşfetme dönemidir.					
Çimlerin üzerinde emekleme ve yuvarlanma hareketi yapabilir.	Bir battaniye veya örtünün üzerinde yüzüstü yatarak kol bacak karın hareketleri yapabilir.		Çevrelerini gözlemleme ve keşif yapabilir.		
					
2-4 Yaş Dönemi:					
Bebeklikten çocukluğa geçiş dönemidir. Bu dönemde çocuklar, çevresinde olup biteni keşfetmenin tadına varır.					
Yürüme, koşma, bir su birikintisinin üzerinden atlama, ağaçların arasında, büyük taşların arasında koşma ve etrafında rahatlıkla dolaşabilirler.	Herhangi bir objeyi yuvarlama, itme veya çekme hareketlerini yapabilirler.	Bir topu fırlatıp peşinden rahatlıkla koşabilirler.		Bir ebeveyn eşliğinde ve gözetiminde, kumda, çamurda veya küçük su birikintisinde oyun oynayabilirler.	
					
4-5-6 Yaş Okul Öncesi Dönemde; bireysellik dönemi bitmiş, paylaşma, kolektif çalışma ve yaratıcı oyun oynayabilme dönemi başlamıştır. Oyun keyifle hale gelmiştir.					
Kovalamaca, saklambaç, sek sek, körebe, yakar top oynayabilir.	Küçük tünellerin içinden sürünerek geçebilir, ufak engebelerin üzerinden atlayabilir.	Açık havada duydukları sesleri tanıyıp taklit edebilir.	Kaleler inşa edebilir, oyun kurabilir.	Farklı boyutta kutu, kova çamaşır sepeti vb. ekipman ile yaratıcı şekiller oluşturabilir.	Yapraklar, çiçekler, çeşitli bezler, örtüler vb. ile oyunlar üretebilir.
					
Okul Dönemi:					
Organize olabilir, oyun kurabilir, karmaşık oyunlar oynayabilirler. Hala özgürce oynayabilecekleri kurlsız oyunlar favorileridir.					
Çeşitli spor aktiviteleri yapabilir.	Obje, mobilya vb. yaratabilir veya inşa edebilir.	Top oyunları, koşturma, kovalamaca oyunları sever.		Ağaçlara tırmanabilir.	

Çalışmanın 3. Bölümü'nde yer alan Atölye Çalışması kapsamında yukarıda tabloda bahsedilen bireysel oyundan kolektif oyuna geçiş ve yaratıcılıklarını kullanarak oyun oynayabilen 4-10 yaş grubu çocuklar ile çalışılmış ve hayallerindeki oyun parkını çizmeleri istenmiştir.

Ellialtıoğlu (2011)'na göre açık hava oyunları, oynanış biçimlerine göre koşmaca, öykünme, öykünme yürüyüş ve koşuları ile halkada oyunlar olarak dört başlıkta gruplanabilir. Koşmaca oyunlarında çocuklar, koşma kovalama yakalama-kurtulma eylemlerini yapar. Devamlı hareket hali vardır. Kovalamacaya, elim sende, saklambaç, köşe kapmaca, bayrak kapmaca, vb. örnektir. Öykünme oyunları (taşit, hayvan vb.) bireysel veya iki veya ikiden fazla kişiyle oynanabilir. Halka oyunları, çocukların el ele tutuşup halka oluşturduğu (kutu kutu pense vb.) genellikle müzikli oyunlardır.

Bu çalışma kapsamında öne çıkan yaratıcı ve yenilikçi oyun alanları kategorilerinde oyun elemanları ile oyun alanı içinde bulunan serbest oyun bölgelerinde, koşmaca, öykünme, öykünme yürüyüş ve koşuları oynama biçimleri ağırlıklı oynanmaktadır. Bunların yanı sıra çocukların ihtiyaçlarına yönelik geliştirilmiş ve tasarlanmış pek çok oyun elemanı ve yüzeyi güvenlik standartlarına uygun olarak bulunmaktadır.

Açık havada oyunu iki ana başlıkta gruplayabiliriz:

Doğal Çevrede Oyun :

Açık havada oyun kavramları içinde en az araştırılmış olan, doğal çevrede oyundur. 'Doğal çevrede oyun' farklı şekillerde tanımlanabilir. En çok, bitki örtüsü, topografya, çeşitlilik ve spontan kavramlarını içermektedir. Doğal oyun alanları öncelikli olarak doğal süreç güdümlü olmalıdır. Doğal oyun alanlarından bahsederken, insan eli değmiş, müdahale edilmiş alanlardan söz edilir. Bunlar genel olarak ormanlık alanlar, çiftlikler, ağaçlarla kaplı alanlar, parklar, çay, dere, göl, ırmak kenarı gibi sulak alanlardır. Doğal oyun alanları şehir ortamlarının aksine bitki ve hayvan çeşitliliği açısından da birçok seçeneğe sahiptir. Ortamdaki çeşitlilik çocukların oyunları için önemli bir katalizördür¹ (Parsons, 2011).

---

¹ Uzmanlar el değmemiş oyun alanlarının önemine vurguyu özellikle ekolojik konumu üzerinden yapmaktadırlar. Bir sel taşkın yatağı, kanyon vs. el değmemiş doğaya örnektir. Nahban ve Tribble (1994) çalışmalarında el değmemiş oyun alanlarını "esas nitelik-öz" olarak tabir etmişler ve bakir doğanın oynunculuk-şakalaşma için esas nitelik olduğunu belirtmişlerdir. Şehirler ve bakir doğanın ana farkı, şehirlerin dünya üzerindeki bir tür için ve diğer türler için yaşanması zor yerler olarak tasarlandığıdır.

Doğal oyun alanları; duyuşal uyarımı ve çocukluk döneminde deneyimlenmesi önemli olan fiziksel çeşitliliğı sağlar. Çocuğun doğasında oyun oynamak vardır. Bu yüzden çocuk için özel olarak tasarlanmış veya tasarlanmamış her yer oyun oynamak için uygundur.

Tasarlanmış Alanlarda Oyun (İnşa Edilmiş Oyun Alanları) :

Oyunun ön planda olduğu alanlardır. Şehirlerde, kasaba ve kentlerde, konutların özel bahçeleri ve ortak alanlarında, sokaklarda olarak tanımlanabilir. (Design For Play, 2008).

Hızla yayılan kentleşme nedeni ile tasarlanmış alanlarda oyun, parkların içerisinde yer alabildiğı gibi, kent dokusunun içinde de tek başına bulunabilir. İyi bir tasarım anlayışıyla tasarlanmış alanlarda oyun, doğal oyun alanlarında olduğu gibi yeşil olabilir. Yeşillendirme, doğal oyun elemanları, dinlenme elemanları, malzeme vs. ile bütünleşmelidir. Çocukların erken çocukluk dönemlerinde başlayıp devam eden (3-10 yaş) doğa ile iç içe olmaları fiziksel ve bireysel gelişimleri açısından çevresel kimliklerini bulmada son derece önemli ve yol göstericidir.

Bixler ve Floyd (1997), doğal alanların klima kontrollü yapılarda (doğal olmayan havalandırma ve klima sistemi) yaşamaya alışmış olan insanlar için uygun yerler olmadığından bahsetmişler ve inşa edilmiş oyun alanlarının, çocukların ihtiyaçları olan güvenli oyun alanlarını sağlamakta olduğunu ortaya koymuşlardır. Bixler ve Floyd 'a göre, bu oyun alanlarının doğal oyun alanlarındaki olanakları karşılayacak şekilde inşa edilmesi gerekmektedir (Bixler & Floyd, 1997, s. 448). Staempfli'ye göre ise, inşa edilmiş oyun alanları günümüzde okul çağındaki çocukların ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Doğal bahçeler ve inşa edilmiş oyun elemanlarının birlikte kullanımında yetersiz kaldığını belirtmektedir (Staempfli 2009, sy. 274). Bu da inşa edilmiş oyun alanında, doğal oyun kavramının ortamın çeşitliliğı açısından önemini işaret etmektedir.

Çizelge 2.3'de Parsons (2011)'in çalışmasında geçen, açık havada oyunun oynandığı yere göre faydaları, avantaj ve dezavantajları tablodaki gibi yorumlanmıştır.

Çizelge 2. 3 : Oyunun Oynandığı Yere Göre Faydaları, Avantaj ve Dezavantajları.
(Parsons 2011, s.12)

Katagoriler	Faydalar	Avantajlar	Dezavantajlar
<u>Oyun</u>	*Esnek düşünmeye sebep olur. *Zihinsel gelişimi sağlar.	Problem çözmeye yardımcı olur.	Çocuklar çoğu zaman güvenli olmayan alanlarda oyun oynamayı tercih ederler.
<u>Açık Havada Oyun</u>	Terapi niteliğindedir.	Stresi azaltır.	Sosyo-ekonomik açıdan bazı ailelerin gelir düzeylerine göre sınırlı imkanlardan yararlanmaları.
<u>Doğal Oyun Alanları</u>	*Yüksek duyuşal uyarım *Çevresel çeşitlilik	*Görme,duyma, koklama, tat alma, dokunma gelişimini destekler. *Biyolojik, topografik ve oyun alanı açısından çeşitlilik sağlar.	
<u>Yeşillendirilmiş Oyun Alanları</u>	*İşbirlikçi ve rekabetçi oyun ortamı. *Oyunu çeşitlendirmelerini sağlar, yaratıcı oyunu destekler.	*Sosyalleşmelerine imkan sağlar. *Çocukların kişisel özelliklerine göre farklı oyunlar oynamalarına imkan tanır.	
<u>Tasarlanmış Oyun Alanları</u>	Oluşabilecek tehlikeleri öngörebilir ve güvenli alanlar sunar.		Doğal oyun alanlarında olduğu kadar gelişimi desteklemez.

Tasarlanmış oyun alanları yeşillendirilmiş alanlar, sokaklar, gizli alanlar ve çocuk oyun alanlarını da içermektedir.

Yeşillendirilmiş Oyun Alanları:

Doğal ortamları gözeterek doğal süreçler ve elemanları kapsayan, tasarlanan ve inşa edilen oyun alanlardır. Bunlar sadece bitkileri içerebilecek basitlikten, yağmur bahçeleri gibi kompleks içeriklere kadar uzanabilir. Yeşillendirilmiş oyun alanları eğlenceli ve rekabetçi olmayan olanaklar sunarak çocukların oyun kalitesini artırma yeteneğine sahiptir. Oyun çeşitliliğinin artması, çocukların kendi fiziksel ve sosyal kapasitelerine göre seçim yapma, dolayısıyla da doğa ile somut ve anlamlı olarak ilişki kurabilmelerine yol açmaktadır. Bu durumda fiziksel faydalar, sosyal faydalar ile elele çalışmaktadır. Yeşil oyun alanları sayesinde çocuklar birbirleriyle rekabetçi değil, koordineli olarak oynama konusunda cesaretlenmektedirler (Parsons, 2011).

Bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yeşillendirilmiş oyun alanlarının önemi vurgulanarak günümüzde popülerliği artan yenilikçi, modern oyun alanlarından örnekler ile ilişkilendirilerek bahsedilecektir.

Sokaklar:

Keşif, özgürlük, sosyalleşme yerleri olarak tanımlanabilir. Sokaklar çocuklar için merak uyandıran serbest alanlardır demek mümkündür. Yetişkinler tarafından fark edilmeyen küçük köşeler, binaları bağlayan geçitler, kaldırımların geniş bölümleri ve garaj kapılarının önündeki açık alanlar çocuklara oldukça cazip gelmektedir (DesignForPlay, 2008). Bunun yanında sokaklar, tehlikeleri de içinde barındırır. Kentlerde yürütülen bazı tasarım ve planlama eksiklikleri sebebiyle, yürüme, bisiklete binme vb. basit etkinlikleri gerçekleştirmek bile bazen zor hale gelmektedir (Tandoğan, 2011, s. 48-49). Oyun için iyi tasarlanmış bir sokak aynı zamanda yayalar, bisiklet kullananlar ile birlikte bütün halk için daha kullanılabilir. Trafik yoğunluğunun ve hızlarının azaltılması, yeterli genişlikte ve güvenli kaldırımlar, sokak aralarında oluşturulabilecek güvenli alanlar vb. sokakları daha güvenli ve yaşanabilir kılabilir. Sosyal ilişkileri kuvvetli, sağlıklı ve güvenli bir şehirde yaşamak tüm çocukların ve yetişkinlerin en doğal hakkı olmalıdır. (Çocuk Hakları Sözleşmesi, 1984). Gelişmiş pek çok ülkede başlayıp tüm dünyada yayılmaya devam eden, çocuk hakları ve çocukların iyi bir çevrede yaşamaları için çalışan çeşitli

dernekler, kurum ve kuruluşlar, önemli çalışmalar yürütmektedir (Design For Play, 2008; Sivri Gökmen, 2003; Tandoğan, 2011).

Şekil 2. 5 : Serbest aktivitelerin yürütülebildiği sokak görünümü.
(Design For Play, 2008, s. 67).

Şekil 2. 6 : Amsterdam'da sokak içinde bir oyun alanı görünümü.
Potgieterstraat, Amsterdam (Carve Mimarlık, 2010). (Url-5)

Gizli Alanlar:

Çocukların daha bebeklik dönemlerinde başlayan gizlenme ve kendilerine ait alan oluşturma davranışları, hem oyun oynama amaçlıdır hem de kendilerini güvende hissetmelerini sağlamaktadır.

Bu gizli alanlar, çocuklara kendi kurtarılmış alanlarına sahip olma deneyimini yaşatan, aileleri ve öğretmenlerince bilinmeyen alanlardır (Yılmaz Ş. , 2010).

Çocuk Oyun Alanları:

Bu alanlar oyun aletleri barındıran, çocukların oyun oynaması için oluşturulmuş alanlardır. Çocuk oyun alanları, sadece çocukların oyun oynamaları amacı için yapılmaları nedeniyle giderek önem kazanmaktadır (Senda, 1992).

Çocukların farklı ortamlarda açık havada oynayabilecekleri son 10 yılda yapılmış başarılı oyun alanları örnekleri, Ek A Bölüm'ünde görülmektedir.

Şekil 2. 7 : Yenilikçi Oyun Alanı Örneği

Yagan Square, Perth, Avustralya (Aspect Studio, 2018) (Url-6).

Sonuç :

Konu ile ilgili araştırmalardan elde edilen genel kanı; her ne kadar açık alanlarda oyun oynanacak yer hakkında (doğal alan veya inşa edilmiş) tartışmalar devam etse de, uzmanlar ve araştırmacılar açık havada oynanan oyunun, çocukların gelişiminde hayati önemi olduğu konusunda hemfikir olmalarıdır (Parsons, 2011).

Açık hava oyunları duyuların kullanılmasının artması, sağlık, katılımcı fiziksel aktivite ve çocuğu gelecekteki hayat deneyimlerine hazırlayan deneysel, sosyal ortamlar yaratması ile ilişkili olan çevresel duyuların çeşitlenmesi açısından çocuklara önemli olanaklar sunmaktadır. Oyun gelişimsel ve bilişsel bir ihtiyaçtır.

Dış alan oyunları çocuklara iç alan ve dijital oyunlara kıyasla oyunlarında daha fazla yaratıcılık ve esneklik sunmaktadır (Acar, 2013; Url-7). Yenilikçi, yaratıcı ve hayal kurduran oyun alanları tüm bu verileri içinde barındırır.

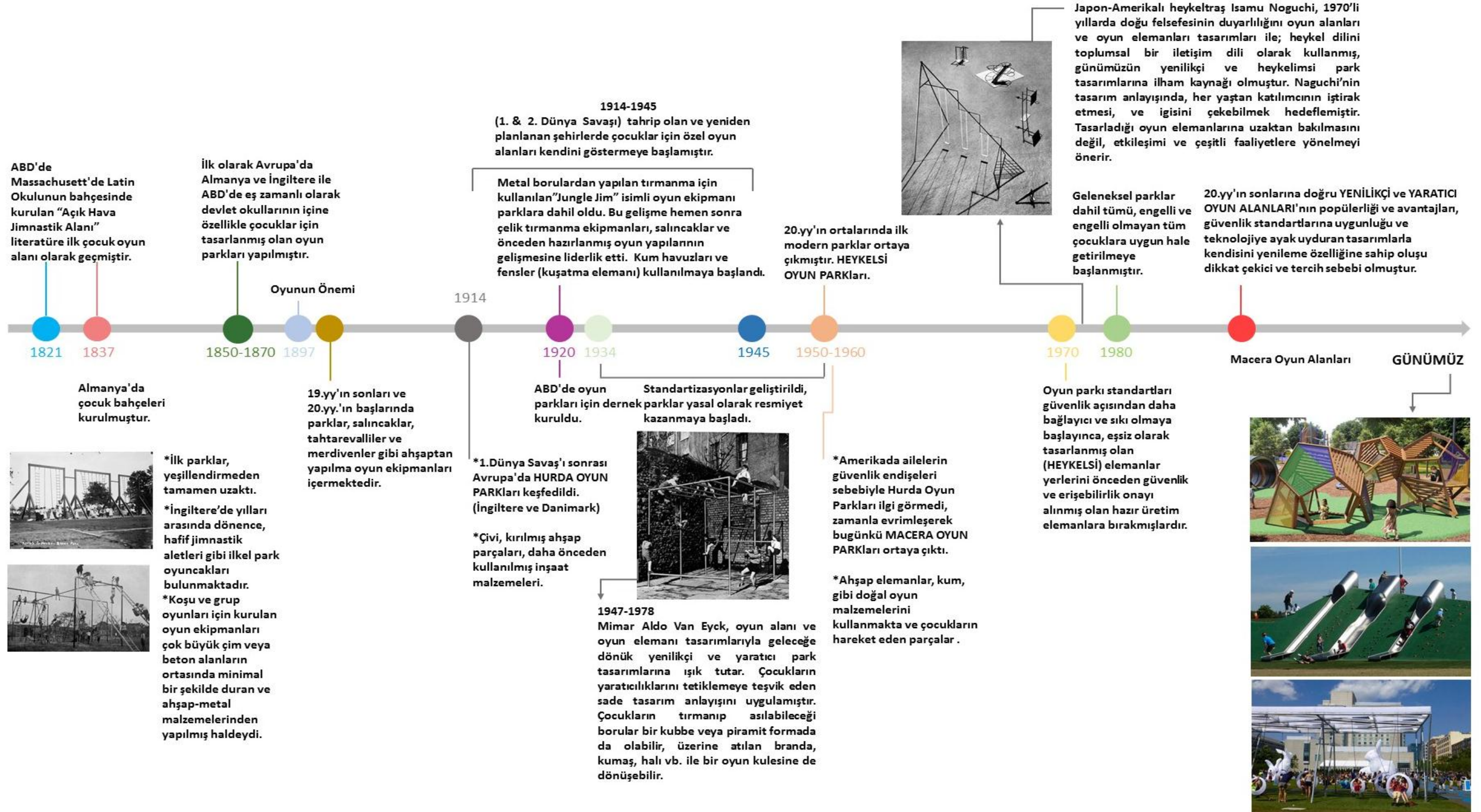
Buna göre; tez çalışmasının konusunu oluşturan bu parklar, güvenlik, standartlara uygunluk, ilgi çekicilik, oyun çeşitliliği gibi unsurları bir arada bulundurması açısından pek çok avantaja sahiptir.

Tüm bu verilerin ışığında çalışmanın 2.3 kısmında; doğal çevreyle ilişkisi olan ancak insan müdahalesiyle biçimlenen açık hava oyun alanlarının çeşitlerini ve tarihsel gelişimlerini irdeleyerek birlikte değerlendirmek faydalı olacaktır.

2.3 Oyun Alanı Çeşitleri ve Tarihi

Çizelge 2. 4 : Açık Hava Oyun Alanlarının Tarihsel Gelişimi. (Url-8; Url-9; Url-10; Parsons, 2011; Şengünalp, 2018) Tablolaştırılan Tuncer Kır, 2019.

2.3.1 Geleneksel Oyun Alanları (Basit Parklar)

Her yerde görmeye alışkın olduğumuz basit parklardır. Standart oyun donanımına dayanır. Donanım genellikle tek başına kullanılır. Büyük kas aktivitesine ve motor gelişimine yöneliktir. Tırmanma, sallanma, kayma gibi hareketleri gerçekleştirmeye yönelik donatılar içerir. Kaydırak, salıncak, tahtaravalli oyun elemanlarının başında gelir (Acar, 2003; Yılmaz & Bulut, 2003). Geleneksel oyun alanlarında yapılacak aktiviteler sınırlıdır. Bu alanlarda kullanım, oyun aletleri ile oynamaya yönelik olduğu için genellikle çocuklar yalnız oynarlar; bireyselliğin ön planda olduğu bu alanlarda sosyalleşme düşüktür (Yılmaz Ş. , 2010).

2.3.2 Özel Öğrenme Amaçlı Oyun Alanları

Sakat çocuklar için planlanan oyun alanlarıdır. Bu alanlar sakat çocukların toplu sosyal, fiziksel oyunlara adapte olmasını sağlar (Çetin, 2003). Bu sayede sakat çocuklar normal oyun deneyimini kazanırlar (Yılmaz Ş. , 2010). Tipik olarak yumuşak yüzeyler, hafif eğimler, renkler ve sesleri kapsar. Böylece oyun alanından birden fazla çocuğun yararlanabilmesi sağlanmış olur. Tekerlekli sandalye vb ile gelen sakat çocukların da alandan faydalanabilmesini sağlamak amacıyla su ve kum oyunları için zemin yerden yükseltilmiştir (Acar, H., 2003; Tandoğan, 2017).

Bu gruptaki oyun donatılarının onların yaralanabileceği şekilde düzenlenmiş olması sakat / sakat olmayan ayrımı güdmeksizin özgür ve bir arada her türlü oyunu oynamanın mutluluğunu hissetmelerine sebep olacaktır. Bu durum aynı zamanda toplum içerisinde kendilerini daha özgüvenli hissetmelerine yardımcı olacak, toplumun bütünlüğü ve sağlığı açısından daha yararlı olacaktır.

2.3.3 Macera Oyun Alanları

Geleneksel oyun parklarında çocuklar, denetlenen bir alanda programlanmış oyunlar ile katılım sağlarken, macera oyun parkları çocuklara inşa edilebilir oyun tecrübesini sunmaktadır. İnşa edilebilir oyun aynı zamanda geleneksel oyunda olmayan fiziksel ve sosyal gelişimi birlikte barındırır. Pozitif risk gelişimi ve sağlıklı yaşam açısından önemlidir.

Macera Oyun Alanlarında;

- Hiçbir şey sabit veya statik değildir.
- Çocukları işbirliği yaparak problemleri birlikte çözümlene yeteneklerini ortaya çıkartır.
- Gözlem yapma, deneme-yanılma yoluyla keşfetmesine fırsat vererek çocuğun yaratıcılık ve estetik duygusu kazanmasında etkili olmaktadır.
- Doğa ile tecrübe açısından, çocukların doğal elemanlar ile haşır neşir olması gibi geleneksel oyun parklarının içermediği olanakları da sunmaktadır.
- Tekerlekli araç alanları ile su, kum gibi genellikle şekillendirilen malzemelerin bulunduğu alanlar macera oyun alanlarına örnek oluşturur.
- Oyun alanında tavsiyelerde bulunan ve çocukların oyununda görev alan bir lider bulunur; bu kişi genellikle gönüllü bir yetişkindir. Çocuklar burada çukur kazabilir, bahçe işleri yapabilirler, hayvanlarla oyun oynayabilir ve çeşitli el aletleri ile tamirat ve ufak çaplı inşaat işleriyle uğraşabilirler (Çetin, 2003; Tandoğan, 2011).

Macera oyun alanları bazı toplu oyun ekipmanlarına sahip olsa da, asıl donanımını doğal malzemelerden oluşan oyun materyalleri ve bitkiler oluşturur. Çocuklar bu alanlarda çeşitli oyunları özgürce oynayabilirler. Bu alanlarda oyun çeşitliliği çocukların hayal gücüne bağlıdır ve oyun oynarken çocukların, oyun kabiliyeti ve hayal güçleri gelişir, çevreyi keşfederler (Yılmaz & Bulut, 2003; Yılmaz, Ş., 2010).

Modern macera oyun parkları, ilk keşfedildiği zamanlardaki oyun parklarına (Hurda Oyun Parkları, bkz. Çizelge 2.4) göre çocukların kendi oyun alanlarını inşa etmeleri yönünden aynı olsa da, malzemeleri doğadaki halleriyle olduğu gibi dokunulmadan kullanmak yerine, gelişen yasa ve yönetmelikler gereği denetimli ve güvenli hale getirilmiş olması ile ayrılmaktadır (Parsons, 2011; Url-11; Url-12).

Ülkemizde sayısı çok az olan ama son yıllarda dikkat çeken bu kategorideki oyun alanlarının işletmesi, özel şirketler tarafından yapılmakta olup, eğitimi oyun denetçileri eşliğinde oynatılmaktadır.

Macera oyun parkları özellikle yoğun olarak gelişmekte olan kentsel çevrede popülerliği artan yeni bir oyun parkı tasarımına ilham vermiş durumdadır. Bu oyun parkı tipinin adı hayal kurduran oyun parklarıdır.

2.3.4 Hayal Kurduran, Yaratıcı Oyun Alanları

Hayal kurduran oyun parkları macera oyun alanlarında kullanılan fikirlerin çoğundan yararlanmaktadır. Ancak bu oyun parklarının çoğu taşınabilen prefabrike elemanlardan yapılmıştır. Hayal kurduran oyun parkları taşınabilir oyun malzemeleri ve kalıcı oyun ekipmanlarını, çocuk ve ekipman güvenliği konusunda eğitim almış oyun arkadaşları denetimi altında sağlamaktadır (Duman & Koçak, 2013; Tandoğan, 2007).

Barovick, oyun parklarındaki taşınabilir parçalara yönelik artan ilgiyi hayal kurduran oyun alanı olarak tanımlamıştır. Hayal kurduran oyun parklarına en iyi örneklerden biri, yine aynı isimli New York'ta bulunan parktır. Bu parkın tasarımında mimarlar, kar amacı gütmeyen tasarım firması Kaboom ile birlikte çalışmış ve büyük taşınabilir mavi blokları geliştirmişlerdir. Bu bloklar göreceli olarak o kadar büyüktürler ki çocukların bunları yerinden oynatması için beraber çalışmaları gerekmektedir (Barovick, 2010).

Şekil 2. 8 : Yaratıcı Oyun Alanı Örneği, Mavi Bloklar . (Url-13)

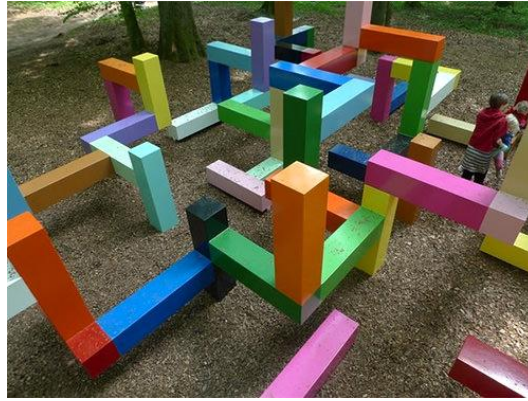
Avrupadaki macera oyun parklarına benzer olarak, denetim altındaki çocuklar çok çeşitli objeler ile daha yaratıcı olmaktadır. Bu düşünce “Özgür, çocuk katılımını sağlayan oyun; çocukların sağlıklı, sosyal, duygusal ve entelektüel gelişim için kritik bir bileşendir.” teorisini desteklemektedir. Denetim, bu tip oyun parklarında taşınır elemanların park alanı dışına çıkarılmaması, oyun ekipmanlarına zarar verilmemesi ve çocukların güvenli bir şekilde oynamaları açısından önemlidir. (Parsons, 2011).

Oyun parkı ekipmanı üreten firmaların, çocukların inşa edilebilen oyun parklarına artan ilgisi sonucunda ortaya çıkardıkları bir diğer yaratıcı fikir de sökülüp takılabilen-değiştirilebilen ekipmanlardır. Bu ekipmanlar her oyun parkında

kullanılabilmektedir. Rockwell Grup bunlara kutu içerisindeki ‘Hayal Kurduran Oyun Parkları’ ismini vermiştir. Bu konsept bir çok serbest parçası bulunan, bu parçaların birleştirilmesiyle sayısız forma girebilen, daha sonra yeniden sökülebilen ve park sahasında depolanabilen modülleri içermektedir. Bu serbest parçalar köpük bloklar, kum ve su aletleri, branda ve kumaş gibi malzemeleri içermektedir (Parsons, 2011).

Tekerlekli araç alanı, su ve kum alanı, tırmanma, sallanma ve fantezi oyunu için karmaşık birimler bulunabilir. Yaratıcı oyun problem çözme konusunda çocuğa esnek bir yaklaşım kazanma fırsatı sağlar; ancak tasarımcı için bu oyunu sağlamak güçtür. Hareket ettirilebilen ya da değiştirilebilen esnek elemanlar daha çok yaratıcı oyunu sağlar (Yılmaz & Bulut, 2003).

Hayal kurduran oyun parkları macera oyun parklarının içerdiği birçok olguyu daha programlı bir yol ile içermektedir. Bazı açılardan macera oyun parklarında yer alan önceden inşa edilmiş olan oyun ekipmanları; yaratıcı sosyal etkileşimler, fiziksel gelişim ve yaratıcı düşünceyi engelleyebilmektedir. Bu da gelişmiş güvenlik ve ailelerin çocuklarını güvende hissetmesi açısından vazgeçilmek durumunda kalınan bir durumdur (Acar H. , 2003).

Şekil 2. 9 : Hayal kurduran renkli dev legolar.

The colorful Primary Structure, Wanas, Sweden (Tasarımcı Jacob Dahlgren) (Url-14)

2.3.5 Yenilikçi (Çağdaş, Heykelsi) Oyun Alanları

Tasarımcı tarafından tasarlanmış, estetik oyun alanlarıdır. Renk, doku, form ve estetik açıdan dikkat çeken oyun alanlarıdır. Yenilikçi oyun alanlarının tasarımı, macera oyun parkları ile benzer şekilde 1950’lerin sonunda ortaya çıkmıştır (Bknz.

Çizelge 2.4). İlk olarak tasarımcılar her parkı, konumu, kullanıcı kitlesi, topografya vs. durumuna özgü tasarlayarak başlamıştır. İlk modern oyun parkı tasarımları spesifik oyun parkları için tasarlanmış olan sanatsal heykel elemanlarıdır. 1970’lerde oyun parkı standartları güvenlik açısından daha bağlayıcı ve sıkı olmaya başlayınca, Yenilikçi Oyun Alanları hızla dikkat çekmeye başlamıştır. Bu değişiklik engelli çocukların da halka açık oyun parklarından faydalanmasına yönelik talebin artmasıyla ortaya çıkmıştır (Parsons, 2011; Url-9; Url-10).

Su, fiskiye, doğal malzemelerle oluşturulmuş duvar, tırmanma kuleleri, tepe, tünel benzeri farklı bileşenler yer alabilir. Çocukların belli eylemleri doğal bir ortamda tekrar ederek oynamaları nedeniyle “statik oyun alanları” olarak da anılmaktadır. Fakat topografya kullanımı ve yenilikçi oyun elemanları ile geleneksel oyun alanlarından ayrılır (Dikmen & Gültekin, 2009). Oyun alanında genellikle, çarpma etkisini azaltan yüzey oluşturan malzeme olarak, kauçuk malzeme çeşitli renklerde kullanılmaktadır. Bu tür parklar estetik ve eğlenceli olmaları nedeniyle yetişkinlerin de ilgisini çeker (Çetin, 2003).

Çağdaş oyun alanları çocukların yalnızca etkin oyunlarına değil, aynı zamanda edilgen, düşsel, yaratıcı ve bilişsel oyunlarına da olanak tanır. Eğitim açısından faydalı eğitim formlarına olanak sağlar; oyun çeşitliliği açısından değeri yüksektir (Yılmaz Ş. , 2010). Yenilikçi ve heykelsi formdaki çocuk oyun alanlarında yaratıcılık, geleneksel oyun alanlarına göre %60 daha fazladır (Tandoğan, 2007).

Modern oyun parkları tasarımı, ekipman üreticilerinin yeni ve gelişmiş malzemeler ve yapılar geliştirmesiyle evrimleşmektedirler. 1980 lerden beri oyun parkı tasarımcıları oyun alanı ile mekan arasında ilişki kurmak için lokal kültür, coğrafya ve tarih kavramlarına daha fazla odaklanmaktadır (Url-8).

Şekil 2. 10 : The Blue Whale Playground-Heykelsi Form O.A. Görünüm-1. (Url-15)

Şekil 2. 11 : The Blue Whale Playground-Heykelsi Form O.A. Görünüm-2. (Url-15)

Şekil 2. 12 : The Blue Whale Playground-Heykelsi Form O.A. Görünüm-3.

The Blue Whale Oyun Parkı, Göteborg, İsveç (Monstrum Architecture) (Url-15)

Şekil 2. 13 : Heykelsi Oyun Alanı Örneği, Colorado. (Url-16)

Çocuklar için tasarlanmış Kuş yuvası konsepti Oyun Parkı-Tres Birds Workshop, Colorado.

Şekil 2. 14 : Yenilikçi Oyun Alanı Örneği-2. Dandenong Milli Parkı Oyun Alanı, Dandenong, Avustralya, (Aspect Studio, 2011) (Url-17).

Şekil 2. 15 : Yenilikçi Oyun Alanı Örneği-3. Atlanta High Museum (Url-18).

Çizelge 2.5.'de Chamberlin (1998)'e göre yapım amaçlarına göre sınıflandırılan oyun alanlarının avantajları ve dezavantajları yer almaktadır (Acar 2003'ün atıfta bulunduğu gibi.s 50).

Çizelge 2. 5 :Yapım Amaçlarına Göre Oyun Alanları. (Acar, 2003 s. 50).

	Avantajları	Dezavantajları
Geleneksel Oyun Alanı	<p>- Araştırmalar göstermiştir ki, geleneksel oyun alanlarında kullanılan malzemeler daha çok adale geliştiricidir.</p> <p>-Buradaki aletler genellikle cezbedici ve çok güçlü oyun imajı yaratacak tiptedir.</p> <p>-Bu tip alanlarda çocukların en sevdiği aktiviteler sallanma ve kaymadır.</p>	<p>-Yaratıcılığı teşvik etmez.</p> <p>-Emniyet çok azdır. Metal malzemeden dolayı güvenlik yoktur. Sert salıncaklar, tek başına duran kaydıraklar tehlikeli olabilir.</p> <p>-Geleneksel oyun alanları toplu oyun oynanmasına pek elverişli değildir.</p> <p>-Bireysel oyuna ağırlık verilir.</p>
Çağdaş Oyun Alanı	<p>-Eğitim açısından faydalı oyun formlarına olanak sağlarlar.</p> <p>-Genellikle estetikler. Komşuluk ünitelerinde büyükler tarafından da çok beğenilirler.</p> <p>-Çocuklar elemanlardan, özellikle sudan çok etkilenirler.</p> <p>-Sosyal oyun, gözlemlenme ve sakin oyun alanları geleneksel oyun alanlarından daha iyidir.</p> <p>-Bitki ve ağaçların kullanımı, hem büyüklerin hem de çocukların çok hoşuna gider.</p> <p>-Çağdaş oyun alanlarında bazı spesifik karakteristikler (kuşatılmış alanlar gibi) belirli oyun davranışlarını geliştirebilir.</p>	<p>-Çok beton kullanımından veya toprak doldurmadan dolayı pahalıya mal olur.</p> <p>-Bazı çocukların en büyük hobilerinden olan adale geliştirme aletleri burada yoktur. Çocuklar çabuk bıkar ve canları sıkılır.</p> <p>-Karmaşıktırlar.</p> <p>-Geri çekilme, mahrumiyet, ortak kullanım vs. sorunlar çıkabilir.</p>

Çizelge 2.5'in devamı	Avantajları	Dezavantajları
Macera Oyun Alanı	<ul style="list-style-type: none"> -Sosyal ve fiziksel olarak, oyunu geliştirici gereksinimlerin çoğunu karşılarlar. -Emniyetlidir. -Yardımlaşmayı, çocukların problemlerini çözmelerini, kendi kendilerini keşfetmelerini sağlar. 	<ul style="list-style-type: none"> -Çok iyi biçimde yaklaşılmazsa oyun alanlarının görünümünden ve çocukların pislikle oynamasından dolayı anne ve babaları itiraz edebilirler. -Anne ve babaların oyuna karışması ile çocuklar engellenebilir. -Genellikle okul çağındaki çocuklar tarafından kullanılır. Hâlbuki küçük çocuklarda alet kullanabilirler.
Özel Oynama Öğrenme Alanı	<ul style="list-style-type: none"> -Sakat çocuklara normal oyun deneyimi sağlar. -Sosyal, fiziksel ve toplu oyun oynayabilmeleri için olanak sağlar. 	<ul style="list-style-type: none"> -Sakat çocukların diğerlerinden ayrı tutulması her iki taraf için de istenmeyebilir.
Çevresel Alanlar	<ul style="list-style-type: none"> -Okullar bu alanları ekoloji, biyoloji, botanik, renk, form, doku gibi değerleri öğretmek amacıyla kullanırlar. -Çocuklar bu tip alanlarda çevreye saygıyı öğrenirler. -Bu tip alanlar mevcut bir doğal çevreyi düzenlemek kadar ucuza mal olabilir. -Çocuklar toplu, sosyal, fiziksel oyunlarını oynamayı öğrenirler. 	<ul style="list-style-type: none"> -Böyle bir bahçenin yapımını 3-5 yıl sürebilir. -Bitkiler büyüyene kadar sık sık bakım gerektirebilirler.

3. ÇOCUKLARLA ATÖLYE ÇALIŞMASI

3.1 Çalışma Alanı ve Çalışmanın Kapsamı

Çalışma kapsamında; çocukların öznesi olduğu konuda fikirlerinin sorulması, oyun alanlarının ortaya çıkmasında gereken tasarım ve planlama süreçlerinde bulunmaları esas alınmıştır. Atölye çalışması süresince çocukların katılımcı olmaları hedeflenmiştir. Bu şekilde;

- Çocukların ve ebeveynlerinin oyun alanlarına duyduğu sorumluluk bilinci ve aidiyet duygusunun artması,
- Yeni yapılacak oyun alanları için okuyucu, tasarımcı, ebeveynler ve uygulayıcılara ışık tutması hedeflenmektedir.

Acar (2003) çalışmasında, çocuk oyun alanlarının tasarım ve uygulama sürecini çocuk için tasarım, çocukla birlikte tasarım ve çocuk öncülüğünde tasarım olarak üç başlıkta açıklamıştır (Aydemir, Ş., Aydemir, S.E., vd., 1999., s. 357-372, 477).

Çocuk için tasarım sürecinde, yetişkinler çocuklar adına karar verir. Tasarımcı lider kişidir, tüm yetki ondadır. Bu süreçte ailelerin katılımı ve etkisi zayıftır.

Çocukla birlikte tasarım sürecinde, tasarımcının yanında yerel yönetim, aileler ve çocuklar katılımcı olarak bulunur; herkes fikir üretebilir. Buradaki hassas nokta, tasarımcının çocukların katılımının sürece olumlu etkisi olması konusuna inanmasıdır.

Çocuk öncülüğünde tasarım sürecinde, tasarımcı çocuklara yardımcı olur, teşvik eder. Bu süreçte lider çocuklardır; onlar üretir. Bu sebeple tasarım süreci daha uzundur ve bazen sonuca ulaşılmayabilir (Acar, 2003, s. 41)

Yapılan atölye çalışmasında tasarımcı, katılımcı çocuklara yol gösterici rolünde olmuş; anket, çizim ve değerlendirme aşamalarında rehber öğretmenler ile ortak çalışma yürütülmüştür. Tasarımcı olarak ilk aşamada, çocukları konuya alıştırmaya ve onların düşüncelerini harekete geçirmek için ısınma soruları ile tartışma ortamı yaratılmış, çeşitli görsellerden oluşan bir sunum hazırlanmıştır. Süreç ile ilgili aileler

bilgilendirilmiş olup katılanların bir kısmında anketleri çocukları ile birlikte cevaplamaları istenmiştir. Çalışmaya ailelerin ve çocukların katılımı, çocukların daha iyi bir oyun alanında oynamalarına katkı sağlayacağı gibi, konu ile ilgili toplum bilincinin de yüksek tutulmasını sağlamak ve vandalizme karşı tehlikelerden uzak kalmak için de önem arz etmektedir (Child Friendly Urban Design, 2018, s.14-17).

Yapılan atölye çalışmaları, çocuk oyun alanlarının en yoğun kullanıcıları olan 4-10 yaş aralığındaki çocuklarla birlikte yürütülmüştür. Üç ayrı bölgeyi kapsamaktadır. 4-6 yaş grubu (okul öncesi) çocuklar Acıbadem Ortaçağ Anaokulu ve Şişli Sevgi Yumağı Anaokulu olarak iki ayrı grupta, ikişer günlük grup çalışmasını içermektedir. 7-10 yaş grubu Alanya'da Özel Hamdullah Emin Paşa İlköğretim Okulu öğrencileri ile 3 günlük grup ve atölye çalışmasından oluşmuştur. Atölye çalışmasına 4-6 yaş grubundan 41 çocuk, 7-10 yaş grubundan 50 çocuk olmak üzere toplam katılımcı sayısı 91 çocuktan oluşmuştur. Anket soruları yaş gruplarındaki algı farklılığına göre dikkat çeken noktalar bakımından çeşitlendirilmiştir. Atölye çalışmasının okullarda yapılma sebebi, çalışmada asıl vurgulanmak istenen çizim çalışmalarının yapılabilmesi ve buradan çıkan sonuçların rehber öğretmenleri ile birlikte sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesidir. Atölye çalışmasının gerçekleştirildiği üç farklı grubun aileleri, çevreleri ve gittikleri okullar sosyo-ekonomik açıdan denklik göstermektedir. Bu sebeple, değerlendirme kısmında bu açıdan veri sunulmamaktadır.

Atölye çalışmasının aşamaları şöyledir;

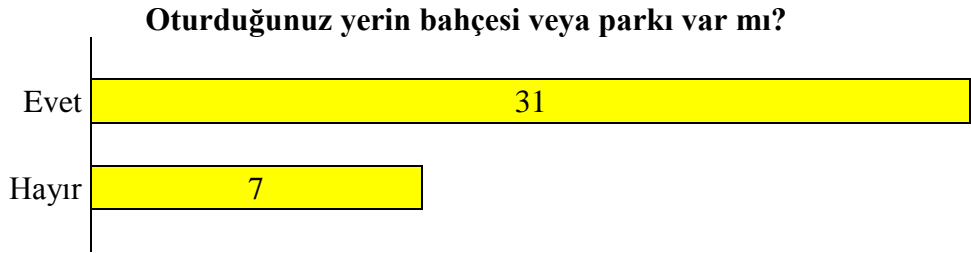
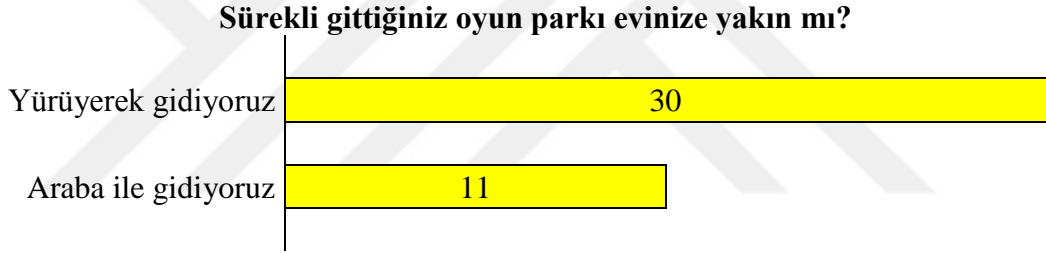
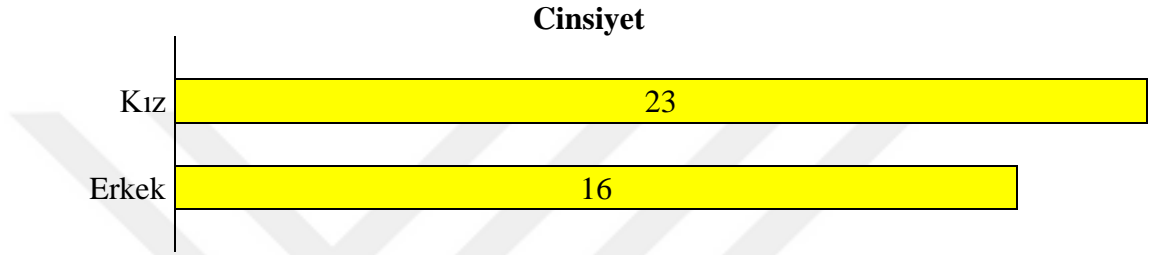
- Konuya ısınma soruları
- Çocukların hayal etme güdülerini tetikleyecek çeşitli açık hava oyun alanı görselleri içeren sunum. Bu aşama sırasında çocukların konuda yoğunlaştığı noktalar ve gösterilen görseller ile ilgili tespit ve değerlendirme için notlar alınmıştır.
- Hazırlanan anket sorularının cevaplandırılması
- Tüm bu veriler ışığında 'Sizin hayalinizdeki park nasıl olmalı?' sorusuna cevap olarak çocukların çizimlerini içermektedir.

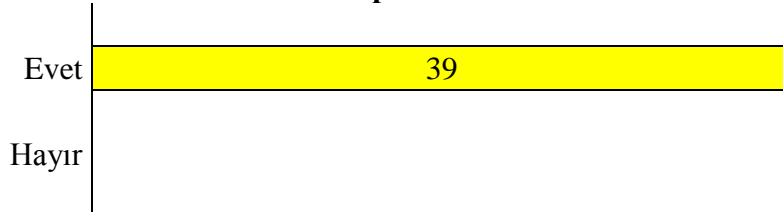
3.2 Çalışma Alanı Çocukların Düşünme, Hayal Etme Süreçlerine Yardımcı Olması Hedeflenen Anket Soruları

Çocukların düşünme ve hayal etme süreçlerine yardımcı olması hedeflenen anket sorularına çocukların verdiği cevaplar her soru özelinde değerlendirilmiştir. Sonuç grafikleri aşağıdaki gibidir:

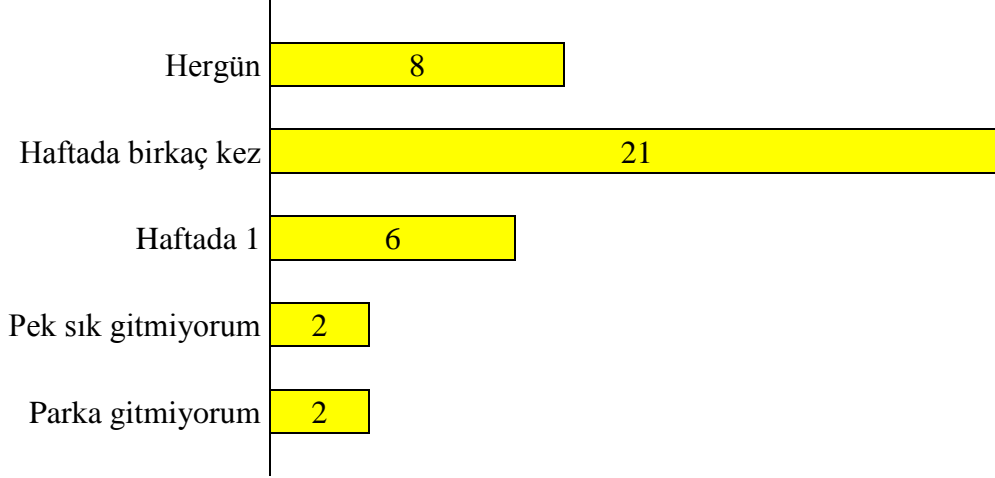
4-6 Yaş Grubu Anket Sonuç Grafikleri

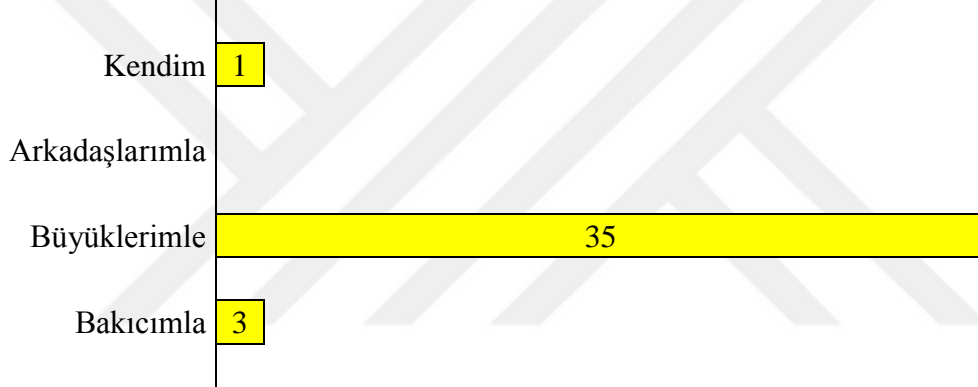
Okulunuzda sizin yaş grubunuza özel açık havada oynayabileceğiniz oyun alanı / parkı var mı?

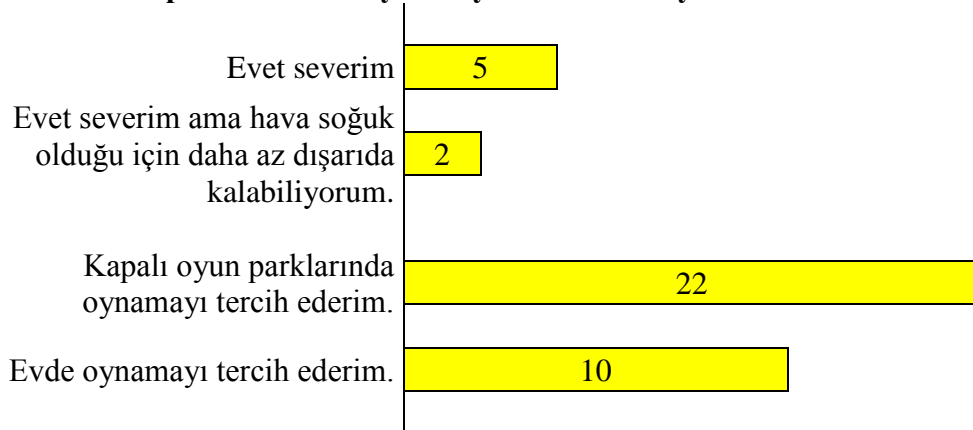
Parka ne sıklıkta gidiyorsun?

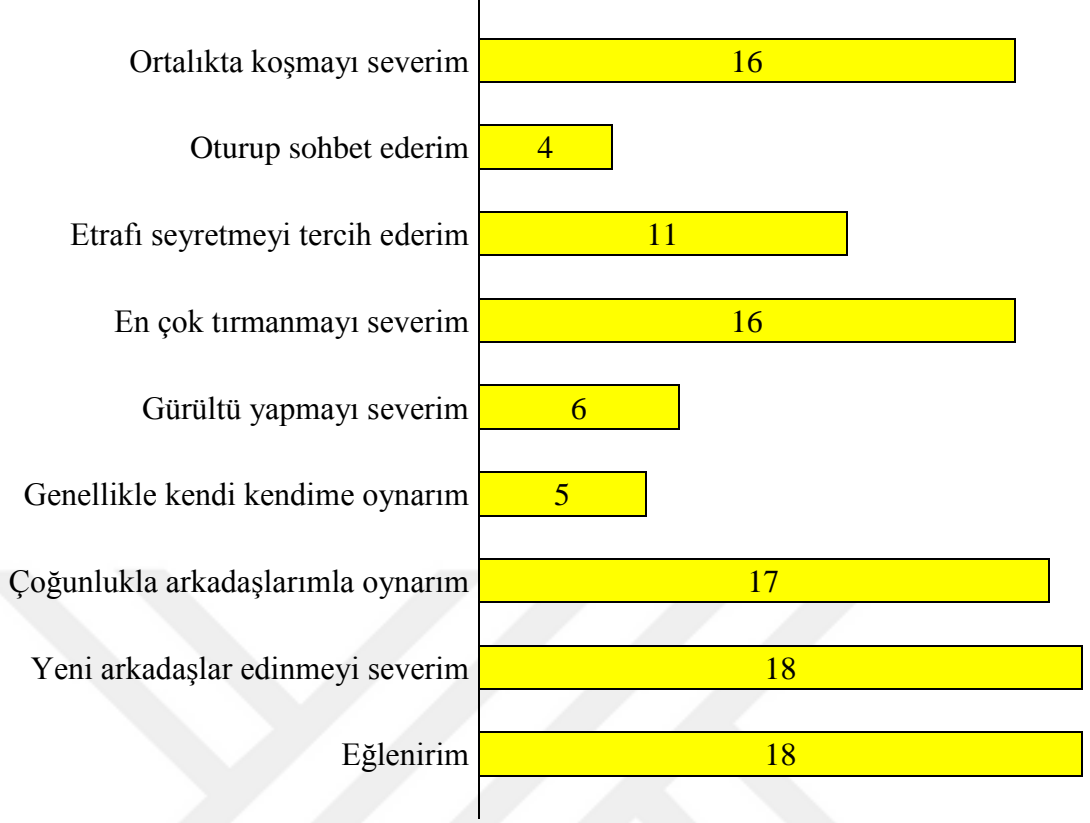
Parka kiminle/kimlerle gidiyorsun?

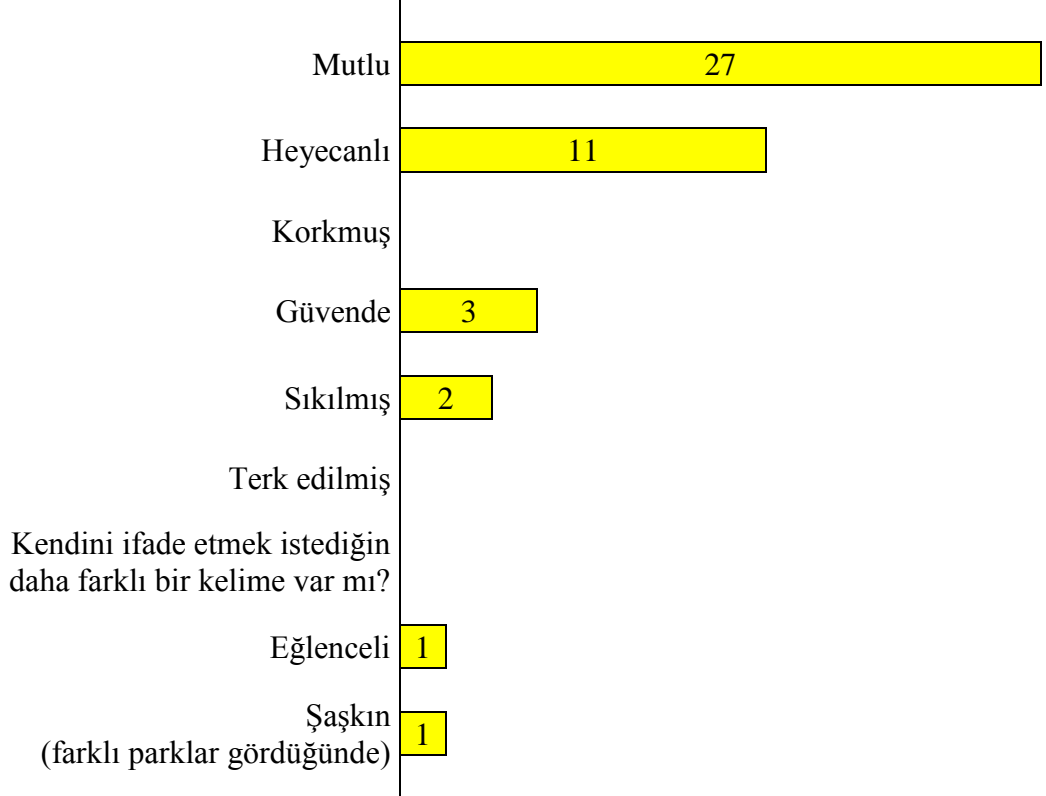
Kışın veya soğuk havalarda da parklarda oyun oynamayı seviyor musun, yoksa kapalı alanlarda oynamayı mı tercih ediyorsun?

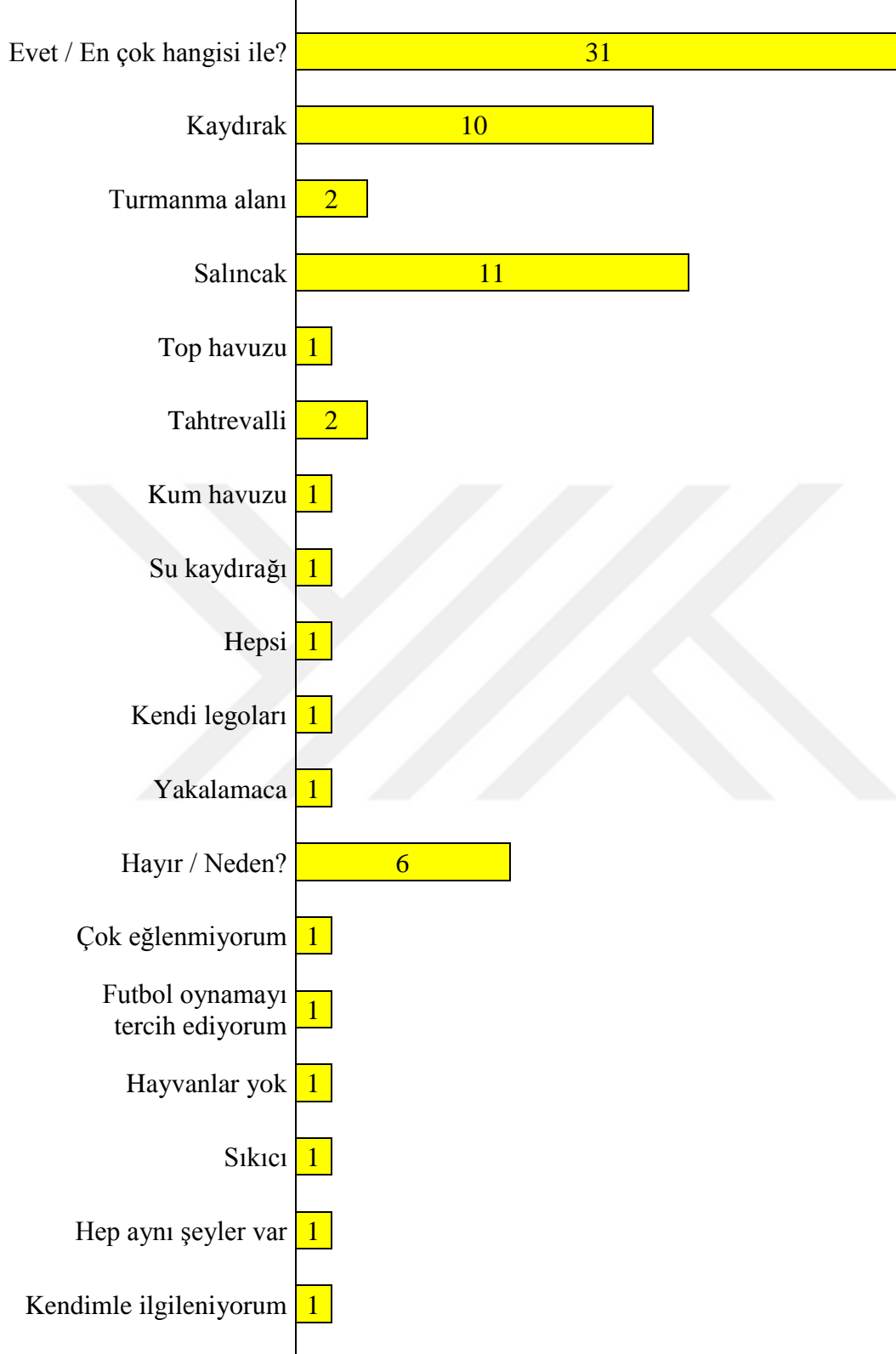
Oyun parkında neler yaparsın?

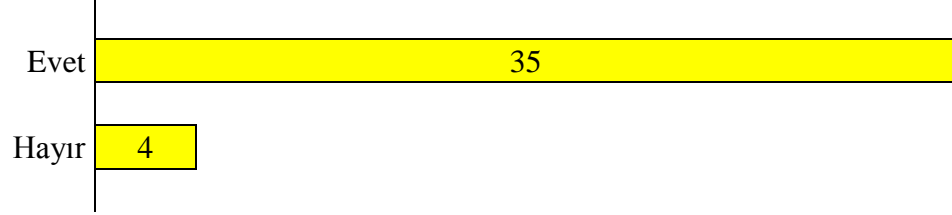
Aşağıdaki kelimelerden en çok hangisi parkta oynarken senin hissettiklerini ifade ediyor?

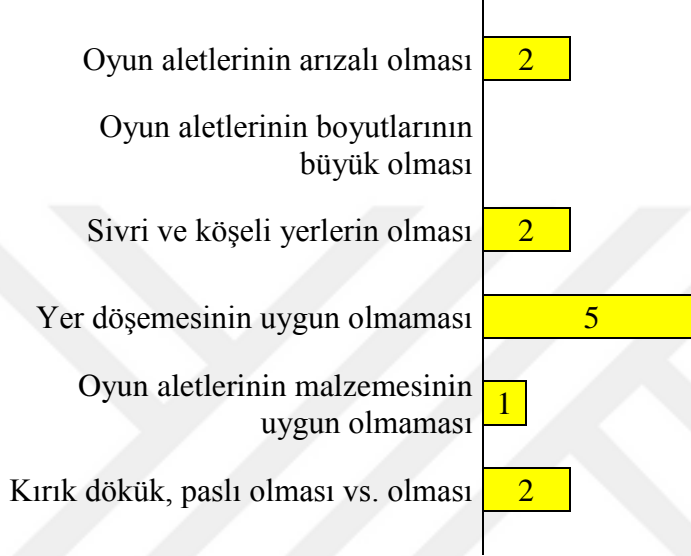
Parktaki oyun elemanlarıyla oynamayı seviyor musun?

Oyun elemanlarıyla oynarken kendini güvende hissediyor musun?

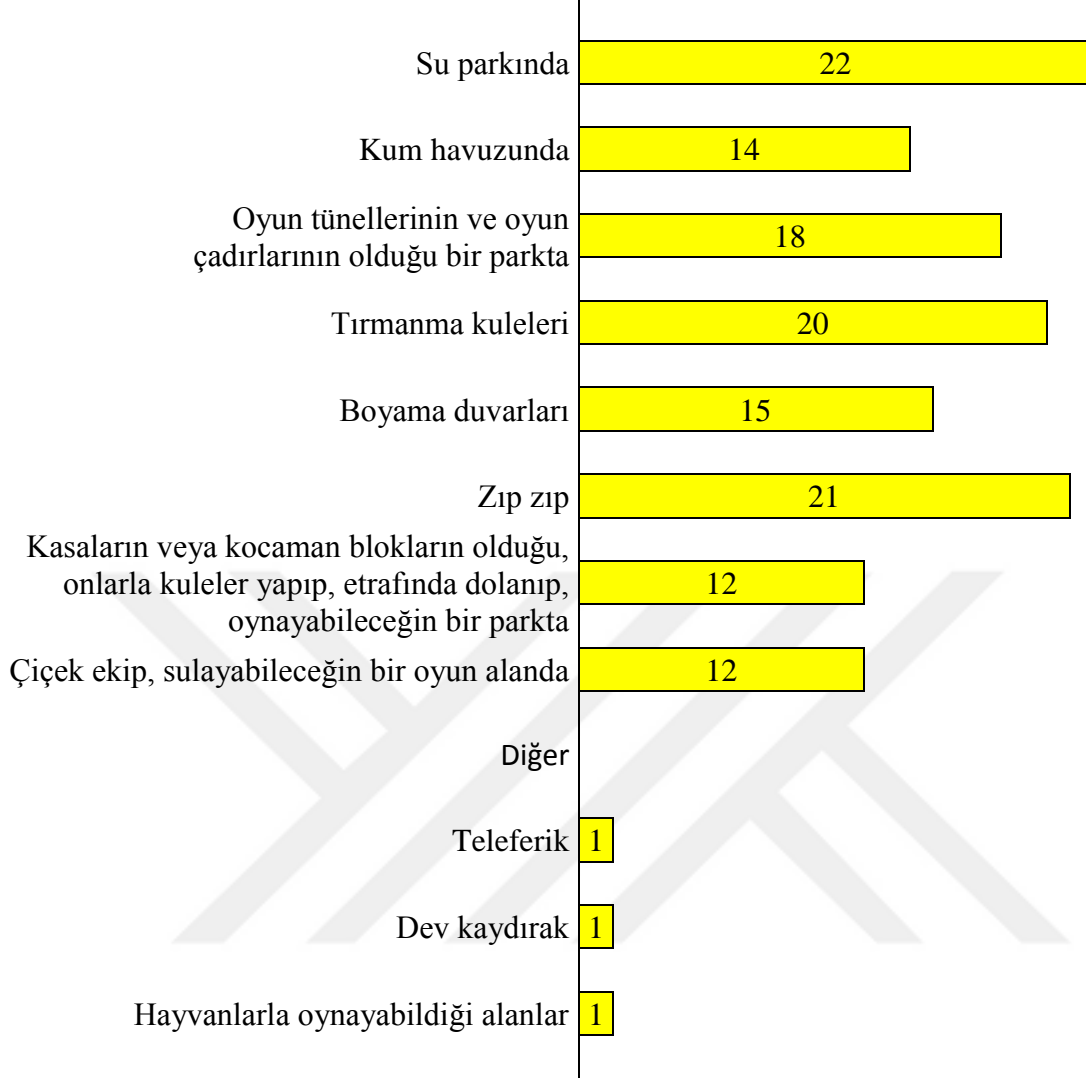

Cevabın HAYIRsa kendini emniyette hissetmemenin sebebi nedir? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.)

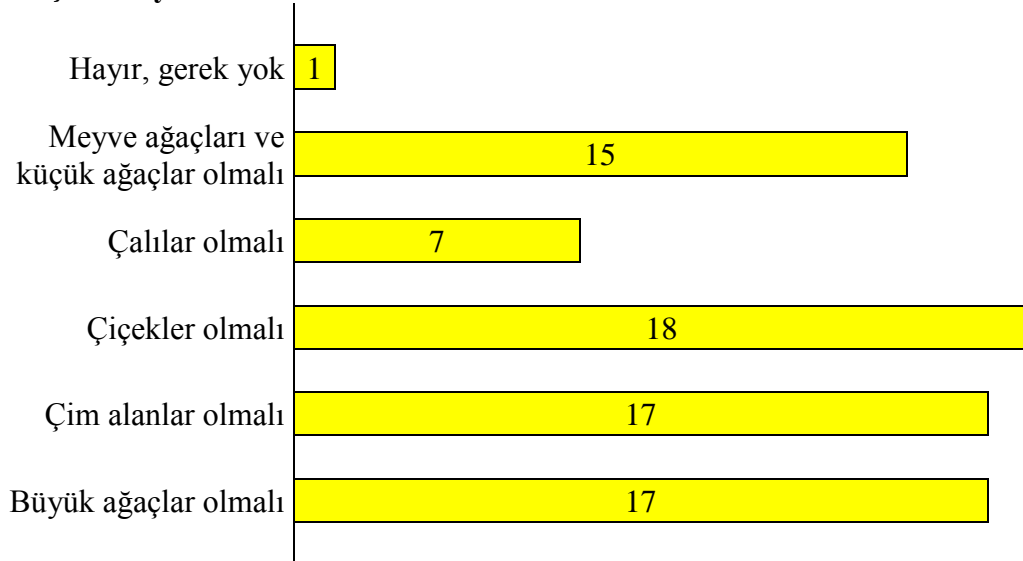

'Çim tepelere tırmanıp kayabiliriz.' (Kız / 5 yaş)

Gittiğin parklarda aşağıdaki seçeneklerden hangisi / hangileri olsun istersin.

Sence çocuk oyun alanında bitkiler bulunmalı mı? Evetse ne tür bitkiler olmalı?

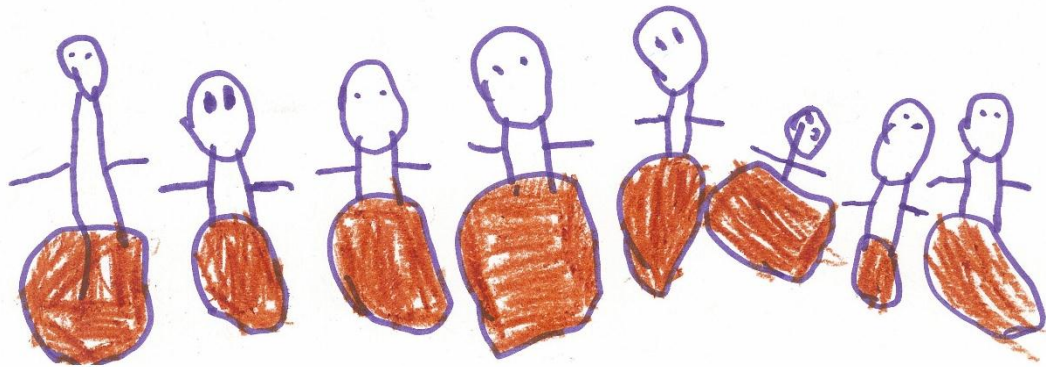

Açık havada en çok nerelerde vakit geçirmek hoşuna gidiyor?

En sık gittiğin mahalle parkı dışında en beğendiğin parkta (Varsa ismini söyler misin.)

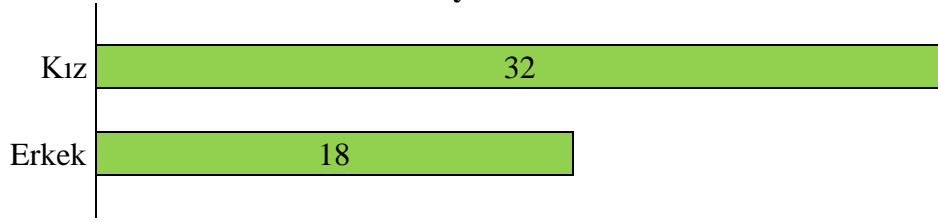
'Ellerinde dondurma ile zıplayan çocuklar'. (Kız / 6 yaş)

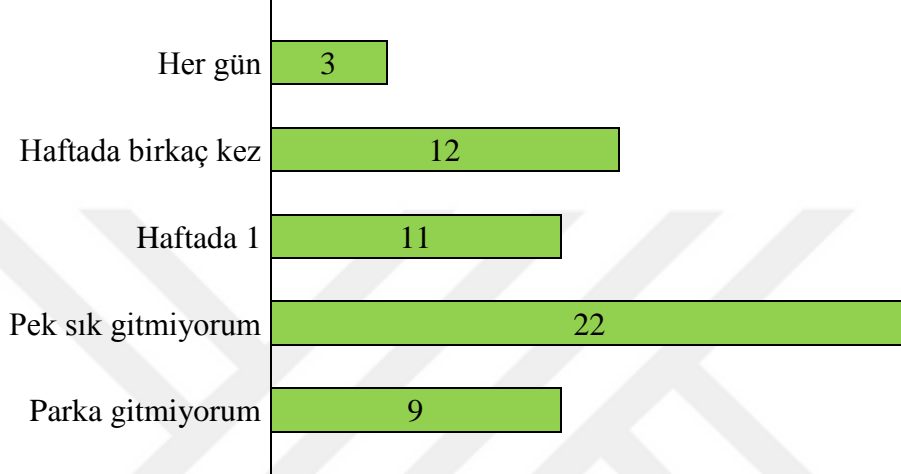
'Kütüklerin üzerinden atlayarak yürüyorum'. (Erkek / 5 yaş)

7-10 Yaş Grubu Anket Sonuç Grafikleri

Cinsiyet

Parka ne sıklıkla gidiyorsun?

Eğer 'Parka Gitmiyorum' seçeneğini seçtiysen, nedenini belirtir misin?

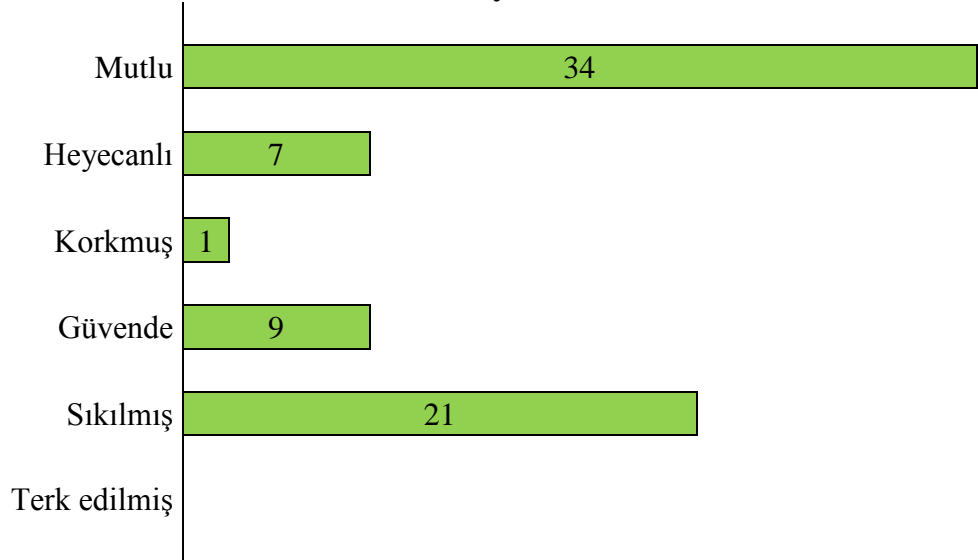

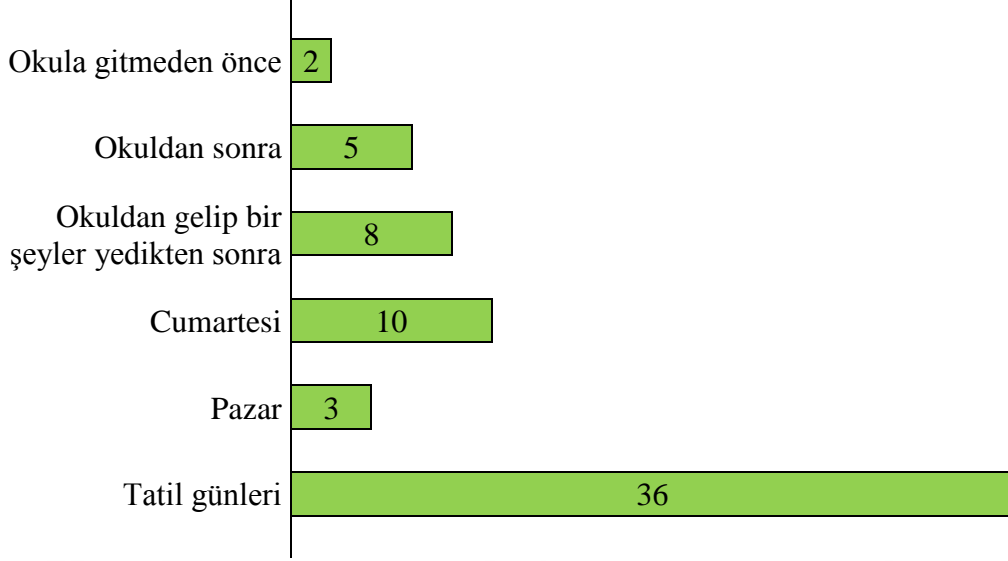
**Bu çocuk oyun alanında nelerin eksikliğini duyuyorsun?
(Birden fazla şık işaretleyebilirsin.)**

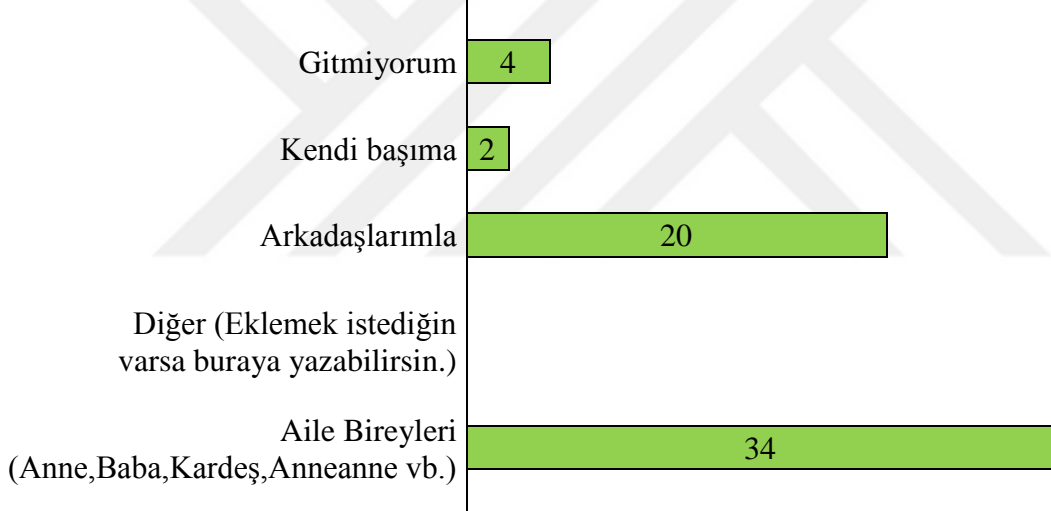
Aşağıdaki kelimelerden en çok hangisi parkta oynarken senin hissettiklerini ifade ediyor?

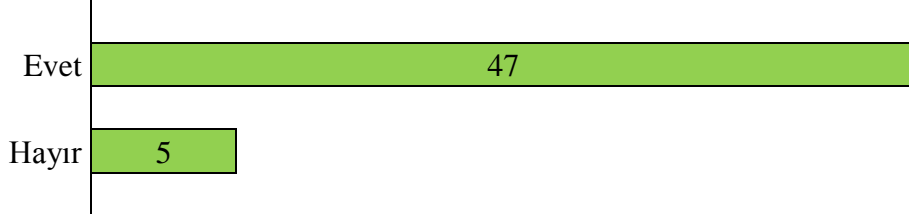
Sence açık havada zaman geçirmek için en uygun zaman hangisi?

Açık hava aktivite veya oyun alanlarına kiminle gidiyorsun?

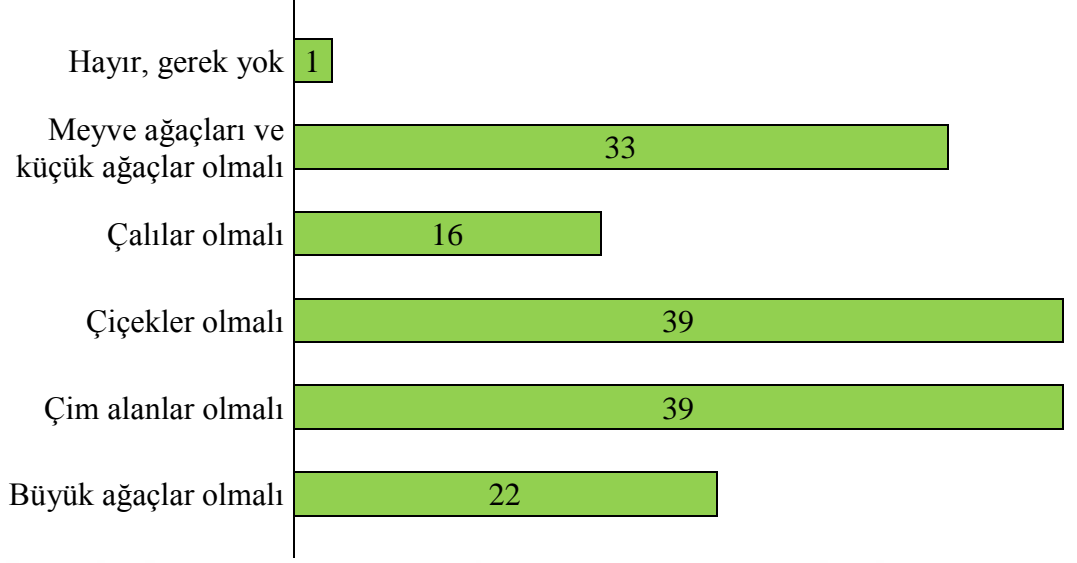

Okulunuzda açık havada oynayabileceğiniz oyun / aktivite spor alanı var mı?

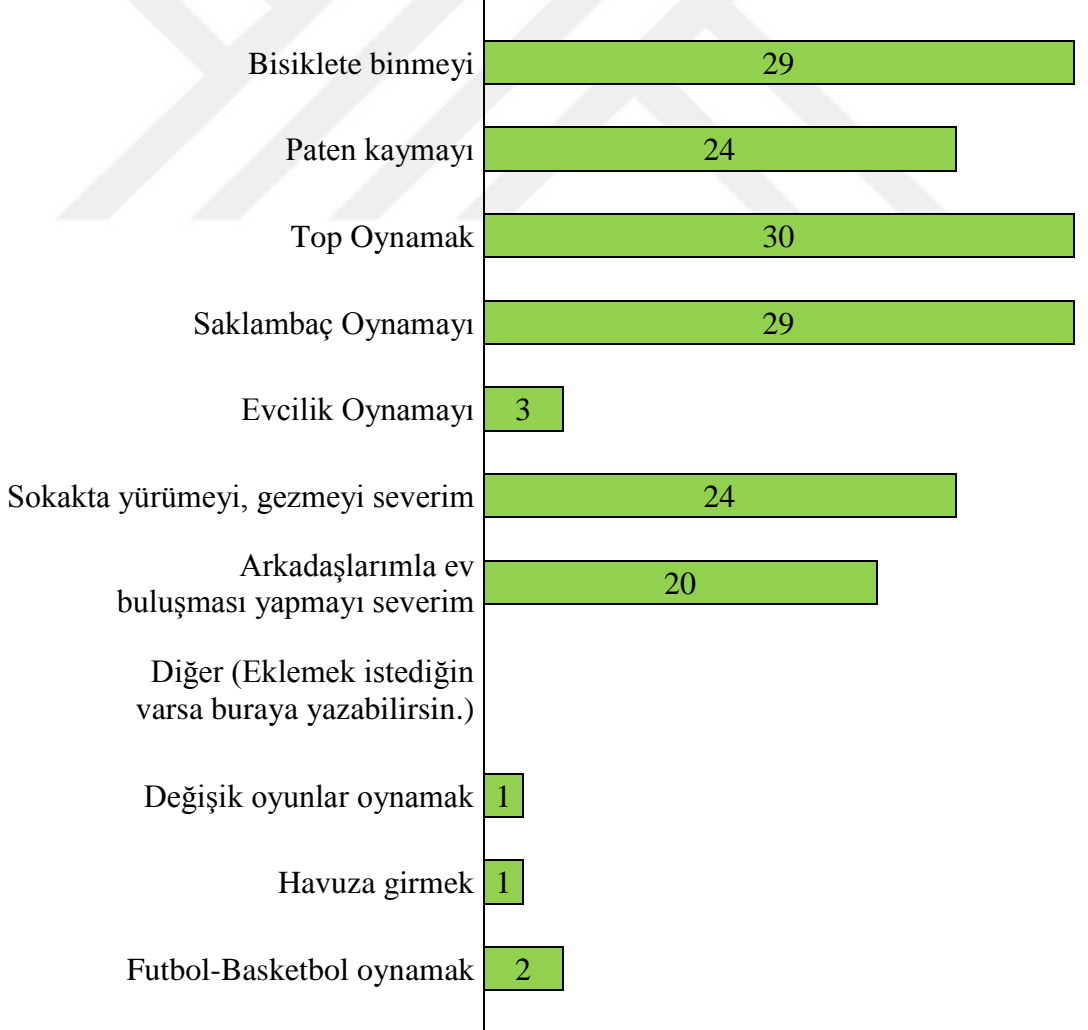

'Yeşillik ve çimlerden parkur yaptım'. (Erkek / 7 yaş)

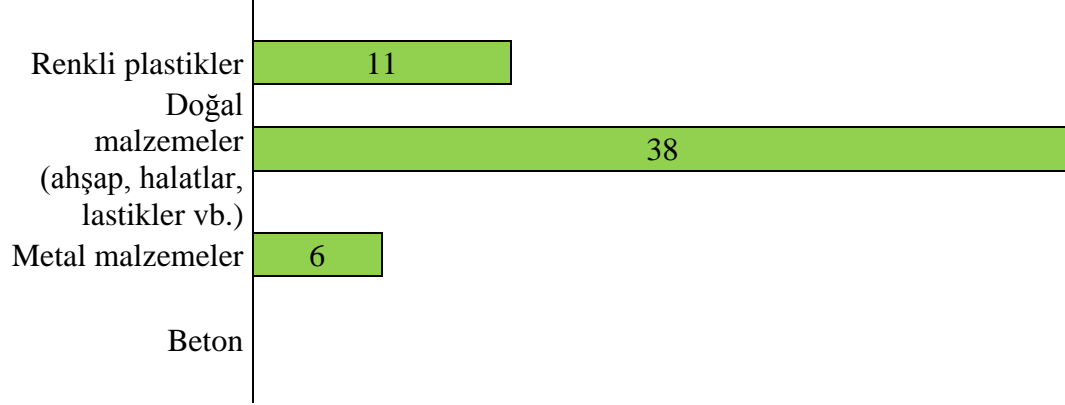
Sence çocuk oyun alanında bitkiler bulunmalı mı? Evetse ne tür bitkiler olmalı?

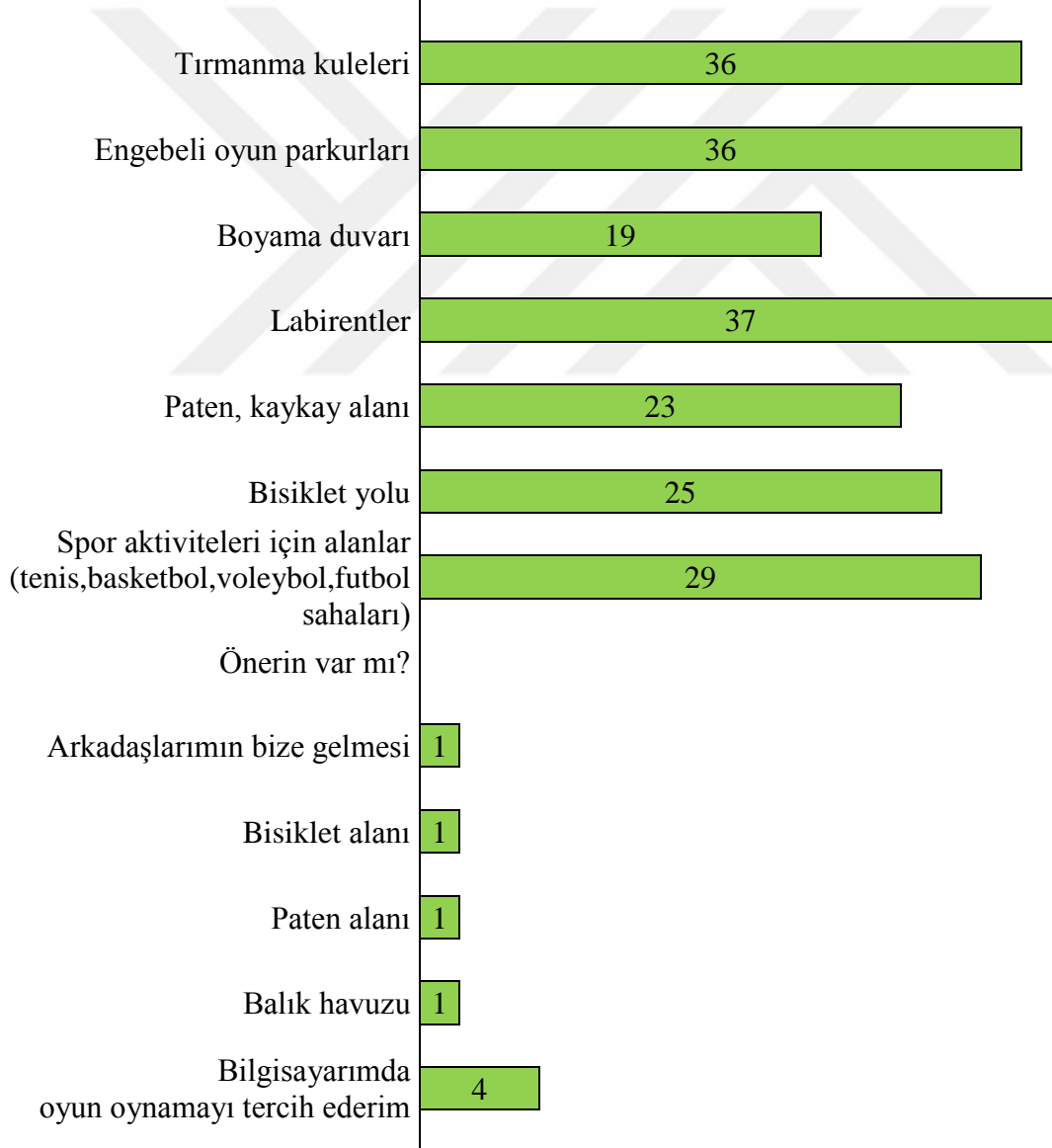
Açık havada arkadaşlarıyla veya tek başına başka nasıl vakit geçirmekten hoşlanırsın? (Birden fazla seçeneği seçebilirsiniz.)

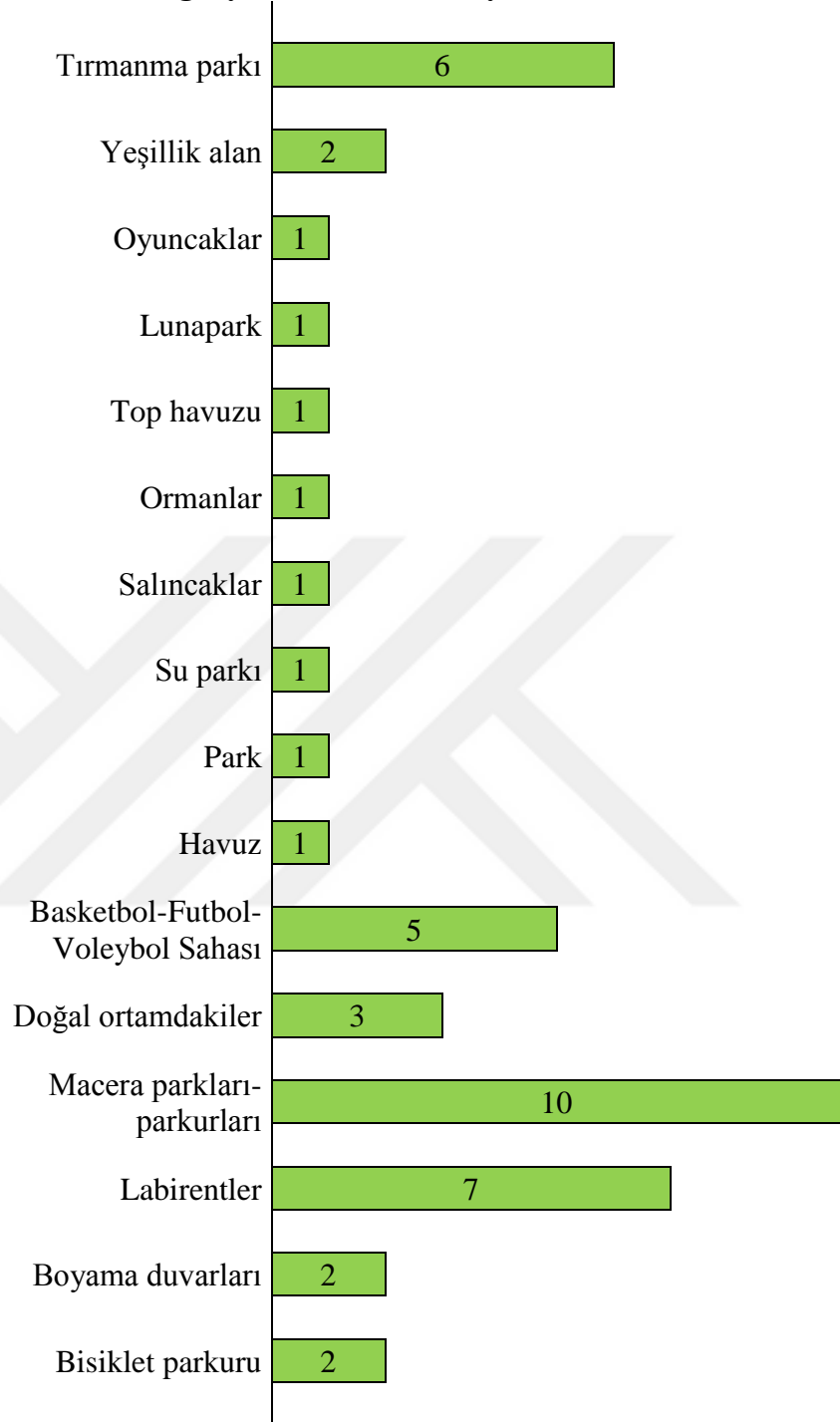
Sence parklardaki oyun elemanlarının malzemesi nasıl olmalı?

Açık havada aşağıdaki seçeneklerin olduğu bir oyun alanı olsa, orada vakit geçirmeyi ister miydin?

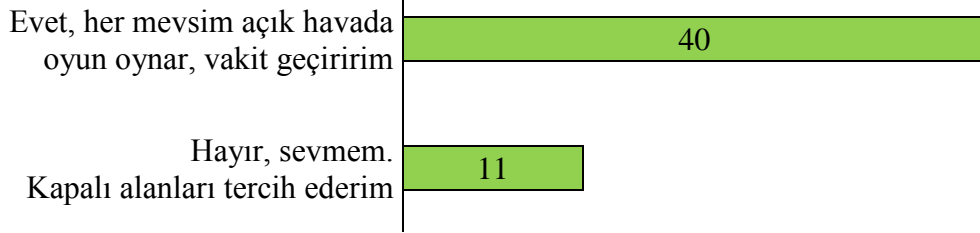

Şu ana kadar gezip gördüğün yerler içinde açık havada ilgini en çok hangi oyun alanı çekti? Paylaşır mısın.

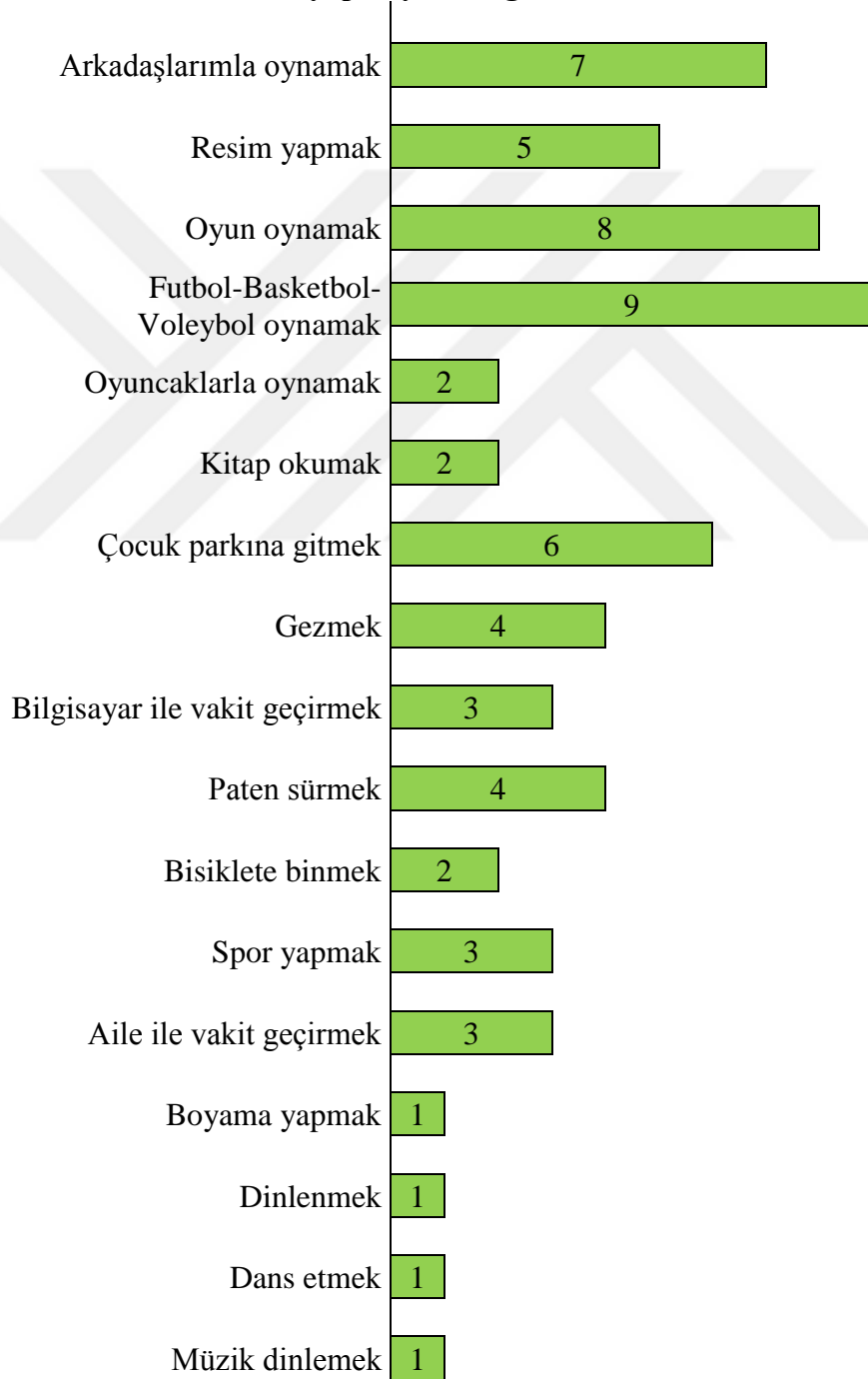

(Kız / 6 yaş)

Kışın veya havanın soğuk olduğu zamanlarda boş vakitlerinde açık havada vakit geçirmeyi seviyor musun, yoksa kapalı alanları mı tercih ediyorsun?

Boş vakitlerinde en çok yapmayı sevdiğin aktivite nedir?

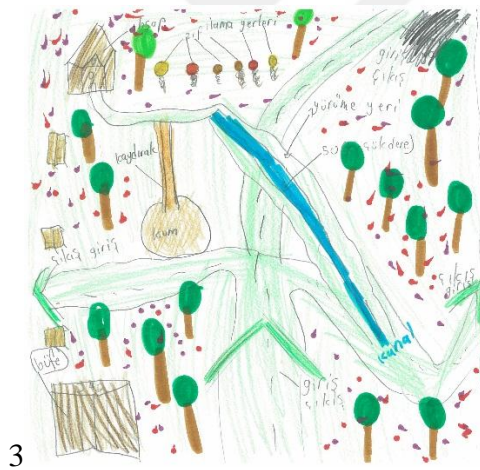
3.3 Çocukların Gözünden Açık Hava Oyun alanları Çizimleri

(1)'Benim tasarladığım parkta; uzaya fırlayan roket, devasa bir yapboz, trampolinden top havuzuna atlama ve çiçek ekme bölümü.' (Kız / 8 yaş).

(2)'Köprü, ağaç ev, ağaçların içinde ve üstünde kafe, labirent, roket, su kaydıracağı, havuz, kuşlar var.' (Kız / 10 yaş).

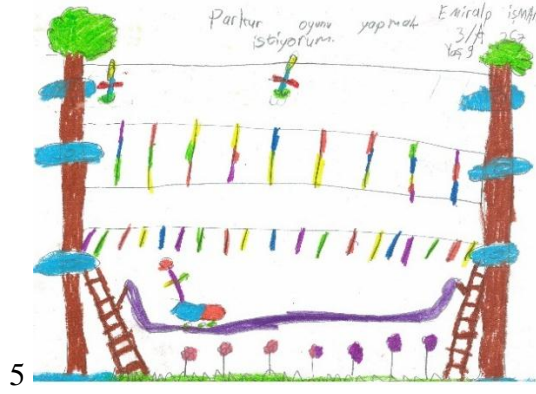

(3)'Kameralı, güvenli, yerleri çimen olan bir park.Küçükler için oynayacak ahşap bir ev ve yanında zıplama yeri var. Kaydırdan kayınca kuma ve suya iniliyor. Yan tarafta da yürüme yeri var. Kafesi ve 4 tane giriş-çıkışı olan bir park.' (Kız / 9 yaş).

(4)'Bu oyun alanında gemiye benzer bir yer var. Uzay gemisini tutan sağlam bir ip var. Kırmızı tutacakları olan parkur var. Bir köprü, normal trampolin ve mantar trampolin var.' (Erkek / 8 yaş).

5

6

(5) 'Parkur oyunu yapmak istiyorum.' (Erkek / 9 yaş).

(6) 'Çiçekler, ağaçlar, kediler, salıncak, kaydırak bir de bisiklete binmek en sevdiğim.' (Kız / 10).

7

8

(7) 'Bu parkta bolca geniş alan ve yeşillik var. Ben parkur şeklinde bir park hayal ettim. İsteyen çocuklar yüzüyor. Çocuklar trampolinde zıplıyor ve elmaları tutmaya çalışıyorlar. Tramboline her basıldığında ses çıkıyor.' (Kız / 10).

(8) 'Bu benim hayalimdeki park. Burada tırmanma duvarları var, yılan kaydırak ve ağaçlardan oluşan bir file var, orada voleybol oynayabiliyoruz. Bir yandan da orada yoga yapan insanlar var.' (Kız / 10).

9

10

(9)'Burası yeşil bahçe.Burada her yer çim. Ailelerin bekleme yerleri var, yumuşak çimlere otursunlar diye çim topları var. Çocuklar lastiklere basarak gölü geçmeye çalışıyor. Çimden bir kaydıracak çocukları mutlu edip adeta heyecanlandırıyor. Aileler bile bu parka gelmek için can atıyorlar.' (Kız / 10 yaş).

(10)'İnip kalkan ok güzel bir çiçek altında da havuz var.'(Kız / 9 yaş).

11

12

(11)'Burası Çakmaktaş Park.' (Erkek / 7 yaş).

(12)'Sıra sıra zıplama alanında hayvanlar da olsun.' (Kız / 7 yaş).

13

14

(13)'Burada hem macera hem eğlence var, herkes çok sever.' (Erkek / 7 yaş).

(14)'Sihirbazlık oyunu olsun, yeşillikler olsun.' (Erkek / 7 yaş).

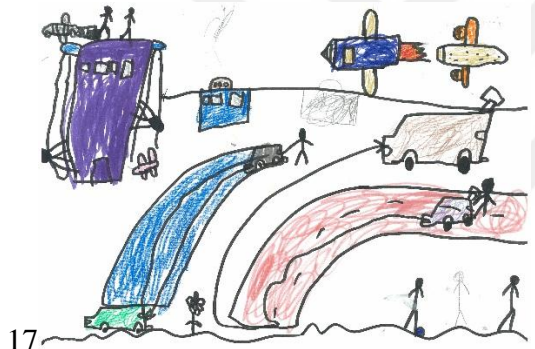
15

16

(15)'Oyun kulesine iplerle veya merdiven ile tırmanıp en tepeden toplar fırlatabiliriz. Kuledeki kaydırdan kayıp trampolinle zıplayabiliriz.' (Kız / 6 yaş)

(16) 'Annem ve en yakın arkadaşım ile parkta oynuyoruz.' (Kız / 6 yaş)

17

18

(17) 'Çeşitli parkurlar var, çok eğleniyor herkes.' (Erkek / 6 yaş)

(18) 'Oyun kulesine tırmanıp kayabiliyorsunuz. En tepede akvaryumda balıklar var.' (Kız / 6 yaş)

19

20

(19) 'Güneşli bir günde kaydırdan kayıp zıplayabildiğin bir park çizdim.' (Erkek / 6 yaş)

(20) 'Hayalimdeki parkta ip atlayan, koşan, oyun oynayan çocuklar var.' (Kız / 6 yaş)

(21) ‘Bu parkta ağaç ev var, kiraz ağaçları var, koparıp yiyebiliyorsun.’(Erkek/5 yaş)

(22) ‘Çocuklar trambolinleri zıplayarak geçiyor.’(Kız / 6 yaş)

3.4 Atölye Çalışmasının Değerlendirilmesi

Yaratıcı, hayal kurduran, yenilikçi oyun alanlarının günümüz koşullarında değerlendirilmesi, geliştirilmesi ve tasarım kriterlerinin belirlenmesi amacıyla, tez çalışması kapsamında yapılan atölye çalışması araştırmaya değer katmış, konunun kapsamı ile ilgili destekleyici yönde veriler sunmuştur.

Çalışmanın başlangıç kısmında gerçekleştirilen ısınma turu ve ardından gösterilen görseller sonunda çocukların hayallerindeki park çizimlerini çizmek için sabırsızlandıkları görülmüştür. Bu aşama ile, çalışma konusunun ebeveynler ve rehber öğretmenler için de aslında düşündüklerinden daha dikkat çekici ve önemli olduğunu farkettileri tespit edilmiştir. Ayrıca ısınma turu, çocukların daha iyi konsantre olarak motive olmalarına yardımcı olmuştur.

Çalışmanın yapıldığı 3 okuldaki çocukların ailelerinin belirli gelir düzeyinde olması, çocukların geleneksel oyun alanlarının yanında, maceracı, yaratıcı ve yenilikçi oyun alanlarını da tecrübe etmeleri oranlarını arttırmıştır. Hem kendi tecrübeleri hem de atölye çalışması sırasında gördükleri örnekler beklenti ve taleplerine yansımış; hayallerindeki park çizimlerini zenginleştirmiştir.

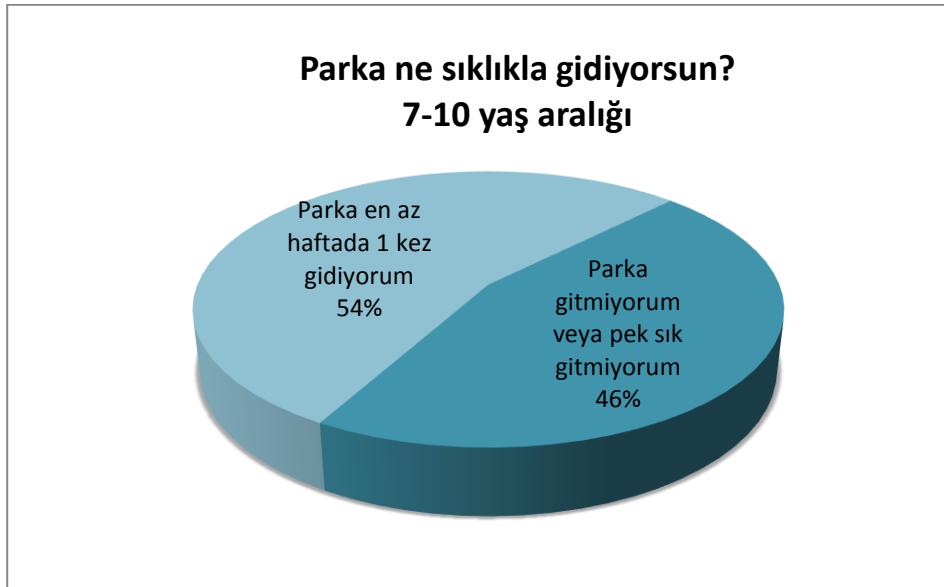
Çocukların yaşı arttıkça mevcut parklara gitme sıklıkları ile ilgili düşünceleri değişkenlik göstermiştir. Küçük yaş grupları mevcut parkları sıkıcı bulsalar dahi eğlencenin tadını çıkarabiliyorken, yaş büyüdükçe parklar ve içindeki oyun elemanları ile ilgili tatminsizliklerinin arttığı ve parka gitme isteklerinin azaldığı görülmüştür.

Çizelge 3. 1: 4-6 Yaş Parka Gitme Sıklığı Grafiği. Tablolaştıran Tuncer Kır, 2019.

4-6 yaş grubu çocuklar anket ve çizimlerde salıncak ve kaydırak gibi geleneksel oyun elemanlarının yanında, içinde su bulunan oyunları, tırmanma fonksiyonlu oyun elemanlarını, farklı boyda, çap ve renkte olabilen sabit veya zıplayabilecekleri zıp zıp, mantar, kütük vb. oyunları tercih etmişlerdir. Çizimlerdeki kaydıraklar genellikle yenilikçi ve yaratıcı oyun alanlarında bulunan farklı yükseklikteki tepelere tırmanarak kayılan, genellikle ucunda su veya kum havuzlarının olduğu parkurlu oyun elemanları olarak hayal edilmiştir.

Çizelge 3. 2 : 7-10 Yaş Parka Gitme Sıklığı Grafiği. Tablolaştıran Tuncer Kır, 2019.

7-10 yaş grubu atölye sonuçlarında, mevcut parklarda genellikle oynayacak pek fazla şey bulamadıkları için parkları sıkıcı buldukları ortaya çıkmıştır. Oyun elemanlarının yetersiz oluşundan yakınmışlardır. Ayrıca oyun alanlarının yeterli büyüklükte olmaması, bütün parkların birbirine benzemesi, yeterli yeşil alan olmayışı, spor aktivitelerinin yapılabildiği alanların eksikliği anket değerlendirmelerinde yüksek oranda ön plana çıkanlar arasındadır. Alan içinde veya çevresinde büfe, çeşme, tuvalet gibi mekânsal öğelerin bulunmayışı, parkta uzun vakit geçirmelerine engel olan unsurlardan biri olarak ortaya çıkmıştır.

Çizim ve anketler göstermiştir ki, ankete katılan tüm çocuklar üç ayrı bölge ve yaş grubu gözetmeksizin ortak görüş olarak:

- doğal elemanları da içinde barındıran,
- aktif olarak katılıp deneyimleyebilecekleri,
- yaratıcılıklarını ortaya çıkarmaya yönelik, esnek ve değişken oyun & oyun elemanlarının olduğu,
- özgürce davranabilecekleri,
- yaş gruplarına göre oynayabilecekleri serbest oyun alanlarının olduğu,
- kendilerini güvende hissettikleri,
- doğanın içinde veya içerisinde meyve ağaçlarının, çiçeklerin bulunduğu daha yeşil oyun alanlarını hayal etmişlerdir.

Ek olarak çocukların çizimlerinde yapılan değerlendirmede, çoğunlukla gittikleri mahalle parklarında olmayan yaratıcı, eğlenceli, sosyalleşmeyi destekleyen, hayal ürünü oyunlar görülmüştür.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Tez çalışması kapsamında 2. Bölüm’de yapılan literatür ve geniş internet taraması, ekler kısmında (bkznz. EK A) incelenen nitelikli örneklerden seçilen yenilikçi ve yaratıcı açık hava oyun alanları ile 3. Bölüm’de yapılan atölye çalışmalarının ortak sonucu ve değerlendirmesi olarak planlama ve tasarım kriterleri belirlenmiştir.

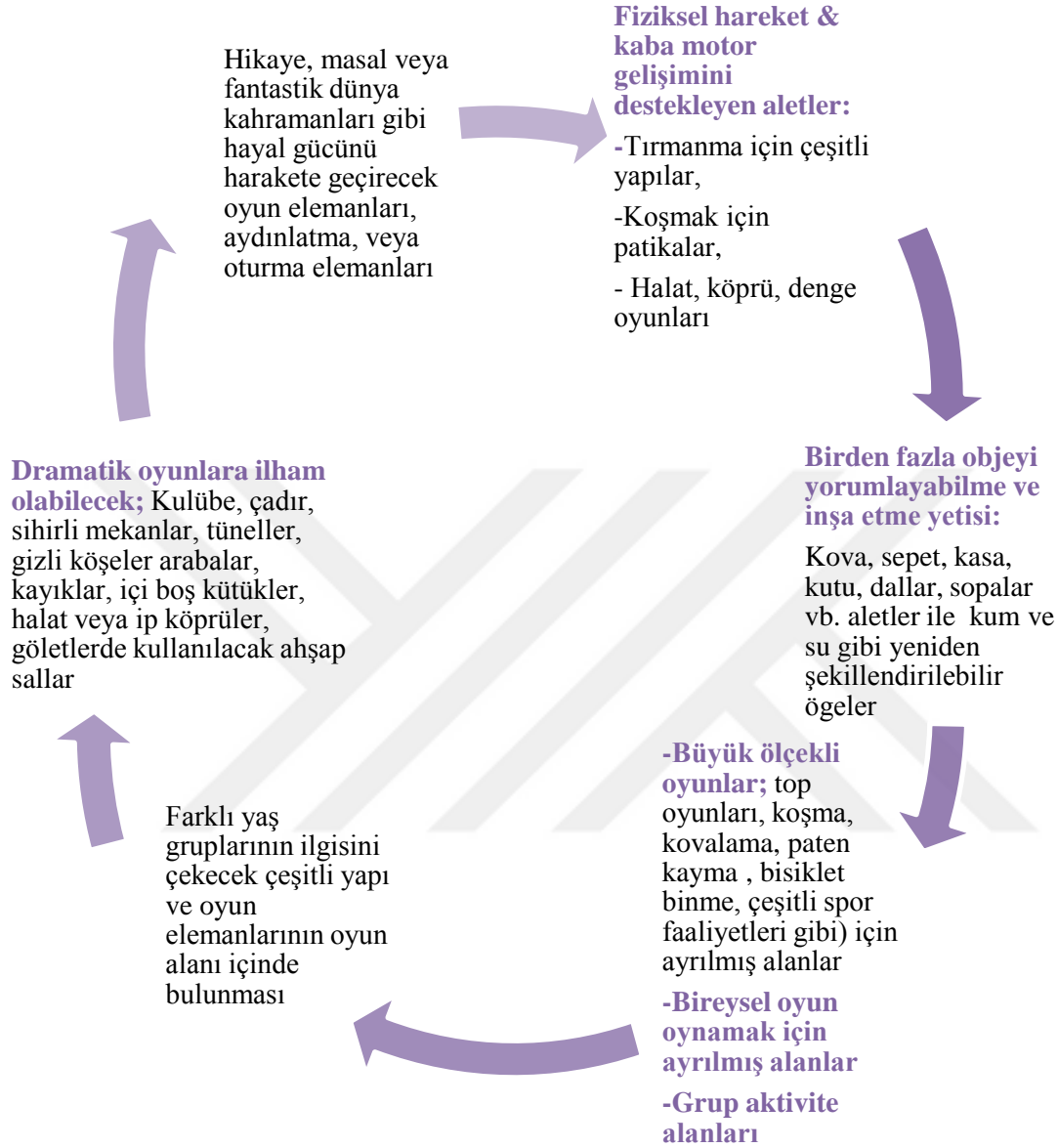
Açık Hava Oyun Alanları Tasarım Ve Planlama Kriterleri

Açık hava oyun alanları, çocukların açık havada fazla enerjilerini atıp rahatladıkları, sosyal ilişkilerini arttırdıkları, fizyolojik gelişimlerini sağlayıp çeşitli oyun oynama becerilerini geliştirdikleri alanlardır. Çocuklar açık havada aynı zamanda, buldukları ortam ile ilişki kurar; inceleme, araştırma, yorumlama ve hayal kurma yetilerini geliştirirler. Günümüz koşullarında çarpık kentleşme ve şehirlerdeki nüfus artışı, çocuklar ve hatta yetişkinler için serbest alanların, boş arsaların ve mahalle aralarında nefes alınacak boşlukların tükenmiş olması anlamına gelmekte ve bu sebeple iyi tasarlanmış oyun ve dinlenme alanlarına olan ihtiyaç artmaktadır.

Burada tasarımcıya da oldukça önemli sorumluluklar düşmektedir. Tasarımcıyı yönlendiren önemli verilerin başında, toplumun kültürel, sosyal, ekonomik yapısı ile çevresel verilerin doğru değerlendirilmesi gelmektedir. Öyleyse, bir açık hava oyun alanında yaratıcılığı tetiklemek için neler olmalı?

Açık hava oyun alanında yaratıcılığı tetikleyen donatılar Çizelge 4.1 ‘de açıklanmaya çalışılmıştır (Acar, 2003; Arslan Muhacir & Yavuz Özalp, 2016; Senda, 1992; Url-3).

Çizelge 4. 1 : Açık Hava Oyun Alanında Yaratıcılığı Tetikleyen Donatılar.
Tablolaştıran Tuncer Kır, 2019.

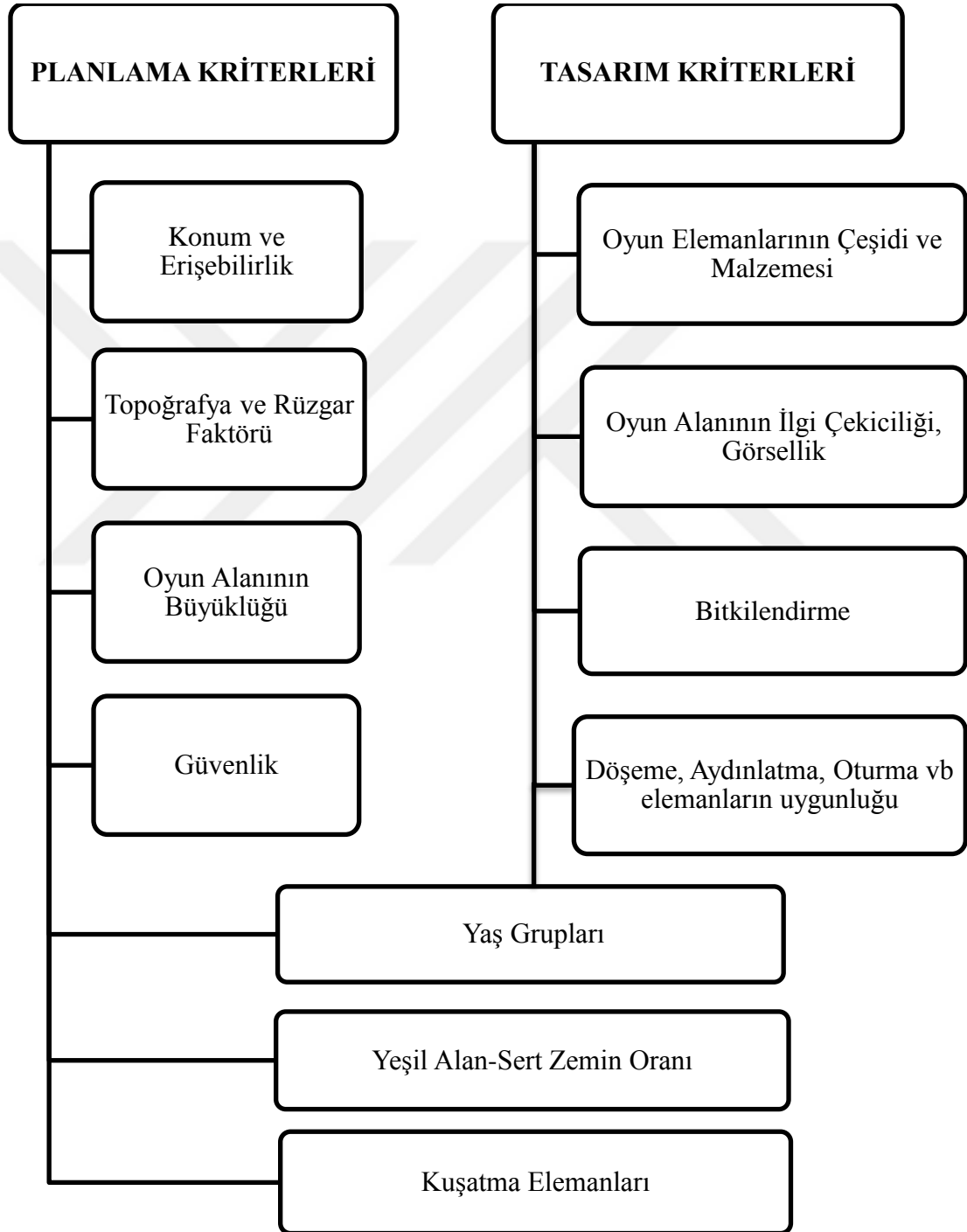
Tüm kaynaklar ve uzmanların ortak görüşü, iyi bir oyun alanı tasarlarırken planlama ve tasarıma ilişkin kriterleri doğru tespit etmek gerektiği yönündedir. Literatürde bu konudaki çalışmalar incelendiğinde, ayrı ayrı ele alınmış fakat birbiriyle ilişkili çok sayıda kriterin incelendiği görülmektedir (Arslan Muhacir & Yavuz Özalp, 2016).

Bu kriterler Çizelge 4.2 de gösterildiği gibi; yaş grupları, konum ve mekana erişebilirlik (sakat erişimi, araç yoluna uzaklığı gibi alt başlıklar), rüzgar ve topoğrafya faktörü, oyun alanının büyüklüğü, güvenlik, yeşil alan sert zemin oranının dengeli olması, doğa ile ilişki gibi planlamaya yönelik kriterler ile; oyun alanınının

ilgi çekici olması, oyun elemanlarının çeşidi, döşeme, aydınlatma, oturma vb elemanların uygunluğu ile bitkilendirme gibi tasarıma yönelik kriterler olarak özetlenebilir.

Çizelge 4. 2 : Planlama ve Tasarım Kriterleri. Tablolaştıran Tuncer Kır, 2019.

Konum ve Erişilebilirlik :

Kentlerin yeşil alan sistemlerinin çok önemli bir parçası olan çocuk bahçeleri ve çocuk oyun alanları 0-16 yaş grupları arasındaki çocukların yararlanabileceği alanlardır (Dinç, 1993). Kentlerde çocuklar için oyun alanı olarak tespit edilip ayrılacak alanlar düzenlenirken, birtakım kriterler göz önünde bulundurulmalıdır. Bunların başında yerleşim bölgelerine ve okullara yakınlık gelmektedir. Trafik güvenliği, ulaşılabilirlik, iklim koşulları da dikkat edilmesi gereken noktalardandır (Duman ve Koçak, 2013; Yılmaz, Ş., 2010). Bu sebeple Arslan Muhacir ve Yavuz Özalp (2016) çalışmalarında, tasarım kriterlerinde konumdan bahsederken belirlenen alana kısa sürede ve güvenli yollardan ulaşılmasının hedeflenmesi gereğine değinmektedir. Oyun alanına erişimin kolay olması, çocukların yaşlıları ve çevreleriyle iletişim kurmalarında etkindir (Marouf, Che-Ani AI, Tawil, Johar, & Tahir, 2015). Aynı zamanda oyun alanlarına yakın oturan okul çağında ki çocuklarda aşırı kiloya ve obeziteye rastlama oranı daha düşüktür (Ayan ve Ulaş 2015). Yılmaz, ve Bulut (2002), seçilen konumun kış mevsiminde güneş ışığından maksimum süre yararlanması, yazın ise yeterli miktarda gölgelik alanların oluşturulması gereğine değinmektedir (Yılmaz ve Bulut, 2002, s.345-351). Yanlış yer seçimleri hem oluşabilecek kazalar hem de güvenlik açısından pek çok risk içermektedir (Özgüç, 1998).

Yaş Grubu Etkisi :

Çocukların yaşamlarının ilk yıllarında öğrendikleri her şey ileride davranış ve yaşam biçimlerine yansiyacak olması sebebiyle dikkat edilmesi gereken bir unsurdur. Hem fiziksel hem de zihinsel gelişimlerinde çevre faktörünün önemli bir yeri vardır. İyi bir çevre, hem sosyal yaşama katılımı, hem de soyut ve somut varlığının biçimlenmesi açısından etkilidir.

Çocuk oyun alanlarında çocukların gelişimi için amaç sadece oynamak değil geleceğe eğiterek hazırlamaktır. Her yaş grubuna özgü park alanı tasarlamak için onların ait olduğu yaş grubunu iyi incelemek gerekir (Acar Erdinç, 2017).

Çiçek (1993) çalışmasında, çocuklarda yaşlara göre oyunda görülen değişimi 4 döneme ayırıldığından bahsetmiştir. Buna göre aşağıdaki Çizelge 4.3'de çocukların oyun davranışları, kullandıkları araç ve gereçler, doğal aksiyon çapları verilmiştir (Acar, 2003 atıfta bulunduğu gibi).

Çizelge 4. 3 : Yaşlara Göre Oyunda Görülen Değişim. (Acar, 2003, s. 20)

Gelişim Dönemleri	Doğal Aksiyon Çapı	Belirleyici Özellikler	Oyun Davranışı	Uygun Araç ve Gereçler
1.Gelişim Dönemi Süt Çocukluğu dönemi (0-1 yaş)	Mekansal açıdan oyunun önemi yoktur.			
2.Gelişim Dönemi Özerklik Dönemi (1-3 yaş)	50-100 m. Oyun, konut yakını çevresindedir	-Yürümeye ve konuşmaya başlama süt çocukluğunun güçsüz, edilgen ve bağımlı durumundan çıkma, - Bakıcıya bağımlı kalma ile hareket özgürlüğünü sürdürme arzusu arasında gidip gelme, - Büyük kaslar hareketli.	- 3 yaşında yürümekten çok koşma ve sık sık tökezleyip düşme durumu. - 2 yaşın bitimine kadar tek başına oyun, sonra 2-3 kişilik gruplar oluşturma. - Duyguların olduğu gibi süzülmeden belirtilmesi, bencil davranış.	- Saldırganlığı dışa atmasına yarayan, gürültü çıkaran oyuncaklar, tahta tokmakla, çekilen ve itilen tekerlekli oyuncaklar, üst üste konulabilen plastik veya tahta küpler. - Bulaştırma ve kirletme eğilimlerini karşılamak amacıyla su, kum, kil ve çamur ile kürek, kova vb. oyuncaklar. - Çeşitli büyüklükte toplar, renkli tebeşir, uç tekerlekli bisiklet.

Gelişim Dönemleri (Çizelge 4.3'ün devamı)	Doğal Aksiyon Çapı	Belirleyici Özellikler	Oyun Davranışı	Uygun Araç ve Gereçler
3.Gelişim Dönemi Oyun Dönemi (3-6 yaş)	100-200 m.	-Hareketliliğin, anlatımın, gücün ve bağımsızlığın artması. - Küçük kasların denetimini sağlaması. - Oyunda arkadaş arama. -Yaşlılarla ilişki kurmaya, birlikte oynamaya, paylaşmaya yatkınlık. - Benlik duygusunun gelişmeye başlaması.	- Çok yaygın oynama. - Tüm hareketleri büyük bir hızla yapma. - Sürekli konum değiştirme. - 3-4 kişilik gruplar oluşturma - Kız-erkek ayrı gruplaşmaların başlaması. - Bu dönemin etkin aktivite biçimi diğerlerine ek olarak kayma,sallanma, kıvraklık,atma,ipe dizme,yazma, iç içe yerleştirme, yapıştırma, kesme.	Bir öncekine ek olarak; ip,halat, rol oyunları için beraberinde getirilen çeşitli oyuncaklar.
4.Gelişim Dönemi İlkokul Dönemi (6-11 yaş)	200-400 m. Oyun, sokağa ve çevreye taşmıştır.	- Büyüme hızının yavaşlaması ve beden dengesinin artması. -El-kol becerisinin artması. -Üst benliğin gelişmesi. -Özdeşim sonucu cinsel kimliğin iyice belirlenmesi. -11. yaşa doğru soyut düşünceye geçiş.	- Top ardından koşma. - Kurallı oyunların ve sokak oyunlarının (sek sek, köşe kapmaca, saklambaç vb.) başlaması. - Kız-erkek gruplaşmaları ve cinsiyete göre farklı oyun eğilimleri belirlenmesi.	Diğerlerine ek olarak; iki tekerlekli bisiklet, ip fileler, basket potası, küçük el aletleri.

Pek çok gelişmiş ülkede, çocukların yaş gruplarına göre oynayacak alanların ayrılmasına önem veren çalışmalar yapılmaktadır. Çevre ve oyun deneyimini yeni kazanan 0-3 yaş için oyun alanlarının içerisinde bir alan ayrılmalı ve onların kullanımına uygun aletler yerleştirilmelidir.

Pasif oyunlar için (oturarak, seyrederek, okuyarak, dinleyerek yapılan eğlenceler gibi) gölgeli alanlar oluşturulmalıdır. Aynı zamanda ebeveynlerin çocukların denetimini sağlayabilmeleri için, oturma birimlerini de içeren mekanlar, yürüme alanları, çeşme, çöp kutuları vb. donatılar ile bitkilerin sağlanması gerekmektedir (Yılmaz ve Bulut, 2002).

Acar, bazı sosyal bilimcilerin farklı yaş gruplarındaki çocukların bir arada olmasını ağabey-kardeş, abla-kardeş ilişkisini güçlendirmek açısından olumlu bulurken, bu durumun çeşitli tehlikelere de sebep olabileceğinden bahsetmiştir. Bu sebeple farklı yaş gruplarının aynı alanda olması gereken durumlarda, her grup için çeşitli sınır elemanları kullanılarak oyun güvenliği sağlanmalıdır (Acar, 2003).

Oyun alanlarında kullanılan sınır elemanlarının aynı zamanda fonksiyonel olması oyun değerini de arttırmaktadır. Örneğin;

- duvarlar, oturma ve denge
- korkuluklar, tırmanma
- bitkiler, saklanma ve atlama
- kot farkı, kayma ve oturma işlevini görebilir (Aydemir & Aydemir, 1999).

İleri yaş grupları için de oyun alanlarının planlamasında yaş gruplarının dikkate alınması, mekansal gerekliliklerin gözetimi, oyun grupları için çeşitli kuşatma elemanları ile farklı alanların oluşturulması, oyun elemanlarının yaş ve cinsiyete göre uygunluğu, eğlenme, dinlenme ve temel eğitimleri için uygun koşulların oluşturulması açısından önemli ve gereklidir.

Topoğrafya ve Rüzgar Faktörü :

Duman ve Koçak (2013) 'a göre engebeli bir arazi, düz araziye göre çocukların daha fazla ilgisini çekmektedir. Dolayısıyla kontrollü eğimler, yüksek düzlükler, tümsekler ve iyi bir drenaj ile tasarlanmış oyun alanları kaliteli bir tasarım açısından önemlidir (Ayan ve Ulaş 2015).

Açık oyun alanlarından dört mevsim maksimum düzeyde faydalanabilmek için oyun alanının konumunun belirlenmesinde rüzgar faktörü de oldukça önemlidir. Sürekli ve soğuk esen rüzgarlar oyun alanı için dezavantaj yaratır. Bu sebeple sürekli rüzgar yönü belirlenerek planlama ve tasarıma yansması dikkate alınmalıdır (Çetin 2003). Aynı şekilde özellikle güneşin etkili olduğu yaz ayları için oyun ve oturma alanlarının bulunduğu kısımlarda doğal veya suni malzemelerden oluşan gölge elemanları yer almalıdır (Yılmaz ve Bulut, 2002).

Güvenlik :

Günümüzde çocuk oyun alanları ile ilgili pek çok yenilikçi ve çocukların gelişimini destekleyici imkan ve yaklaşımlardan söz ederken, bu durum bir takım güvenlik problemlerini de beraberinde getirmektedir (Arslan Muhacir & Yavuz Özalp, 2016). Oyun alanlarındaki güvenlik kriterini, tasarım ve planlama kriterlerinin neredeyse her biri ile ilişkilendirmek mümkündür. Bu durumda, oyun alanının konumunun konut ve yaşam alanlarına yakınlığı, düzgün alt yapısının planlanması, yaş gruplarına göre alanın belirlenmesi, çeşitli kuşatma elemanları, zeminde çeşitlilik veya farklı kot farkları ile ayırımının önemi, oyun elemanlarının konumlandırılması ve malzemesinin uygunluğu ve alanda yer alacak olan oturma elemanları, aydınlatmalar, tuvalet, çeşme vb donatıların güvenlik standartlarına uygun olarak planlanıp tasarlanmasının önemi vurgulanmaktadır. Bu nedenle çocuk oyun alanlarında kullanılan her türlü araç ve gerecin seçiminde çocuk merkeze alınmalı, çocukların yaşamları için oluşabilecek risk faktörleri ortadan kaldırılmalıdır (Duman & Koçak, 2013).

Zemin ve Donatılar :

Zemin:

Çocuk oyun alanlarında kullanılacak malzeme oyun alanının topografyası, kullanım yoğunluğu, oyun elemanları ile uyumu, çeşitli renk ve dokuda olabilmesi, oyun alanının bulunduğu iklim koşulları vb. özellikler dikkate alınarak seçilmelidir. Aynı zamanda güvenlik bakımından uygun standartlar içermesi, malzemenin kolay temin edilebilir olması ve maliyetinin uygunluğu ile bakımında kolaylık da sağlaması gerekmektedir (Acar Erdinç, 2017). Yaratıcı ve çağdaş oyun alanlarında oyun elemanlarının ve oyun oynanacak alanın çeşitliliği sebebi ile farklı doku ve renkte zemin kaplamaları kullanılmalıdır (Çay, 2006). Bunların yanı sıra, bisiklet yolları, yürüyüş yolları, top oynanacak alanlar, serbest oyun alanları, oturma alanları gibi bölgeler için farklı zemin kaplamaları kullanılması gerekmektedir (Acar Erdinç, 2017). Oyun alanlarında kullanılması gereken standartlar TSE-EN1177 (Türk Standartları Enstitüsü) tarafından detaylı şekilde belirtilmiştir (Arslan Muhacir & Yavuz Özalp, 2016).

Açık hava oyun alanlarında kullanılan malzemeler doğal ve yapay zemin malzemeleri olarak ayrılır. Kum, toprak, çakıl, ağaç kabuğu, çim sık kullanılan doğal malzemelere örnektir. Yapay zemin malzemelerine ise granit parkeler, beton, kauçuk gibi malzemelerdir.

Kum, yumuşak ve temini kolay bir malzemedir. Aynı zamanda çocukların yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağlar. Kum yüzeyler, yuvarlak hatlı bir set ile çevrilmeli, içerisindeki kum elenip yıkanmış olmalı ve sık sık değiştirilmesi gerekmektedir (Çay 2006). Çim yüzeyler de oynaması eğlenceli ve rahat yüzeylerdir. Ancak yağmurlu ve nemli havlar için kum ve çim yüzeyler elverişli değildir (Duman ve Koçak, 2013). Talaş ve ağaç kabuğu yongası da kolay döşenebilir olması ve uygun maliyet açısından doğal malzemeler arasında yer almakla beraber, bünyesinde zararlı mikro organizmaları barındırabilme ihtimali olduğu için günümüzde tercih edilmemektedir. Yukarıda adı geçen tüm malzemeler tekerlekli sandalye ve yürüteçler için uygun değildir (Yılmaz ve Bulut, 2002).

Beton, granit, çakıl, asfalt, suni çim gibi malzemeler yaz kış kullanım sağlasa da, güvenlik standartları bakımından tavsiye edilmemektedir (Yılmaz ve Bulut, 2002).

Günümüzde kullanılan malzemelerde güvenlik ve kullanılabilirlik ölçütü bir arada bulunmamaktadır. En sık tercih edilen malzemelerden birisi hem esnek hem de su geçirmez oluşu bakımından kauçuk malzemelerdir. Bu malzemeler aynı zamanda dayanıklı, hijyenik ve temizliği kolay malzemelerdir. Çeşitli boyut, renk ve şekillerde kullanılmaktadır (Erdoğan Acar, 2017).

Ayrıca; oyun alanı içinde farklı oyun elemanları grupları ve/veya serbest oynanacak alan oluşturmak için zeminde farklı kot veya uygun kuşatma elemanları kullanılabilir. Çocukların mekan algısında çeşitlilik yaratmak ve oyun çeşitliliği açısından bu durum önemlidir.

Çizelge 4.4'de açık hava oyun alanlarında yoğunlukla kullanılan zemin çeşitlerini, malzeme türü, avantaj, dezavantajları ve maliyet karşılaştırmalarının yapılabilmesi için yorumlanmıştır.

Çizelge 4.4 : Farklı Tipteki Güvenli Yüzey Kaplamalarının Avantajları ve Dezavantajları. (Design For Play, 2008, s.86-87).

Yüzey Kaplaması	Avantajları	Dezavantajlar	Maliyet
Çim	Kolay uygulama Çevre dostu Tahribata karşı direnç Drenaj açısından -zemin tipi ve su tablasına bağlı olarak- sınırlanmış yüzey kaplamalarından daha uygun	Erozyon ve aşınma açısından çok hassas Periyodik bakım gereksinimi Darbe emiliminin zemin tiplerine ve şartlarına bağlı olarak farklılık gösterme Yeni yapılan alanlarda artıkların yüzeye çıkma olasılığı	Çok düşük
Ağaç Kabuğu	Malzeme kaynağın sürdürülebilir olması Çok iyi darbe emilimi Sınırlı hareket kabiliyeti olanlar için düşük sürtünme Tahribata karşı direnç Temellerin kolaylıkla kontrol edilmesi Drenaj için iyi	Yüksek bakım maliyeti; düzenli olarak yenilenme-ilave edilme gereksinimi Kirlenebilmesi Tekerlekli sandalye için uygun olmaması Artıkların görünmesi Temellerin açıkta kalması Altına membran kullanılması ihtiyacı Alanın etrafının kapatılma gereksiniminden dolayı drenajın engellenmesi	Orta
Ağaç Kabuğu Parçaları	Kabuklu olduğu için daha az kirlenmesi Tekerlekli sandalye için uygunluk Drenaj için iyi	Kabuklu olduğu için kıymık batma ihtimali	Düşük
Oyun Kumu	Darbe emilimi için iyi Malzeme kaynağın sürdürülebilir olması Tahribata karşı direnç Sınırlı hareket kabiliyeti olanlar için düşük sürtünme Drenaj için iyi	Yüksek bakım maliyeti; malzeme yer değiştirmeye yatkın olduğu için yenilenme-ilave edilme gereksinimi Malzemenin aşındırıcı etkisinden dolayı ekipmanların aşınması Islak veya donuk olduğunda darbe emiliminin azalması Tekerlekli sandalye için uygun olmaması Artıkların görünmesi Temellerin açıkta kalması	Orta
İri Taneli Kum	Kum ile birlikte kullanıldığında kontrast doku oluşturması	Kum gibi ancak yer değişimine daha az yatkın olması Malzemenin katı kitle oluşturmaması için dikkatlice belirlenme ihtiyacı	Orta
Çakıl Taşı	Mükemmel darbe emilimi Tahribata karşı direnç Temellerin kolaylıkla kontrol edilmesi Drenaj için iyi	Çocuklar birbirlerine veya etrafa atabilir Tekerlekli sandalye için uygun olmaması Artıkların görünmesi Temellerin açıkta kalması	Düşük

Çizelge 4.4'ün devamı:

Yüzey Kaplaması	Avantajları	Dezavantajlar	Maliyet
Islak Uygulamalı Lastik Kaplama	Az bakım gereksinimi Günlük kullanımda aşınma dayanımı Tekerlekli sandalye için uygunluk Atıkların görünebilmesi Uzun kullanım ömrü Renklendirilebilir grafikler ve yer oyunları yaratılması	Temellerin zor kontrol edilebilmesi Gevşek dolgu malzemesi ile kıyaslandığında yüzeyde su akışının fazla olması Yatırım masrafının fazla olması ve değişim-tamir masrafının pahalı olması Açıkta ateş yakıldığında ateş alma riski (BS 7188 yangın şartnamesine uygunluk gerektirir) Özel imha edilmesi gereken malzemeler içerebilmesi Sürtünme yanığı potansiyeli	Yüksek
Kauçuk Yüzey Kaplama	Günlük kullanımda aşınma dayanımı Tekerlekli sandalye için uygunluk Atıkların görünebilmesi Alanın renklendirilebilmesi Islak uygulamaya kıyasla temellerin kontrolü	Temellerin zor kontrol edilebilmesi Karoların tahribat veya düşük işçilik kalitesi sebebiyle yerinden kalkması	Yüksek
Çim Matları (Aralarından çim çıkabilen matlar)	Drenaj için iyi Doğal alanlar özellikle de çim alanlar ile iyi uyum Düz ve şevli alanlarda kullanım uygunluğu Yüksek aşınma riskli alanlarda altındaki çimi koruyarak erozyon kontrolü sağlanması Değişim kolaylığı	Temellerin zor kontrol edilebilmesi Çimin üniform olarak büyümemesi neticesinde düzensiz görünüm oluşması en iyi kullanım alanının altındaki zeminin düzeltildiği alanlar olması, aksi takdirde lokal oturumların sorun teşkil etmesi Tahribat oluştuğunda kenarlardan kalkması ve extra düzeltme yapılması Bazı düşük maliyetli ürünlerin yangın koruması için düşük seviyede kalması	Orta
Oyun Matları (Sert Yüzeyli parklar için tasarlanır)	Drenaj için iyi Mevcut sert yüzeylerin muhafazası için uygun maliyetli çözüm Renkli karolar içerebilir Sökülüp gerek duyulduğunda herhangi bir yere yeniden serilebilir Değişim kolaylığı	Temellerin zor kontrol edilebilmesi	Orta
Yapay Çim	Islak Uygulamalı Plastik Kaplama gibidir ancak yangın direnci vardır(BS 7188 e göre test edilmelidir) Çimin makul olmadığı yerlerde çim etkisi yaratması	Temellerin zor kontrol edilebilmesi Yatırım ve bakım masrafının yüksek olması	Orta

Donatılar:

Oyun alanlarının tasarımında önemli bir diğer faktör de alandaki donatılardır. Oturma ve dinlenme alanları, aydınlatma elemanları, çeşme, çöp kutuları, tuvaletler oyun alanı ile bir bütün olarak düşünülerek ilişkilendirilmelidir. Bu şekilde daha verimli ve daha uzun kullanılabilen oyun alanları tasarlanmış olur. Uygun aydınlatma seçimi ile çocukların rahatça oynayabileceği ortam sağlanmış ve karanlık alanlar engellenmiş olur (Arslan Muhacir ve Özalp 2016). Ayrıca aydınlatmanın yeri ve yüksekliğinin doğru konumlanması, oyun oynanan alan ile dinlenme yerlerinin bulunduğu alanlarda ışığın göze doğrudan gelmemesi önemlidir. Oyun alanında yeterli sayıda ve görsel açıdan bulunduğu ortama uygun tuvalet ve çöp kutularının bulunması, çeşitli renk, form ve desende tasarlanarak çocukların dikkatini çekecek hale getirilmesi ve çevre bilincinin oluşması açısından teşvik edici ve önemlidir (Arslan Muhacir ve Özalp 2016; Çay, 2006).

Şekil 4. 1 : Yenilikçi Oyun Alanında Zemin-Donatı İlişkisi Örneği. (Url-19)

Kuşatma Elemanları :

Oyun alanını diğer alanlardan ayırır. Kuşatma elemanı olarak doğal malzemeler kullanılmalıdır. Bitkilerden çit ve yeşil duvar oluşturmak öncelikli olmalıdır. Ahşap ve doğal taş malzemeler de tercih edilebilir. Kuşatma elemanları oyun alanının tanımlı hale gelmesini sağlar. Çocuklara mahremiyet sağlar (Güneş, 1995); oyunda kalmaları ve konsantrasyonlarının dağılmamaları için önemlidir. Ayrıca; alanın dışındaki trafik, gürültü, toz, evcil hayvan vb tehlikelerden korur (Çay 2006).

Oyun Alanının İlgi Çekiciliği, Görsellik :

Oyun alanları kullanışlı donatıların ve tasarımların olduğu ilgi çekici, estetik mekanlar olmalıdır (Ayan ve Ulaş 2015). Oyun alanlarının planlama ve tasarlanma süreçlerinde, güvenlik standartlarına uygunluğu gözetilirken, seçilecek olan oyun elemanlarının çeşitliliği, renkleri gibi başlıklar da göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü çocukların buldukları ortamda oyun oynamayı tercih etmeleri için yeteri kadar ilgi çekici olması etkilidir (Duman ve Koçak 2013). Ayrıca; aktif oyunlar dışında, kitap okumak, masal anlatmak gibi pasif oyunlar için de gölgelik alanlar oluşturulmalıdır (Yılmaz ve Bulut, 2002).

Oyun Elemanlarının Çeşidi ve Malzemesi :

Oyun elemanlarının çeşitliliği çocukların daha fazla eğlenmesine, hayal kurma ve yaratıcılıklarını artırması, yeni oyun kurma ve mevcut oyun tekrarı, kas ve motor becerilerinin artması gibi pek çok fayda sağlarken; oyun elemanlarının üretildiği malzemeler de oldukça önemlidir. Bu sebeple oyun elemanlarının güvenlik standartlarına uygun olması gerekmektedir (Yılmaz, 2010). Oyun alanı içerisinde geleneksel oyun ekipmanlarının yanı sıra, sallanma ve asılmalı denge oyunları, zıplama, fırlatma ve atlama için uygun oyun elemanları ile, tırmanma kuleleri, su, kum gibi doğal malzemeleri barındıran elemanların bulunması önemlidir. Açık hava oyun alanlarında doğal olduğu için ahşap malzeme tercih edilmektedir. Son yıllarda istenen renkte olması, ahşap malzemeler kadar bakım yapılmasına gerek olmaması, kolay şekil alması ve hafifliği sebebiyle akrilik, polyester, reçine, vinil gibi polimer malzemelerin kullanımı artmıştır (Erdinç Acar, 2017).

Yeşil Alan-Sert Zemin Oranı :

Çocuk oyun alanlarının içinde oyunun çeşidine göre farklı zemin tipleri dengeli bir biçimde kullanılmalıdır. Top ve ip oyunları, kovalamaca, saklambaç, körebe vb serbest oyun alanlarında çim yüzeyler; oyun aletlerinin bulunduğu alanlarda güvenlik standartlarına uygun yumuşak yüzeyler; oturma, bisiklete binme, paten kayma, kaykay vb. için uygun sert yüzeylerin bulunduğu alanlar oluşturulmalıdır. Arslan Muhacir ve Özalp (2016) çalışmalarında, içinde yeşil alan bulunduran oyun parklarının çocuklar için daha dikkat çekici olduğundan bahsetmiştir. Karadeniz (1987)'e göre ise, çocukların oyun alanında bulunan çimlere ara sıra çıplak ayak

basmalarının yüzey ve doku farklılıklarını anlamalarına yardımcı olacağına değinmiştir (Çay, 2006'da atıfta bulunduğu gibi).

Şekil 4. 2 : Oyun Alanında Yeşil Alan-Sert Zemin Oranı . (Salamander Playground by Cardinal Hardy) (Url-20)

Çocuk Oyun Alanlarında Bitkilendirme :

Çocukların doğa ile iç içe olmalarına ve doğayı tanımalarına yardımcı olacak alanlardan birisi de açık hava oyun alanlarıdır. Bu sebeple oyun alanında nerelerde hangi bitki ve ağaç çeşitlerinin bulunacağı, hangi boyda, biçimde ve renkte olması gerektiği, alanı sınırlandırma, gölgeleme, karşılama, süs amaçlı vb olup olmamasına göre nitelikleri belirlenmelidir. Örneğin, çok geniş tepeli ağaçlar tüm alana yayılmış olursa hem güneş ışınlarını büyük oranda engelleyecek hem de oyun alanında bulunan kum ve su havuzlarına düşen yaprakları kirletecektir. Doğru bitkilendirme ve çiçek kullanımı, çocukların mutlu olmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda, oyun alanının çevresini sararak, tozu, ve bazı zararlı gazların emilimini sağlar; gürültüyü büyük oranda önleyebilir. Bunların yanı sıra, çocuklar için tehlike oluşturabilecek, dikenli, zehirli ve alerjen polenli bitki ve çiçeklerin oyun alanlarında seçilmemesi gerekmektedir. Aynı zamanda bitkilerin seçiminde, çocukların yaş grupları ve ne tür bitkilerden hoşlandıkları göz önünde bulundurulmalıdır (Acar, 2003; Acar H., 2012; Duman ve Koçak 2013; Yılmaz, 2010). Çalışmamın 3. Bölüm'ünde yer alan çocuklarla atölye çalışmalarında bitkilendirme ve oyun alanında olması istenen ağaç çeşitleri ile ilgili çocukların fikri alınarak konunun önemine değinilmektedir.

Oyun Alanının Büyüklüğü :

Çocuklar oyun oynamak için boş ve geniş alanlara da ihtiyaç duyarlar. Özellikle günümüz şartlarında kentlerde yeterli açık alanların olmayışı bu ihtiyaç daha da artmıştır. Koşmalı oyunlar, uçurtma uçuracak alanlar, topla, iple oynanan oyunlar için çim yüzeyler ile bisiklet, scooter vb binmek, paten kaymak için sert zeminler, çiçek ekme, etkinlik alanlarına yer verme ve çeşitli açık hava aktiviteleri oyun alanlarının planlama ve tasarlanma süreçlerinde düşünülmesi gereken faaliyetlerdir (Acar, 2003).

SONUC :

Açık hava oyun alanları ilk oluşmaya başladığı zamanlarda (19.yy'ın sonları ve 20.yy.'ın başları), salıncaklar, tahtarevalliler ve merdivenler gibi ahşaptan yapılmış oyun ekipmanları içermektedir. Düşük gelirli ailelerin, üst sınıfın yüksek sosyal standartlarını tecrübe etmeleri için ve sosyal ahlakı öğrenmeleri amacıyla tasarlanan alanlardan ibarettir. O dönemde parkların gelişimi çocukların çalışma hayatında geçirdikleri zamanı, çalıştıkları iş tiplerini ve çalışma yaşını kısıtlayan çocuk işçiliği yasasına bir cevap olarak tasarlanmıştır. Bu parklar şehir merkezinde gelir durumu düşük çocukların hayat kalitesini arttırmak ve düşük gelirli ailelere mensup çocukların davranışlarını geliştirmek için yapılmıştır. Kentte yaşayan birçok çocuk açık alanda oynamayı sadece sokaklarda, sokak aralarında ve terk edilmiş alanlarda tecrübe etmiştir. Bu oyun alanları en basit oyun ekipmanlarını içermekte ve çocukların büyük alanlarda büyük gruplar halinde oynamasını cesaretlendirmektedir. Geleneksel oyun parklarının temel hedefi sosyal gelişimdir (Parsons, 2011).

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), İngiltere, Almanya gibi ilk sanayileşmiş ülkelerin, aynı zamanda ilk oyun alanlarının tasarlandığı ülkeler olması şaşırtıcı değildir. Günümüzde ise bu konuda önemli referanslar alınabilecek ülkeler arasında Hollanda ve İskandinav Ülkeleri de eklenmiştir. Bu öncü ülkelerde oyun alanlarındaki yaralanmalar konusunda ciddi istatistikler bulunmaktadır. Özellikle 1980'lerden sonra oyun elemanlarında kullanılan malzemelerin uygunluğu, oyun

elemanlarının tasarım kriterleri, montajı gibi birçok parametreyi içeren standartlar geliştirilmiştir (Acar Erdinç, 2017; Ayan ve Ulaş, 2015; Parsons, 2011).

Çocuk oyun alanlarının nasıl tasarlanması gerektiği, 19.yy'dan bu yana geçen süreçte bir çok şekil değiştirmiş ve yapılan çoklu değerlendirmelerin sonucunda kentleşme sürecinin hızına ve oyun alanlarına olan ihtiyacın artmasına paralel olarak yasaların koruduğu belli standartların oluşmasına neden olmuştur. 1907 yılında, ABD'nde güvenli oyun alanları oluşturmayı hedefleyen Oyun Alanları Derneği (NRPA) kurulmuştur. Bu standartları belirleyen ve denetleyen en bilindik uluslararası kuruluşlar şunlardır; Amerika Uluslararası Materyaller ve Test Topluluğu (ASTM), Tüketici Ürün Güvenlik Komisyonu (CPSC), Uluslararası Oyun Ekipmanları Üretim Derneği (IPEMA), Engelli Hareketi Amerika Bilgi ve Teknik Destek Kuruluşu (ADA) (Architectural, 2001). Türkiye'de de oyun alanları standardı, Türk Standartları Enstitüsü (TSE EN 1176) tarafından tanımlanmıştır (Ayan ve Ulaş, 2015; Uysal, 2015).

Buna göre; “Nitelikli bir oyun alanı” için;

- konut ve talep yoğunluğu olan yerde, yeterli ve gereken büyüklükte,
- içerisinde çeşitli yaş grubu ve oyun çeşidi için alanlar tasarlanmış olmalı,
- koşulların elverdiği ölçüde maksimum oyun deneyimi sağlamalıdır.

Ayrıca oyun alanlarında,

- çocukların hayal etme güdülerini tetikleyebilecek, ince motor ve zihinsel gelişimlerine faydalı olabilecek atölye ve workshop çalışmalarının (çiçek ekme & sulama, farklı malzemelerle yeni objeler yaratma, oyun kurma vb.) yapılabileceği alanlara olanak tanınmalıdır.
- Yeterli sayıda ve uygun tasarımda oturma, dinlenme, aydınlatma elemanları ile tuvalet, çeşme vb. donatıların gerekliliği göz ardı edilmemelidir.
- Oyun elemanlarının tasarımında bağlantı ve birleşim detaylarına dikkat edilmeli, oluşabilecek büyük kazalar için maksimum önlem alınması sağlanmalıdır. Ek olarak; kurulum esnasında oyun elemanları arasında olması gereken optimum mesafelerin sağlanması yönünde standartlara uyulmalıdır.

- Evcil hayvanlar için ayrı alanlar oluşturulmalı, evcil hayvan ve sahiplerinin ihtiyaçlarını karşılayacak alanlar ayılmalıdır.
- Oyun alanının ve oyun alanında bulunan tüm donatıların düzenli denetim, bakım ve onarımları aksatılmadan yapılmalıdır.

Çocuk oyun alanları, çocukların günümüzde sadece eğlendikleri ve fiziksel aktivitelerde buldukları yerler olmaktan çıkıp; sosyalleştikleri, yaratıcılıklarını artırdıkları, her seferinde yeniden oyun kurdukları ve doğayı keşfettikleri yerler haline gelmektedir. Nitelikli ve iyi bir oyun alanı tasarımında, yukarıda bahsedilen tasarım ve planlama kriterlerinin öneminin daha da ön plana çıktığı, doğa ile iç içe ve doğal malzemelere vurgunun arttığı alanlar başarılı tasarımlar olarak tanımlanmaktadır.

Tez çalışması boyunca yapılan araştırma sonucunda bir kez daha görülmüştür ki, açık havada oyun, sağlıklı gelişimleri, öğrenmeleri, büyümeleri, mutlu, özgür, merak eden, keşfeden, sosyal becerileri gelişen ve araştıran bireyler olmaları için yaşamlarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Url-2). Bu sebeple açık havada vakit geçirmenin ve oyun oynamanın önemi konusunda toplum bilinci arttırılmalı, açık hava oyun alanları ilgi çekici hale getirilmelidir. Yapılmış olan iyi örnekler referans alınarak ve güvenlik standartları gözetilerek tez çalışmasında sunulan veriler ışığında, yaratıcı, düşündürücü, hayal kurduran oyun alanı tasarımları arttırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Acar, H.** (2003). Çocuk Oyun Alanlarında Kullanıcıların Bitki Tercihlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Trabzon Kenti Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. 167. Trabzon.
- Acar, H.** (2009). Doğal Peyzaj Elemanlarının Oyun Olanaklarının Değerlendirilmesi. (Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi. Trabzon, Mayıs 2009.
- Acar, H.** (2012). *Landscape Design for Children and Their Environments in Urban, 2012*. Erişim tarihi:12.10.2018 Erişim adresi: <https://www.intechopen.com/books/advances-in-landscape-architecture/landscape-design-for-children-and-their-environments-in-urban-context>
- Acar, H.** (2013). *Learning Environments for Children in Outdoor Spaces.Social and Behavioral Sciences 141 (2014)(s. 846 – 853)*. Erişim tarihi: 03.04.2019 Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S187704281403571X>
- Acar Erdinç, H.** (2017). Çocuk Oyun alanlarında Güvenlik:İstanbul Fatih İlçesi Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- Altuntaşlı, H. E.** (2015-2016). *Çocuklarda Oyun Evreleri Ve Oyun Çeşitleri. (19 Mayıs Üniversitesi Uzaktan Erişim Ders Notları)*.Erişim adresi: http://portal.uzem.omu.edu.tr/dersler/2015-2016/CGP3/cgp006/cgp006_unite10/cgp006_sunump_unite10.pdf
- Architectural, U. S.** (2001). *Guide to ADA accessibility guidelines for play areas*. Erişim tarihi: 01.03.2015 Erişim adresi: www.access-board.gov/play/guide/intro.
- Arslan Muhacir, E. S., & Yavuz Özalp, A.** (2016). *Planlama ve tasarım süreçleri bağlamında çocuk oyun alanlarına ilişkin temel kalite kriterlerinin belirlenmesi. Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 2016, Cilt: 17, Sayı:2, s.220-230*. Erişim tarihi:10.12.2018 Erişim adresi: <http://ofd.artvin.edu.tr>
- Ayan, S., & Ulaş, M.** (2015). *Route Educational and Social Science Journal, Volume 2(3), ISSN:2148-5518*. <http://www.ressjournal.com/DergiTamDetay.aspx?ID=335>
- Aydemir, Ş., & Aydemir, S. E., Ökten, N., Öksüz, A.M. Sancar, C. Ve Özyaba, M.,** (1999). Kentsel Alanların Planlanası ve Tasarımı.KTÜ Basımevi. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Ders Notları. No:54,Trabzon.(s. 477).

- Barlett, S.** (1999). Children's experience of the physical environment in poor urban settlements and the implications for policy, planning and practice. *Environment and Urbanization*. Vol 11 No 2, 63-69.
- Barovick, H.** (2010). *The Time, Ağustos 2010, (syf 46)*. Erişim tarihi: 07.01.2019. Erişim adresi: <http://www.time.com>
- Başaran Uysal, A.** (2013). Bir Kamusal Mekan Olarak Çocuk Oyun Alanları. Çanakkale Kentsel Yeşil Alanların Geliştirilmesine Yönelik Eylem Planı Projesi. Erişim adresi: <http://www.researchgate.net/publication/304576182> . (29 Temmuz 2013, 01 Şubat 2014 ve 5 Haziran 2014 tarihlerinde, üç bölüm olarak "Çanakkale İçinde" isimli yerel gazetede yayımlanmıştır.)
- Bixler, R. D., & Floyd, M. F.** (1997). "Nature is Scary, Disgusting, and Uncomfortable." *Environment and Behavior*. (vol 29 no 4). Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/240689704_Nature_Is_Scary_Disgusting_and_Uncomfortable
- Caillois, R.** (2001). *Man, Play and Games*. (s. 72-81). Creative Games: http://creativegames.org.uk/modules/Intro_Game_Studies/Caillois_Man_Play_Games_Chapters1_2-2001.pdf
- Çay, R. D.** (2006). Çocuk Oyun Alanlarının İç Mekan ve Yakın Çevrede Oluşumu. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. 99. Ankara.
- Çetin, G.** (2003). Üsküdar "İlçesi'ndeki Çocuk Oyun Alanlarının Yeterlilik ve Kalite Açısından İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Child Friendly Urban Design.** (2018). Observations on public space from Eindhoven (NL) and Jerusalem (IL): <https://bernardvanleer.org/app/uploads/2018/05/Child-friendly-urban-design.pdf>
- Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi, Oyun Etkinliği 1.** (2014). *MEB Ders Notları*. Ankara. Erişim tarihi: 07.01.2019 Erişim adresi: http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Oyun%20ve%20Hareket%20Etkinlikleri.pdf
- Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Oyun ve Hareketler Etkinlikleri, MEB Ders Notları, Ankara.** (2016). Erişim tarihi: 07.01.2019. Erişim adresi: http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Oyun%20ve%20Hareket%20Etkinlikleri.pdf
- Design For Play: A guide to creating successful play spaces.** (2008, Haziran). Erişim adresi: <http://www.freeplaynetwork.org.uk/> Erişim tarihi: 03.10.2018
- Dikmen, Ç. B., & Gültekin, A. B.** (2009). *Çocuk Oyun Alanları ve Oyun Araçlarının Tasarım Ölçütlerinin İrdelenmesi (Examination of the Design Criteria of Children's Play Areas and Play Tools) Uluslararası Mimarlık ve Çocuk Kongresi, Ankara*. Erişim adresi: www.researchgate.net/publication/315810189_Cocuk_Oyun_Alanlari_ve_Oyun_Araclarinin_Tasarim_Olcutlerinin_Irdelenmesi_Examination_of_the_Design_Criteria_of_Children's_Play_Areas_and_Play_Tools

- Dinç, H.** (1993). Çocuk Oyun İşlevi ve Öğeleri. (Yüksek Lisans Tezi).Yıldız Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Planlama Bölümü, İstanbul.
- Duman, G., & Koçak, N.** (2013). Çocuk Oyun Alanlarının Biçimsel Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi (Konya İli Örneği). Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 64-81. *Dergipark*, s.64-81.
- Ellialtıoğlu, F. M.** (2011). *Okul öncesi eğitimde oyun ve oyun örnekleri*. YA-PA.
- Ertürk, S.** (1992) *Çocuk ve Mekan, Mimarlık ve Şehircilikte Mekan*. (Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Güneş, S.** (1995). Ankara Kenti Çocuk Oyun Alanları Elemanlarının İrdelenmesi Üzerine Bir Araştırma, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gür, Ş. Ö. Ve Zorlu, T.** Çocuk Mekanları, YEM Yayınları 1.Baskı, Mas Matbaacılık, İstanbul 2002
- Heseltine, P. & Holborn, J.** (1987) *The planning, Design and Construction of Play Environments*
- Huizing, J.** (1995). Homo Ludens. Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme. Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1.Basım
- İşçi, B.** (2017). *Peyzaj ve Çocuk Oyun Alanları*. Doğa Dergisi. (20 Ocak 2017). Erişim tarihi: 01.05.2019 Erişim adresi: <https://www.dogadergisi.com/peyzaj-cocuk-oyun-alanlari/>
- Koşucu, E.** (2015-2016). *PRED 213 ÇOCUKTA OYUN GELİŞİMİ 2015-2016 ÖĞRETİM YILI DERS NOTU*. Yakın Doğu Üniversitesi. Erişim adresi: <http://www.neu.edu.tr>
- Kuşluoğlu, D. D.** (2013). *İstanbul Kadıköy İlçesindeki Çocuk Oyun Alanlarının Nitel ve Nicel Açısından Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen bilimleri Enstitüsü, s.144, İstanbul. Erişim adresi: <https://polen.itu.edu.tr/handle/11527/3724>
- Marouf, N., Che-Ani AI, Tawil, N. M., Johar, S., & Tahir, M. M.** (2015). *Development of designing criteria in children's urban play space in Iran- review of literature. Journal of Sustainable Development.8(2) (s.113-121)*.
- MEB-DersNotları.** (2016). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Oyun ve Hareketler Etkinlikleri. *MEB Ders Notları*. Ankara. Şubat 12, 2019 tarihinde MEB: <http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Oyun%20ve%20Hareket%20Etkinlikleri.pdf
- Nabhan, G. P., & Trimble, S.** (1994). *The Geography of Childhood: Why Children Need Wild Places*. Boston, MA. (1994) (s 10-11-12).
- Özgüç, İ.M.** (1998). Oyun bahçelerinde tasarım ilkeleri. Peyzaj Mimarlığı Dergisi.T.M.M.O.B. Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi, Temmuz-Ağustos , sayı-5, İstanbul. (s.15 -16)
- Piaget J.** (2016). Çocukun Gözüyle Dünya. Dost Yayınları, Ankara, 4. Baskı.

- Parsons, A.** (2011). *Young Children and Nature: Outdoor Play and Development, Experiences Fostering Environmental Consciousness And The Implications On Playground Design*. Virginia Polytechnic Institute and State University: <https://vtechworks.lib.vt.edu/handle/10919/32281>
- Senda, M.** (1992). *Design of Children's Play Environments*. (Çev: R.R:Donnelley&Sons Company, USA, 0-07-056213-X). USA: McGraw-Hill.
- Şengüenalp, C.** (2018). *İSAMU NOGUCHİ'NİN HEYKELSİ BAHÇE VE OYUN ALANI TASARIMLARI*.idil, 2018, cilt / volume 7, sayı / issue 51. Erişim tarihi: 27.02.2019 Erişim adresi: <http://www.idildergisi.com/makale/pdf/1541420988.pdf>
- Shackell, A., Butler, N., Doyle, P. & Ball, D.** (Play England). Design for Play: A guide to creating successful play spaces. Erişim tarihi: 26.12.2018 Erişim adresi:<http://www.playengland.org.uk/media/70684/design-for-play.pdf>
- Sivri Gökmen, H.** (2003, 11 28). *ÇOCUK DOSTU KENT ÜZERİNE STRATEJİLER.TMMOB 2. İzmir Kent Sempozyumu*. Erişim tarihi:16.03.2019 Erişim adresi: <http://www.tmmobizmir.org/wp-content/uploads/2014/06/79.pdf>
- Steampfli, M. B.** (2009). *'Reintroducing Adventure Into Children's Outdoor Play Environments'*.*Environment and Behavior*.Vol 41 No 2. Reasearchgate: https://www.researchgate.net/publication/249624519_Reintroducing_Adventure_Into_Children's_Outdoor_Play_Environments
- Stine, S.** (1997). *Basics, (in: Landscapes for Learning: Creating Outdoor Environments for Children and Youth)* . New York: John Wiley&Sons, Inc.
- Tandoğan, O.** (2007). 'Çocuk Dostu Çevre' İçin Kentsel Mekana İlişkin Tasarım Ve Planlama İlkelerinin Oluşturulması.(Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tandoğan, O.** (2011). İstanbul'da "Çocuk Dostu Kent" İçin Açık Alanların Planlama, Tasarım ve Yönetim İlkelerinin Oluşturulması. (Doktora Tezi) İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Ekim, 2011, İstanbul.
- Tandoğan, O.** (2017). *Evrensel Tasarım Kavramı ve Kentsel Peyzaj İle İlgili Örnekler Üzerinden Değerlendirilmesi*. *Dergipark, Cilt 5, Sayı 2, 51-66, 18.04.2017*. Erişim adresi: <http://artium.hku.edu.tr/download/article-file/338716>
- Uysal, A. B.** (2015). *Çocuk Oyun Alanlarının Geliştirilmesinde Bir Yerel Katılım Deneyimi*. (MEGARON 2015, CİLT VOL. 10 - SAYI NO. 3) (s. 423-439). http://www.journalagent.com/megaron/pdfs/MEGARON_10_3_423_439.pdf
- Yılmaz, Ş.** (2010). Çocuk Oyun Alanlarının İlköğretim Çağındaki Kullanıcılarca Değerlendirilmesi ve Tasarım İlkelerinin Belirlenmesi (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, S., & Bulut, Z.** (2002). *Kentsel Mekanlarda Çocuk Oyun Alanları Planlama ve Tasarım İlkeleri*, *Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Derg.* 33 (3),(s. 345-351) (yay.tarihi:04.10.2018). Erişim tarihi:11.02.2019 Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/ataunizfd/issue/2951/40874>

Yılmaz, S., & Bulut, Z. (2003). *Kentsel Mekanlarda Çocuk Oyun Alanlarının Yeri ve Önemi:Erzurum Örneği.* Millî Eğitim Dergisi-150 Sayı 158, Bahar 2003. (04.09.2019). Erişim adresi: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/158/yilmaz.htm>

İNTERNET KAYNAKLARI

Url-1.

http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/birlesmis_milletler.pdf. (Madde 3.1 ve Madde 31) Erişim adresi: <http://www.barobirlik.org.tr/> Erişim tarihi:02.12.2018

Url-2. <https://www.fawns.co.uk/blog-posts/seven-benefits-outdoor-play-children/>. *Playtime by fawns.* Erişim tarihi:04.03.2019

Url-3. <http://www.baskabirokulmumkun.net/dunyanin-cesitli-yerlerinden-ilginc-ve-ilham-verici-tasarima-sahip-oyun-parklarına-ornekler/> . Erişim tarihi:11.02.2019

Url-4. <http://raisingchildren.net.au/toddlers/play-learning/outdoor-play/outdoor-play> Erişim tarihi:15.03.2019

Url-5. <http://www.landezine.com/index.php/2012/06/potgieterstraat-by-carve-landscape-architecture/>. Erişim tarihi:04.02.2019

Url-6. <https://www.aspect-studios.com/au/project/yagan-square-perth-city-link/> . Erişim tarihi:05.05.2019

Url-7. <https://www.egitimpedia.com/acik-havada-oyun-oyynamak-cocuklar-gercek-bir-saglik-kaynagi/>. (11.08.2016). Erişim tarihi:13.01.2019

Url-8. <https://www.nycgovparks.org/about/history/playgrounds>. NYC Parks (311) Erişim tarihi:11.02.2019

Url-9. https://zipzippark.com/tr_TR/cocuk-parki-tarihcesi/. (29.03.2017) Erişim tarihi:12.05.2019

Url-10. <https://www.ensonhaber.com/dunyanin-ilk-cocuk-parklari.html>. (02.09.2018). Erişim tarihi:02.12.2018

Url-11. <http://www.arkitera.com/haber/27805/junk-playground>. (04.10.2016). Erişim tarihi:19.11.2019

Url-12. <https://playgroundadventureuk.wordpress.com/>. *UK Playground Adventure* (Ekim 2012). Erişim tarihi:19.01.2019

Url-13. <https://apply.kaboom.org/>. Erişim tarihi:26.01.2019

Url-14. <https://www.handmadecharlotte.com/amazing-playscapes/>. (03.09.2012) Erişim tarihi:12.04.2019

Url-15. <http://monstrum.dk/project/the-blue-whale/>. Erişim tarihi:21.05.2019

Url-16. <https://www.treehugger.com/urban-design/playground-inspired-birds-nests-tres-birds-workshop.html>. Erişim tarihi:11.02.2019

- Url-17.** <https://www.aspect-studios.com/au/project/dandenong-park-regional-playground/>. Erişim tarihi:18.04.2019
- Url-18.** <https://www.trendhunter.com/trends/spinning-tops.> (06.05.2015). Erişim tarihi:14.03.2019
- Url-19.** <https://tr.pinterest.com/pin/503558802083793617/>. Erişim tarihi:27.03.2019
- Url-20.** <http://www.landezine.com/index.php/2010/09/salamander-playground/mount-royal-salamander-cardinal-hardy-playground-06/>. Erişim tarihi:21.03.2019
- Url-21.** <http://www.landezine.com/index.php/2018/11/fredrik-hendrikplantsoen-by-carve/> . Erişim tarihi:19.02.2019
- Url-22.** <https://www.dezeen.com/2019/04/23/evans-tree-house-arkansas-modus-studio/> . Erişim tarihi:19.02.2019
- Url-23.** <https://www.archdaily.com/790783/drapers-field-kinnear-landscape-architects>
- Url-24.** <http://www.berlogos.ru/interview/kirill-gubernatorov-arhitektor-professiya-multidisziplinarnaya/>
- Url-25.** <https://www.archdaily.com/461315/children-s-bicentennial-park-elemental>
- Url-26.** <https://worldlandscapearchitect.com/adelaide-zoo-natures-playground/#.XNbOmuUzbDd>.
- Url-27.** <http://mimaringozunden.blogspot.com/2015/05/cocuk-oyun-alanlar-ve-cocuk-bahcelerine.html>. Erişim tarihi:11.01.2019
- Url-28.** <http://www.landezine.com/index.php/2017/04/avic-park-hongdu-nanchang-by-yiyu-design/>
- Url-29.** <https://www.dezeen.com/2019/02/11/olivier-vadrot-playground-design/>. Erişim tarihi:11.01.2019
- Url-30.** <https://www.archdaily.com/139145/sculptural-playground-annabau>
- Url-31.** <http://www.landezine.com/index.php/2017/07/beatrixpark-amsterdam-by-carve/>
- Url-32.** <http://www.arkitera.com/haber/30506/eski-endustri-yerleskesine-seker-fabrikasi-temali-oyun-alani>. Erişim tarihi:14.01.2019
- Url-33.** <https://www.dezeen.com/2019/01/20/vac-library-farming-architects-hanoi/>. Erişim tarihi:08.03.2019
- Url-34.** <https://www.archdaily.com/609807/the-youth-wing-for-art-education-entrance-courtyard-ifat-finkelman-deborah-warschawski>. Erişim tarihi:27.02.2019
- Url-35.** <https://www.dezeen.com/2018/10/05/anamorphic-playground-unit-lab-mirror-eleanor-palmer-primary-london-architecture/>. Erişim tarihi:09.04.2019
- Url-36.** <https://www.archdaily.com/780927/taby-torg-polyform>. Erişim tarihi:23.01.2019
- Url-37.** <https://www.archdaily.com/799658/village-in-the-schoolyard-mutopia/582e255ee58eceb81e000034-village-in-the-schoolyard-mutopia-image>. Erişim tarihi:08.03.2019

EKLER

EK A: Son 10 Yılda Göze Çarpan Yaratıcı, Hayal Kurduran Ve Yenilikçi Oyun Alanlarından Başarılı Örnekler

EK B: Atölye Çalışması Sunum Dosyası

EK C: Anket Soruları

EK D: Çocukların Hayallerindeki Oyun Alanı Çizimleri

EK A

Son 10 Yılda Göze Çarpan Yaratıcı, Hayal Kurduran Ve Yenilikçi Oyun Alanlarından Başarılı Örnekler

Oyun alanlarının işlevselliği, tasarımı, konumu, varsa bir temasının oluşu çocukların ve eşlikçileri olan ebeynlerinin bu alanda verimli zaman geçirmeleri açısından oldukça önemlidir. Açık hava oyun alanları için; mevcut alanların çalışmanın sonuç bölümünde bahsedilen planlama ve tasarım kriterlerine uygunluğunun kontrolü ve alanın çarpıcı hale getirilmesi, yeni yapılacak parkların ise tüm bu kriterler dikkate alınarak tasarlanması gerekmektedir.

Bu bölümde dünyanın çeşitli yerlerinden son birkaç yılın başarılı sayılabilecek örnekleri bir araya getirilmiştir.

Şekil A. 1 : Fredrik Hendrikplantsoen Oyun Parkı, Amsterdam, 2015. (Url -21)

Şekil A. 2 : Hem tünel hem köprü bir arada.

(Fredrik Hendrikplantsoen Oyun Parkı) (Url -21)

Şekil A. 3 : Trambolin zıplama filesi kısmından görünüm .

(Fredrik Hendrikplantsoen Oyun Parkı) (Url -21)

Amsterdam'ın batı kısmında şehir merkezinin tarihi dokusunda bulunan yemyeşil bir parkın içinde 2015 yılında çocuk oyun alanları konusunda pek çok iyi tasarımına imzasını atmış Amsterdamlı Carve Tasarım Ofisi tarafından projelendirilmiştir.

Şekil A. 4 : Evans Ağaç Evi . Arkansas'da çam ağaçlarının arasında Evans Ağaç Evi.Tasarım: Modus Stüdyo . (Url -22)

Londra'da şehrin eski ve yeni yerleşim bölgesi arasında bağlayıcı bir kent ögesi olarak Drapers Field Oyun Alanı bulunmaktadır. Tasarımın ana hattı olarak çocukların yürüyerek okula gidebilecekleri ahşap yürüme yolu eğlenceli bir aks olarak vurgulanmıştır. Yeşil alanda oluşturulan tepeciklere eşlik eden, ahşap yürüme yolu ile paralel giden dalgalı bir beton parkur çocukların bisiklet binme, paten kayma vb. aktiviteler yapabilmeleri için tasarlanmıştır. Ayrıca tasarımcılar bu kısma su öğeleri ekleyerek parkuru daha da eğlenceli hale getirmişlerdir. Bunların dışında bu geniş alan kayma tırmanma, sallanma, serbest oyun oynama gibi pek çok aktiviteye

olanak sağlarken, çeşitli sportif faaliyetler için de geniş bir alana sahiptir. Şekil A.5 ve Şekil A.6 ‘da Drapers Field Oyun Alanı’na ait görünüm yer almaktadır (Londra, 2014).

Şekil A. 5 : Drapers Field Oyun Alanı-1. (Londra, 2014) (Url -23)

Şekil A. 6 : Drapers Field Oyun Alanı-2 (Londra, 2014) (Url -23)

Şekil A. 7 : Vyksa, Rusya ocuk Aktivite Alanı (Url -24)

Rusya'nın Vyksa şehrinde Megabudka mimarlık ve tasarım ofisi tarafından kentsel dönüşüm projesi kapsamında açık alanda çocukların keyifle doğa ile iç içe spor aktiviteleri yapabileceği bir proje tasarlanmıştır.

Şekil A. 8 : Children's Bicentennial Park.

(Peru, Şili. Elemental Mimarlık, 2012) (Url -25)

Avustralya'da Adelaide Hayvanat Bahçesinin içerisinde bulunan çocuk oyun alanı 2015 yılında yapılmıştır. Çocukların aileleri ile birlikte doğrudan doğa ile iç içe vakit geçirmelerini sağlayan bir ortam sunmaktadır. Bol oksijenin yanı sıra, parka gelenlerin fiziksel, duyuşsal, bilişsel ve yaratıcılıklarını tetikleyen tüm verileri içerisinde barındırmaktadır. Doğa ile iç içe, doğal malzemeler ile modern oyun elemanlarını bir arada aynı alanda barındıran başarılı bir açık hava oyun alanı örneğidir.

Şekil A. 9 : Adelaide Hayvanat Bahçesi Çocuk Oyun Alanı.
(Avustralya, 2015) (Url -26)

Şekil A. 10 : Bilie Holiday, Yenilikçi Oyun Alanı.
(Hague, Hollanda / Carve Mimarlık, 2013) (Url -27)

Şekil A. 11 : Bilie Holiday, Yenilikçi Oyun Alanı-2. (Hague, Hollanda / Carve Mimarlık, 2013) (Url -27)

Şekil A. 12 : Avic Park, Yenilikçi Oyun Alanı Örneği .
(Hongdu Nanchang, Çin/ Yiyu Deign, 2016) (Url -28)

Heykelsi Oyun Alanı Örnekleri

Şekil A. 13 : Heykelsi Oyun Alanı Örneği . Olivier Vadrot designs tarafından çocuklar için tasarlanmış heykelsi oyun alanı. (Url -29)

Almanya'nın Wiesbaden şehrinde Annabau tarafından tasarlanan park (2011), farklı sosyal statüdeki insanların ilgisini çeken büyük bir strüktürden oluşmaktadır. Beşgen formu ile, tasarımcılar şehrin tarihçesine gönderme yapmışlardır. Ağaçların arasında kocaman iki boru dolaşarak hem çocukların hem gençlerin ilgisini çeken tırmanma ağı ve diğer aktiviteleri birarada bulunduruyor.

Şekil A. 14 : Heykelsi Oyun Alanı Örneği . (Almanya / Annabau Mimarlık, 2011)
(Url -30)

Şekil A. 15 : Heykelsi Oyun Alanı Örneği . Beatrixpark, Amsterdam (Carve Mimarlık, 2016) (Url -31)

Farklı İşlevdeki Yapılar ile Bir Arada Oyun Alanı Örnekleri

Williamsburg (NewYork)'da bulunan Domino Park, tasarımcı Mark Reigelman tarafından eski şeker fabrikasından çağdaş oyun alanına başarılı bir şekilde dönüştürülmüştür. Tasarımcı eski şeker fabrikasının izlerini oyun alanındaki üç bölümle taşımış; Şeker Kamışı Kabini, Tatlı Su Ambarı ve Şeker Küpü.

Şekil A. 16 : Eski Şeker Fabrikası Yenilikçi Oyun Alanı Örneği . (Url -32)

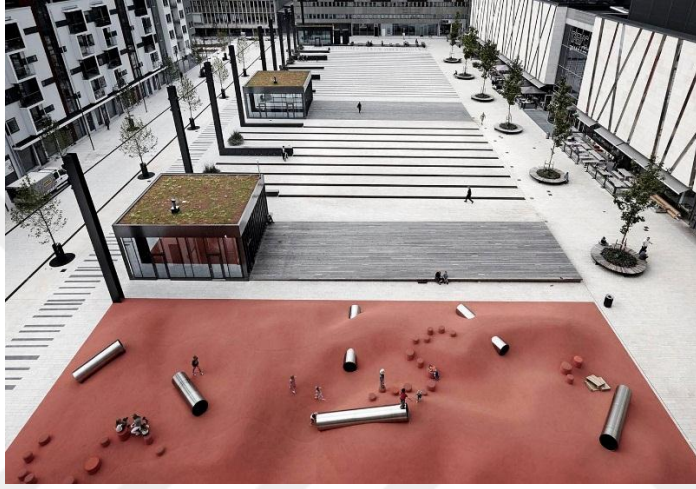
Şekil A. 17 : Kütüphane ve Oyun Alanı Örneği .
Vac Library, Vietnam (Farming Architects) (Url -33)

Şekil A. 18 : Müze Örneği . İsrail Müzesi, Kudüs (Ifat Finkelman + Deborah Warschawski, 2014) (Url -34)

Şekil A. 19 : Müze Örneği . Unit Lab Oyun Alanı Örneği (Url -35)

Şekil A. 20 : Alışveriş Merkezi 'de Yenilikçi Açık Hava Oyun Alanı Örneği.
Täby Torg, Polyform, İsveç, 2015 (Url -36)

Şekil A. 21 : Okul Bahçesinde Oyun Alanı Örneği.
Gallery of Village in the Schoolyard, Denmark. (Mutopia Architects, 2015) (Url -37)

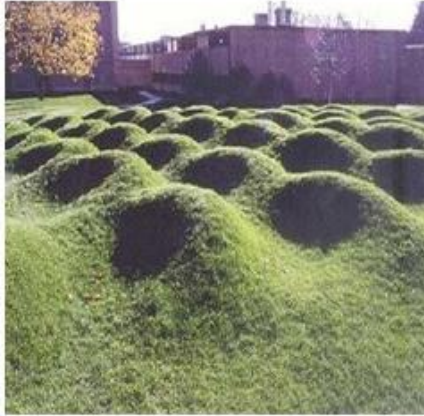

EK B - Atölye Çalışması Sunum Dosyası – (Atölye çalışması kapsamında Tuncer Kır, T. tarafından hazırlanmıştır.)

Topoğrafya

Çim, toprak vb. doğal malzemelerden tepelikler oluşturularak alışılmışın dışında bir oyun alanı tasarlanmış; boş alan-arsaların yeşillendirilerek değerlendirilmesine ve oyuna uygun hale getirilmesi sağlanmıştır.

Tünel

Denge Oyunu

Köprüler

Seçilen malzemeler, çocukların yaş gruplarına göre yükseklik ayarı ve bir yetişin eşliğinde oynanan ip, denge, tünel ve köprü oyunları, çocukların hem yaratıcı zihinlerini tetikliyor hem de fiziksel becerilerini (motor-kas hareketleri) destekliyor.

Suda Oynamak

Farklı ölçülerde, yükseklikte ve farklı dokuda kütüğün kullanılması ile oyun alanı ortaya çıkmıştır. Çocukların yükseklik alguları ile fiziksel ve bilişsel becerilerini gelişmesini sağlıyor.

Mantarlar & Eğitici Parkurlar

Zıp zıp

Oyun Evi & Tırmanma Kulesi

Doğayla iç içe fiziksel gelişim

Dev Bloklar ile Hayal Gücü

İpte DENGGE Oyunu

Çiçek toplamak
Çiçek, meyve, sebze
ekmek & sulamak

Tırmanma Oyunu

Doğada Müzik

Doğadaki sesleri taklit etme-duyusal gelişim

EK C – Anket Soruları – (Atölye çalışması kapsamında Tuncer Kır, T. tarafından hazırlanmıştır.)

1. BÖLÜM : 4-6 yaş grubu çocukları için hazırlanmıştır.

NOT : Seçenekli sorularda birden fazla şık işaretlenebilir.

ANKET SORULARI

1-Parkın Adı:

2-Kız / Erkek

3-Yaş .....

4- Anne & Baba mesleği / çalışma durumu

Anne .....

Baba .....

5- Sürekli gittiğiniz oyun parkı evinize yakın mı?

Yürüyerek gidiyoruz

Araba ile gidiyoruz

6-Oturduğunuz yerin bahçesi veya parkı var mı?

Evet

Hayır

7- Okulunuzda sizin yaş grubunuza özel açık havada oynayabileceğiniz oyun alanı / parkı var mı?

Evet

Hayır

8- Parka ne sıklıkta gidiyorsun?

Her gün

Haftada birkaç kez

Haftada 1

Hafta sonları

Pek sık gitmiyorum

9- Parka kiminle/kimlerle gidiyorsun?

Kendim

Arkadaşlarımla

Büyüklerimle

Bakıcımla

10- Kışın veya soğuk havalarda da parklarda oyun oynamayı seviyor musun, yoksa kapalı alanlarda oynamayı mı tercih ediyorsun?

- Evet, severim
- Evet, severim ama hava soğuk olduğu için dışarıda daha az vakit geçiriyorum.
- Kapalı oyun parklarında oynamayı tercih ederim.
- Evde oynamayı tercih ederim.

11-Oyun parkında neler yaparsın?

- Ortalıkta koşmayı severim
- Oturup sohbet ederim
- Etrafı seyretmeyi tercih ederim
- En çok tırmanmayı severim
- Gürültü yapmayı severim
- Genellikle kendi kendime oynarım
- Çoğunlukla arkadaşlarımla oynarım
- Yeni arkadaşlar edinmeyi severim
- Eğlenirim

12- Aşağıdaki kelimelerden en çok hangisi parkta oynarken senin hissettiklerini ifade ediyor?

- Mutlu
- Heyecanlı
- Korkmuş
- Güvende
- Sıkılmış
- Terk edilmiş
- Kendini ifade etmek istediğin daha farklı bir kelime var mı?.....

13- Parktaki oyun elemanlarıyla oynamayı seviyor musun?

- Evet / En çok hangisi ile?
- Hayır / Neden?

14- Oyun elemanlarıyla oynarken kendini güvende hissediyor musun?

- Evet
- Hayır

15- Cevabın HAYIR ise kendini emniyette hissetmemenin sebebi nedir? (Birden fazla şık işaretleyebilirsin.)

- Oyun aletlerinin arızalı olması
- Oyun aletlerinin boyutlarının büyük olması
- Sivri ve köşeli yerlerin olması
- Yer döşemesinin uygun olmaması
- Oyun aletlerinin malzemesinin uygun olmaması
- Kırık dökük, paslı olması vs. olması

16- Gittiğin parklarda aşağıdaki seçeneklerden hangisi / hangileri olsun istersin.

- Su parkında
- Kum havuzunda
- Oyun tünellerinin ve oyun çadırlarının olduğu bir parkta
- Tırmanma kuleleri
- Boyama duvarları
- Zıp zıp
- Kasaların veya kocaman blokların olduğu, onlarla kuleler yapıp, etrafında dolanıp veya pazarcılık oynayabileceğin bir parkta
- Çiçek ekip, sulayabileceğin bir oyun alanda
- Diğer.....

17- Sence parklarda bitkiler bulunmalı mı?

- Hayır, gerek yok
- Meyve ağaçları ve küçük ağaçlar olmalı
- Çalılar olmalı
- Çiçekler olmalı
- Çim alanlar olmalı
- Büyük ağaçlar olmalı

18- Açık havada en çok nerelerde vakit geçirmek hoşuna gidiyor?

- En sık gittiğin, en beğendiğin parkta (Varsa ismini söyler misin.)
- Çiftlikler
- Göl kenarı, ormanlık alan, mesire yerleri (piknik alanları)
- Evin veya oturdukları sitenin bahçesi / parkı
- Deniz kenarı
- Sokak

2. BÖLÜM : 7-10 yaş grubu çocukları için hazırlanmıştır.

NOT : Seçenekli sorularda birden fazla şık işaretlenebilir.

1-Kız / Erkek

2-Yaş

3- Anne & Baba mesleği / çalışma durumu

Anne.....

Baba.....

4- Parka ne sıklıkta gidiyorsun?

- Her gün
- Haftada birkaç kez
- Haftada 1
- Pek sık gitmiyorum
- Parka gitmiyorum

5- Eğer 'Parka Gitmiyorum' seçeneğini seçtiysen, nedenini belirtir misin?

- Oyun aletlerinin yetersizliği
- Oyun alanı büyüklüğünün yetersizliği
- Yeterli boş alanın bulunmaması
- Oynayacak şey bulamıyorum, çok sıkıcı
- Çok fazla kendimden küçükler var
- Yetişkinlerin baskısı
- Diğer.....

6- Bu çocuk oyun alanında nelerin eksikliğini duyuyorsun? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.)

- Oyun alanlarının yeterli büyüklükte olmaması
- Yeterli oyun aleti olmaması
- Bütün parkların birbirine benzemesi, hep aynı şeylerin olması
- Çeşme, tuvaletler, büfe, vb. gibi donatıların olmayışı
- Yeterli yeşil alan olmayışı
- Oturma, dinlenme alanlarının olmayışı
- Gölge alanların bulunmayışı
- Güneşli alanların bulunmayışı
- H. Spor alanlarının bulunmayışı

7- Aşağıdaki kelimelerden en çok hangisi parkta oynarken senin hissettiklerini ifade ediyor?

- Mutlu
- Heyecanlı
- Korkmuş
- Güvende
- Sıkılmış
- Terk edilmiş

8- Sence açık havada zaman geçirmek için en uygun zaman hangisi?

- Okula gitmeden önce
- Okuldan sonra
- Okuldan gelip bir şeyler yedikten sonra
- Cumartesi
- Pazar
- Tatil günleri

9- Açık hava aktivite veya oyun alanlarına kiminle gidiyorsun?

- Gitmiyorum
- Kendi başıma
- Arkadaşlarımla
- Diğer (Eklemek istediğin varsa buraya yazabilirsin.) .....

10- Okulunuzda açık havada oynayabileceğiniz oyun / aktivite spor alanı var mı?

- Evet
- Hayır

11- Sence çocuk oyun alanında bitkiler bulunmalı mı? Evetse ne tür bitkiler olmalı?

- Hayır, gerek yok
- Meyve ağaçları ve küçük ağaçlar olmalı
- Çalılar olmalı
- Çiçekler olmalı
- Çim alanlar olmalı
- Büyük ağaçlar olmalı

12- Açık havada arkadaşlarıyla veya tek başına başka nasıl vakit geçirmekten hoşlanırsın? (Birden fazla seçeneği seçebilirsin.)

- Bisiklete binmeyi
- Paten kaymayı
- Top Oynamak
- Saklambaç Oynamayı
- Evcilik Oynamayı
- Sokakta yürümeyi, gezmeyi severim
- Arkadaşlarımla ev buluşması yapmayı severim
- Diğer (Eklemek istediğin varsa buraya yazabilirsin.) .....

13- Sence parklardaki oyun elemanlarının malzemesi nasıl olmalı?

- Renkli plastikler
- Doğal malzemeler (ahşap, halatlar, lastikler vb.)
- Metal malzemeler
- Beton

14- Açık havada aşağıdaki seçeneklerin olduğu bir oyun alanı olsa, orada vakit geçirmeyi ister miydin?

- Tırmanma kulelerinin
- Engebeli oyun parkurları
- Boyama duvarı
- Labirentler
- Paten, kaykay alanı
- Bisiklet yolu
- Spor aktiviteleri için alanlar (tenis kortları, basketbol, voleybol, futbol sahaları)
- Önerin var mı? .....
- Evde kalıp bilgisayarımda oyun oynamayı tercih ederim.

15- Şu ana kadar gezip gördüğün yerler içinde açık havada ilgini en çok hangi oyun alanı çekti? Paylaşır mısın.

16- Kışın veya havanın soğuk olduğu zamanlarda boş vakitlerinde açık havada vakit geçirmeyi seviyor musun, yoksa kapalı alanları mı tercih ediyorsun?

- Evet, her mevsim açık havada oyun oynar, vakit geçiririm.
- Hayır, sevmem. Kapalı alanları tercih ederim.

17- Boş vakitlerinde en çok yapmayı sevdiğin aktivite nedir?

.....

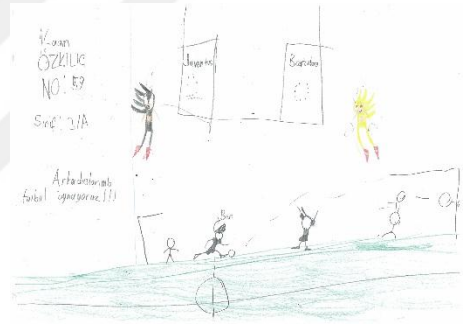
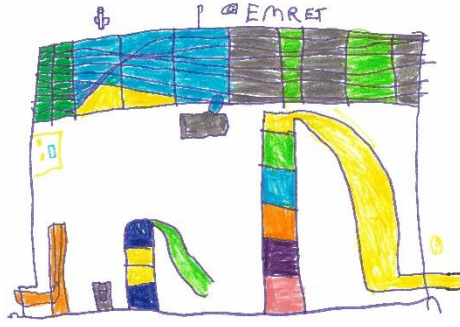
18-Nasıl bir oyun parkı olsa içinde oynamak isterdin? Hayalindeki parkı çizer misin?

EK D - Çocukların Hayallerindeki Oyun Alanı Çizimleri

(Atölye çalışması kapsamında 4-10 yaş aralığı çocukların hayallerindeki oyun alanı çizimleri ekte sunulduğu gibidir.)

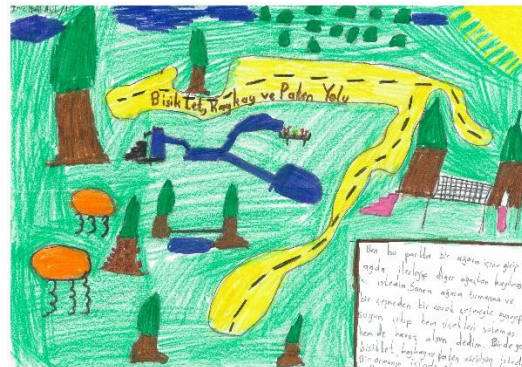

Bu parkta çocuklar çok sever. Bu parkta çocuklar her şeyi yapabilir. Parkta çok hepeler ziplar havuzlar vardır bu parkta çocuklar çok sever.

Zeynep
Tünel için
Mürek
aşırı aletleri
kapa
tiki ki
yaner olur
güleri
değişik
yerler ve
ay un evi

Atölye çalışması sırasında, çocukların hayallerindeki oyun alanı çizimlerini resmederken çekilen birkaç kare aşağıdaki gibidir. (Fotoğraflayan: Tuncer Kır, 2019)

ÖZGEÇMİŞ

1983 Antalya doğumludur. Lisans eğitimini Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde tamamlamıştır. Lisans yıllarından itibaren İstanbul'da restorasyon, mimarlık, iç mimarlık alanlarında farklı işlevlerdeki büyük ölçekli projelerde çalışmış olup; halen Türkiye'nin en büyük tasarım ve mimarlık ofislerinden birinde çalışmalarını sürdürmektedir.

İletişim:

tuncertunay@gmail.com